

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

**С. С. Вітвіцький, А. В. Червінчук,
Є. О. Пилипенко, Ю. Ю. Атаманенко,
Є. В. Пузиня**

**ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ
ДОРОЖНЬОГО РУХУ
ПОЛІЦЕЙСЬКИМИ ГРУП
РЕАГУВАННЯ ПАТРУЛЬНОЇ
ПОЛІЦІЇ**

Науково-практичний посібник

**Видавничий дім
«Гельветика»
2022**

УДК 351.811
В-54

Рецензенти:

Пастух Ігор Дмитрович – завідувач кафедри публічного управління та адміністрування Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, доцент, підполковник поліції;

Зайцев Владислав Валерійович – заступник начальника Управління превентивної діяльності Головного управління Національної поліції в Дніпропетровській області, капітан поліції

В-54

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Донецького державного університету внутрішніх справ
(протокол № 18 від 31 серпня 2022 року)*

Вітвіцький С. С.

Забезпечення безпеки дорожнього руху поліцейськими груп реагування патрульної поліції : науково-практичний посібник / С. С. Вітвіцький, А. В. Червінчук, Є. О. Пилипенко, Ю. Ю. Атаманенко, Є. В. Пузина. – Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. – 152 с.

ISBN 978-617-554-077-0

Дане видання містить опис повноважень поліцейських груп реагування патрульної поліції у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху та рекомендований порядок дій під час виконання обов'язків щодо контролю за дорожнім рухом та забезпеченням його безпеки.

Викладені у публікації рекомендації можуть бути корисними для співробітників Національної поліції України, працівників, курсантів, студентів та слухачів закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання, що здійснюють підготовку поліцейських.

УДК 351.811

ISBN 978-617-554-077-0

© С. С. Вітвіцький, А. В. Червінчук,
Є. О. Пилипенко, Ю. Ю. Атаманенко,
Є. В. Пузина, 2022

ЗМІСТ

ВСТУП	6
1. ПОВНОВАЖЕННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ГРУП РЕАГУВАННЯ ПАТРУЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ	8
2. ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ, ЩО ОФОРМЛЮЮТЬСЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИМИ ГРУПАМИ РЕАГУВАННЯ ПАТРУЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ	16
3. ДІЇ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ГРУП РЕАГУВАННЯ ПАТРУЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ПІД ЧАС ВИЯВЛЕННЯ ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ. 130 КУпАП ТА СКЛАДАННЯ ВІДПОВІДНИХ МАТЕРІАЛІВ	48
3.1. Загальні положення щодо притягнення до адміністративної відповідальності за ст. 130 КУпАП	48
3.2. Адміністративно-правова регламентація проведення огляду водія транспортного засобу або особи, яка ним керує на стан сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції	52
3.3. Тактика виявлення фактів перебування водія транспортного засобу або особи, яка ним керує у стані сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції	55
3.4. Порядок проведення огляду водія транспортного засобу або особи, яка ним керує на стан сп'яніння під час оформлення адміністративних матеріалів за ст. 130 КУпАП	59

3.4.1. Порядок проведення огляду водія транспортного засобу або особи, яка ним керує на стан алкогольного сп'яніння поліцейськими на місці скоєння адміністративного правопорушення	61
3.4.2. Проведення огляду водія транспортного засобу або особи, яка ним керує в закладах охорони здоров'я під час оформлення адміністративних матеріалів за ст. 130 КУпАП	65
3.4.3. Дії поліцейських у випадку відмови водія транспортного засобу або особи, яка ним керує від проходження відповідно до встановленого порядку огляду на стан сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції	69
4. ДІЇ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ГРУП РЕАГУВАННЯ ПАТРУЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ПІД ЧАС ВІЯВЛЕННЯ ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ. 124 КУПАП ТА СКЛАДАННЯ ВІДПОВІДНИХ МАТЕРІАЛІВ	72
5. РЕГУЛЮВАННЯ ДОРОЖНЬОГО РУХУ ПОЛІЦЕЙСЬКИМИ ГРУП РЕАГУВАННЯ ПАТРУЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ	104
5.1. Правові аспекти регулювання дорожнього руху	104
5.2. Прийоми ручного регулювання дорожнього руху	107
5.2.1. Ручне регулювання дорожнього руху поліцейським за допомогою жезлу (диску з червоним сигналом чи світловідбивачем).	109
5.2.2. Ручне регулювання дорожнього руху поліцейським без жезлу (диску з червоним сигналом чи світловідбивачем).	117
6. ЗАХОДИ ОСОБИСТОЇ БЕЗПЕКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ГРУП РЕАГУВАННЯ ПАТРУЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ПІД ЧАС КОНТРОЛЮ ЗА ДОРОЖНІМ РУХОМ	125
6.1. Загальні правила застосування заходів особистої безпеки поліцейських під час нагляду за дорожнім рухом	125

6.2. Застосування заходів особистої безпеки поліцейських під час зупинення транспортного засобу та перевірки документів	127
6.3. Застосування заходів особистої безпеки поліцейських під час перевірки та затримання транспортного засобу, що знаходиться у розшуку	129
6.4. Застосування заходів особистої безпеки поліцейських під час оформлення дорожньо-транспортної пригоди	140
6.5. Заходи особистої безпеки поліцейського під час ручного регулювання дорожнього руху	142
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	145
АВТОРСЬКИЙ КОЛЕКТИВ	148

ВСТУП

У сфері забезпечення безпеки дорожнього руху значну роль відведено Національній поліції України. Як центральний орган виконавчої влади вона здійснює цілий ряд функцій, зокрема бере участь у реалізації в межах своїх повноважень державної політики у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху; організовує в установленому порядку супроводження і забезпечення безпечного руху транспортних засобів спеціального та спеціалізованого призначення; здійснює контроль за безпекою дорожнього руху під час надання послуг з перевезення пасажирів чи вантажів, у тому числі небезпечних, додержанням законодавства у зазначеній сфері; інформування учасників дорожнього руху про фіксацію фактів правопорушень у сфері безпеки дорожнього руху в автоматичному режимі; здійснює контроль за правомірністю експлуатації транспортних засобів на вулично-дорожній мережі, виконанням установлених Кабінетом Міністрів України правил паркування транспортних засобів у частині забезпечення безпеки дорожнього руху на майданчиках для паркування; виконує низку дозвільних та погоджувальних функцій.

У структурі підрозділів Національної поліції забезпечення безпеки дорожнього руху покладається на патрульну поліцію та групи реагування патрульної поліції.

Інструкцією з організації реагування на заяви і повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України, затвердженою наказом МВС України від 27.04.2020 р. № 357, група реагування патрульної поліції (ГРПП) – наряд патрульної поліції у складі не менше двох поліцейських, які в зоні оперативного реагування виконують завдання із забезпечення публічної безпеки і порядку, взаємодії з населенням, безпеки дорожнього руху, запобігання правопорушенням або подіям та їх припинення, оперативного реагування на них.

У сфері дорожнього руху поліцейські груп реагування патрульної поліції відповідно до Закону України «Про Національну поліцію» здійснюють регулювання дорожнього руху, контроль за додержанням Правил дорожнього руху його учасниками та за правомірністю експлуатації транспортних засобів на вулично-дорожній мережі.

Якісному виконанню покладених на поліцейських ГРПП обов'язків у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху передує чітке розуміння визначених законодавством власних повноважень і порядку дій під час контролю за дорожнім рухом, виявлення правопорушень на транспорті та правомірного реагування на них. У цьому поліцейським ГРПП має допомогти складений співробітниками Донецького державного університету внутрішніх справ науково-практичний посібник «Забезпечення безпеки дорожнього руху поліцейськими груп реагування патрульної поліції», в якому надаються рекомендації щодо дій поліцейських ГРПП під час провадження у справах про адміністративні правопорушення у сфері безпеки дорожнього руху, у тому числі, передбачені ст.ст. 130 та 124 КУпАП, регулювання дорожнього руху, а також заходи особистої безпеки під час контролю за дорожнім рухом.

1. ПОВНОВАЖЕННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ГРУП РЕАГУВАННЯ ПАТРУЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ

Повноваження – це сукупність прав і обов’язків державних органів, організацій, посадових та інших осіб, закріплених за ними у встановленому законодавством порядку для здійснення покладених на них функцій.

Поліцейські ГРПП як представники Національної поліції України, центрального органу виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку, наділені певними законодавчо визначеними та закріпленими повноваженнями у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху.

Основними нормативно-правовими актами, що закріплюють повноваження поліцейських ГРПП у сфері безпеки дорожнього руху, є Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 р. № 580-VIII, Закон України «Про дорожній рух» від 30.06.1993 р. № 3353-XII, Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. № 8073-X.

Закон України «Про Національну поліцію»:

Ст. 23 зазначає, що поліцейські ГРПП регулюють дорожній рух та здійснюють контроль за дотриманням Правил дорожнього руху його учасниками та за правомірністю експлуатації транспортних засобів на вулично-дорожній мережі; здійснюють супроводження транспортних засобів у випадках, визначених законом; видають відповідно до закону дозволи на рух окремих категорій транспортних засобів; у випадках, визначених законом, видають та погоджують дозвільні документи у сфері безпеки дорожнього руху; вживають всіх можливих заходів для надання невідкладної, зокрема домедичної і медичної,

допомоги особам, які постраждали внаслідок кримінальних чи адміністративних правопорушень, нещасних випадків, а також особам, які опинилися в ситуації, небезпечній для їхнього життя чи здоров'я.

Відповідно до ст. 30, поліцейські ГРПП для охорони прав і свобод людини, запобігання загрозам публічній безпеці і порядку, у тому числі, безпеці дорожнього руху, або припинення їх порушення також застосовують в межах своєї компетенції поліцейські превентивні заходи та заходи примусу.

Серед превентивних заходів поліцейські ГРПП під час контролю за дорожнім рухом можуть застосовувати (ст. 31):

- перевірку документів особи (ст. 32). Поліцейський має право вимагати в особи пред'явлення нею документів, що посвідчують особу, та/або документів, що підтверджують відповідне право особи, у спосіб, який дає можливість поліцейському прочитати та зафіксувати дані, що містяться в документах, у таких випадках: якщо особа перебуває в місці вчинення правопорушення або дорожньо-транспортної пригоди, іншої надзвичайної події; якщо зовнішні ознаки особи чи транспортного засобу або дії особи дають достатні підстави вважати, що особа причетна до вчинення правопорушення, транспортний засіб може бути знаряддям чи об'єктом вчинення правопорушення;

- опитування особи (ст. 33). Поліцейський може опитати особу, якщо існує достатньо підстав вважати, що вона володіє інформацією, необхідною для виконання поліцейських повноважень. Перед проведенням опитування особи поліцейський роз'яснює їй підстави та мету застосування поліцейського заходу, якщо це не перешкодить виконанню поліцією повноважень;

- поверхневу перевірку і огляд (ст. 34). Поверхнева перевірка як превентивний поліцейський захід є здійсненням візуального огляду особи, проведенням по поверхні вбрання особи рукою, спеціальним приладом або засобом, візуальним оглядом речі або транспортного засобу.

Поліцейський ГРПП може здійснювати поверхневу перевірку речі або транспортного засобу:

- 1) якщо існує достатньо підстав вважати, що в транспортному засобі знаходиться правопорушник або особа, свобода якої обмежується

в незаконний спосіб; якщо існує достатньо підстав вважати, що в транспортному засобі знаходиться річ, обіг якої заборонено чи обмежено або яка становить загрозу життю чи здоров'ю такої особи або інших осіб;

2) якщо існує достатньо підстав вважати, що річ або транспортний засіб є знаряддям вчинення правопорушення та/або знаходиться в тому місці, де може бути скоєно кримінальне правопорушення, для запобігання якого необхідно провести поверхневу перевірку.

Поверхнева перевірка речі або транспортного засобу здійснюється шляхом візуального огляду речі та/або транспортного засобу або візуального огляду салону та багажника транспортного засобу. Поліцейський при здійсненні поверхневої перевірки має право вимагати відкрити кришку багажника та/або двері салону. Під час поверхневої перевірки речі або транспортного засобу особа повинна самостійно показати поліцейському вміст особистих речей чи транспортного засобу.

При виявленні в ході поверхневої перевірки будь-яких слідів правопорушення поліцейський забезпечує їх схоронність та огляд відповідно до вимог статті 237 Кримінального процесуального кодексу України;

– зупинення транспортного засобу (ст. 35). Поліцейський може зупиняти транспортні засоби у разі:

1) якщо водій порушив Правила дорожнього руху;

2) якщо є очевидні ознаки, що свідчать про технічну несправність транспортного засобу;

3) якщо є інформація, що свідчить про причетність водія або пасажирів транспортного засобу до вчинення дорожньо-транспортної пригоди, кримінального чи адміністративного правопорушення, або якщо є інформація, що свідчить про те, що транспортний засіб чи вантаж можуть бути об'єктом чи знаряддям учинення дорожньо-транспортної пригоди, кримінального чи адміністративного правопорушення;

4) якщо транспортний засіб перебуває в розшуку;

5) якщо необхідно здійснити опитування водія чи пасажирів про обставини вчинення дорожньо-транспортної пригоди, кримінального чи адміністративного правопорушення, свідками якого вони є або могли бути;

6) якщо необхідно залучити водія транспортного засобу до надання допомоги іншим учасникам дорожнього руху або поліцейським або як свідка під час оформлення протоколів про адміністративні правопорушення чи матеріалів дорожньо-транспортних пригод;

7) якщо уповноважений орган державної влади прийняв рішення про обмеження чи заборону руху;

8) якщо спосіб закріплення вантажу на транспортному засобі створює небезпеку для інших учасників дорожнього руху;

9) порушення порядку визначення і використання на транспортному засобі спеціальних світлових або звукових сигнальних пристроїв;

10) якщо зупинка транспортного засобу, який зареєстрований в іншій країні, здійснюється з метою виявлення його передачі у володіння, користування або розпорядження особам, які не ввозили такий транспортний засіб на митну територію України або не поміщували в митний режим транзиту.

Поліцейський зобов'язаний зупиняти транспортні засоби у разі:

1) якщо є інформація, що свідчить про порушення власником транспортного засобу митних правил, виявлені митними органами відповідно до Митного кодексу України, а саме: порушення строків тимчасового ввезення та/або переміщення в митному режимі транзиту іншого транспортного засобу особистого користування, використання такого транспортного засобу для цілей підприємницької діяльності та/або отримання доходів в Україні, розкомплектування чи передачу у володіння, користування або розпорядження такого транспортного засобу особам, які не ввозили такий транспортний засіб на митну територію України або не поміщували в митний режим транзиту;

2) якщо є інформація, що свідчить про те, що транспортний засіб, який зареєстрований в іншій країні, не зареєстрований в Україні у встановлені законодавством строки чи перебуває на території України з порушенням строків тимчасового ввезення та/або переміщення в митному режимі транзиту, чи використовується для цілей підприємницької діяльності та/або отримання доходів в Україні, чи переданий у володіння, користування або розпорядження особам, які не ввозили такий транспортний засіб на митну територію України або не поміщували в митний режим транзиту.

Поліцейський зобов'язаний поінформувати водія про конкретну причину зупинення ним транспортного засобу з детальним описом підстави такої зупинки;

– вимогу залишити місце і обмежити доступ до визначеної території (ст. 36). Поліцейський уповноважений вимагати від особи (осіб) залишити визначене місце на певний строк або заборонити чи обмежити особам доступ до визначеної території або об'єктів, якщо це необхідно для забезпечення публічної безпеки і порядку, охорони життя і здоров'я людей, для збереження та фіксації слідів правопорушення. Поліцейський може обмежувати або забороняти рух транспорту і пішоходів на окремих ділянках вулиць і автомобільних доріг у разі затримання осіб відповідно до закону, під час аварій, інших надзвичайних ситуацій, якщо це необхідно для забезпечення публічної безпеки і порядку, охорони життя і здоров'я людей;

– обмеження пересування особи, транспортного засобу або фактичного володіння річчю (ст. 37). Поліцейський може тимчасово обмежити фактичне володіння річчю або пересування транспортного засобу для запобігання небезпеці, якщо є достатні підстави вважати, що річ або транспортний засіб можуть бути використані особою з метою посягання на своє життя і здоров'я або на життя чи здоров'я іншої людини, або пошкодження чужої речі. На вимогу особи поліцейський зобов'язаний повідомити про причини застосування ним відповідних заходів;

– проникнення до житла чи іншого володіння особи (ст. 38). Поліція може проникнути до житла чи іншого володіння особи, у тому числі, транспортного засобу, без вмотивованого рішення суду лише в невідкладних випадках, пов'язаних із:

1) рятуванням життя людей та цінного майна під час надзвичайних ситуацій;

2) безпосереднім переслідуванням осіб, підозрюваних у вчиненні кримінального правопорушення;

3) припиненням злочину, що загрожує життю осіб, які знаходяться в житлі або іншому володінні.

Проникнення поліцейського до житла чи іншого володіння особи не може обмежувати її права користуватися власним майном;

- застосування технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, засобів фото- і кінозйомки, відеозапису (ст. 40). Поліцейські ГРПП для забезпечення публічної безпеки і порядку, у тому числі, безпеки дорожнього руху, можуть закріплювати на однострої, у/на службових транспортних засобах, у тому числі без кольорографічних схем, розпізнавальних знаків та написів, монтувати/розміщувати по зовнішньому периметру доріг і будівель фото- і відеотехніку, у тому числі техніку, що працює в автоматичному режимі, технічні засоби з виявлення та/або фіксації правопорушень, радіаційних, хімічних, біологічних та ядерних загроз, а також використовувати інформацію, отриману з фото- і відеотехніки, що перебуває в чужому володінні, з метою: запобігання правопорушенню, виявлення або фіксування правопорушення, охорони та захисту публічної безпеки, особистої безпеки осіб і власності від протиправних посягань; забезпечення дотримання правил дорожнього руху.

Під час проведення превентивних поліцейських заходів поліцейські ГРПП зобов'язані повідомити особі про причини застосування до неї превентивних заходів, а також довести до її відома нормативно-правові акти, на підставі яких застосовуються такі заходи.

Серед заходів примусу, що застосовуються поліцейськими ГРПП, у тому числі, під час забезпечення безпеки дорожнього руху є:

- фізичний вплив (сила) (ст. 44). Поліцейський ГРПП може застосовувати фізичну силу, у тому числі спеціальні прийоми боротьби (рукопашного бою), для забезпечення особистої безпеки або/та безпеки інших осіб, припинення правопорушення, затримання особи, яка вчинила правопорушення, якщо застосування інших поліцейських заходів не забезпечує виконання поліцейським повноважень, покладених на нього законом;

- застосування спеціальних засобів (ст. 45). Поліцейський для забезпечення публічної безпеки і порядку застосовує спеціальні засоби, визначені Законом. У сфері забезпечення безпеки дорожнього руху поліцейські ГРПП застосовують засоби примусової зупинки транспортного засобу, якщо водій не виконав законні вимоги поліцейського щодо зупинки транспортного засобу, або якщо дії водія транспортного засобу створюють загрозу життю чи здоров'ю людини. Разом з тим,

поліцейському ГРПП забороняється застосовувати засоби примусової зупинки транспорту для примусової зупинки мотоциклів, мотоколясок, моторолерів, мопедів, транспортного засобу, що здійснює пасажирські перевезення, а також застосовувати такі засоби на гірських шляхах або ділянках шляхів з обмеженою видимістю, залізничних переїздах, мостах, шляхопроводах, естакадах, у тунелях;

– застосування вогнепальної зброї (ст. 46). Поліцейський ГРПП під час контролю за дорожнім рухом уповноважений у виняткових випадках застосовувати вогнепальну зброю для зупинки транспортного засобу шляхом його пошкодження, якщо водій своїми діями створює загрозу життю чи здоров'ю людей та/або поліцейського.

Закон України «Про дорожній рух»:

Ст. 52³ зазначає, що до повноважень Національної поліції у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху належать: участь у реалізації в межах своїх повноважень державної політики у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху; забезпечення безпеки дорожнього руху; організація в установленому порядку супроводження і забезпечення безпечного руху транспортних засобів спеціального та спеціалізованого призначення; погодження відповідно до вимог Закону, інших законодавчих актів проектів на будівництво, реконструкцію і ремонт автомобільних доріг, залізничних переїздів, комплексів дорожнього сервісу та інших споруд у межах відведення автомобільних доріг або червоних ліній міських вулиць і доріг; погодження поданих у встановленому порядку пропозицій стосовно обладнання засобами організації дорожнього руху місць виконання дорожніх робіт, проектів та схем організації дорожнього руху, маршрутів руху пасажирського транспорту, маршрутів організованого руху громадян і місць їх збору, порядку проведення спортивних та інших масових заходів, які можуть створити перешкоди дорожньому руху; видача в установленому порядку у випадках, передбачених законом, дозволів на участь у дорожньому русі транспортних засобів, вагові або габаритні параметри яких перевищують нормативні; здійснення контролю за безпекою дорожнього руху під час надання послуг з перевезення пасажирів чи вантажів, у тому числі небезпечних, додержанням законодавства у зазначеній сфері, розробленням і видачею в установленому

порядку документів щодо погодження маршрутів руху транспортних засобів під час дорожнього перевезення небезпечних вантажів; інформування учасників дорожнього руху про фіксацію фактів правопорушень у сфері безпеки дорожнього руху в автоматичному режимі.

Національна поліція також здійснює контроль за правомірністю експлуатації транспортних засобів на вулично-дорожній мережі, виконанням установлених Кабінетом Міністрів України правил паркування транспортних засобів у частині забезпечення безпеки дорожнього руху на майданчиках для паркування, а у випадках та порядку, визначених законом, тимчасово затримує і доставляє транспортний засіб, у тому числі з використанням спеціальних транспортних засобів (коли розміщення затриманого транспортного засобу суттєво перешкоджає дорожньому руху), на спеціальні майданчики чи стоянки для тимчасового зберігання, відповідно до закону тимчасово вилучає посвідчення водія.

Кодекс України про адміністративні правопорушення:

Ст. 222 визначає повноваження поліцейських ГРПП щодо розгляду певного переліку справ про адміністративні правопорушення у сфері безпеки дорожнього руху; ст. 255 встановляє перелік порушень Правил дорожнього руху, відносно яких поліцейські ГРПП можуть складати протоколи про адміністративні правопорушення; глава 20 закріплює повноваження поліцейських ГРПП щодо здійснення заходів забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення у сфері безпеки дорожнього руху (ст.ст. 260-266).

Більш детально повноваження ГРПП у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, що регламентовані КУпАП, розглядатимуться у розділі 2 «Провадження у справах про адміністративні правопорушення у сфері безпеки дорожнього руху, що оформлюються поліцейськими груп реагування патрульної поліції» науково-практичного посібника.

2. ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ, ЩО ОФОРМЛЮЮТЬСЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИМИ ГРУП РЕАГУВАННЯ ПАТРУЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Провадження у справах про адміністративні правопорушення – це діяльність державних та інших уповноважених суб'єктів, яка врегульована адміністративно-процесуальними нормами, щодо розгляду справ про адміністративні правопорушення, застосування адміністративних стягнень.

Відповідно до ст. 245 КУпАП основними завданнями провадження у справах про адміністративні правопорушення є такі:

- своєчасне, всебічне, повне і об'єктивне з'ясування обставин кожної справи;
- вирішення справи в точній відповідності з законом;
- забезпечення виконання винесеної постанови;
- виявлення причин та умов, що сприяють вчиненню адміністративних правопорушень;
- запобігання правопорушенням;
- виховання громадян у дусі додержання законів, зміцнення законності.

Разом з тим, існують обставини, що виключають провадження в справі про адміністративне правопорушення, серед яких:

- 1) відсутність події і складу адміністративного правопорушення;
- 2) недосягнення особою на момент вчинення адміністративного правопорушення шістнадцятирічного віку;
- 3) неосудність особи, яка вчинила протиправну дію чи бездіяльність;
- 4) вчинення дії особою в стані крайньої необхідності або необхідної оборони;

5) видання акта амністії, якщо він усуває застосування адміністративного стягнення;

6) скасування акта, який встановлює адміністративну відповідальність;

7) закінчення на момент розгляду справи про адміністративне правопорушення строків, передбачених ст. 38 КУпАП;

8) наявність по тому самому факту щодо особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, постанови компетентного органу (посадової особи) про накладення адміністративного стягнення, або нескасованої постанови про закриття справи про адміністративне правопорушення, а також повідомлення про підозру особі у кримінальному провадженні по даному факту;

9) смерть особи, щодо якої було розпочато провадження в справі (ст. 247 КУпАП).

Провадженню у справі про адміністративне правопорушення, у тому числі, у сфері безпеки дорожнього руху, передує безпосередньо вчинення правопорушення.

Відповідно до п. 4 Інструкції з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі, затверджені наказом МВС України від 07.11.2015 р. № 1395 (далі – Інструкція № 1395), у разі виявлення правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, розгляд якого віднесено до компетенції Національної поліції України, поліцейський виносить постанову у справі про адміністративне правопорушення без складання відповідного протоколу.

Серед правопорушень у сфері безпеки дорожнього руху, відповідальність за які передбачена КУпАП та, відповідно до вимог адміністративного законодавства провадження відносно яких відноситься до повноважень органів Національної поліції, у тому числі, поліцейських ГРПП, можна виокремити такі:

ст. 121 КУпАП:

– керування водієм транспортним засобом, що має несправності системи гальмового або рульового керування, тягово-зчіпного пристрою, зовнішніх світлових приладів (темної пори доби) чи інші

технічні несправності, з якими відповідно до встановлених правил експлуатація його забороняється, або переобладнаний з порушенням відповідних правил, норм і стандартів (ч. 1);

- керування водієм транспортним засобом, який використовується для надання послуг з перевезення пасажирів, що має несправності, передбачені ч. 1 ст. 121 КУпАП, або технічний стан і обладнання якого не відповідають вимогам стандартів, правил дорожнього руху і технічної експлуатації (ч. 2);

- керування водієм транспортним засобом, що підлягає обов'язковому технічному контролю, але своєчасно його не пройшов (ч. 3);

- порушення правил користування ременями безпеки або мотошоломами (ч. 5);

- керування водієм транспортним засобом, не зареєстрованим або не перереєстрованим в Україні в установленому порядку, його експлуатація без номерного знака або з номерним знаком, що не належить цьому засобу чи не відповідає вимогам стандартів, або з номерним знаком, закріпленим у не встановленому для цього місці, закритим іншими предметами, у тому числі з нанесенням покриття або застосуванням матеріалів, що перешкоджають чи ускладнюють його ідентифікацію, чи забрудненим, що не дозволяє чітко визначити символи номерного знака з відстані двадцяти метрів, перевернутим чи неосвітленим (ч. 6);

- керування водієм транспортним засобом, щодо якого порушено обмеження, встановлені Митним кодексом України, а саме: порушено строки його тимчасового ввезення та/або переміщення в митному режимі транзиту; транспортний засіб використовується для цілей підприємницької діяльності та/або отримання доходів в Україні; транспортний засіб передано у володіння, користування або розпорядження особі, яка не ввозила його на митну територію України або не поміщувала в митний режим транзиту (ч. 8).

- порушення правил перевезення дітей (ч. 10);

- повторне протягом року вчинення порушення, передбаченого частиною десятою цієї статті (ч. 11).

Інструкція з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього

руху, зафіксовані не в автоматичному режимі, встановлює особливості оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення, передбачені ст. 121 КУпАП. Відповідно до зазначеної Інструкції контроль за відповідністю технічного стану транспортних засобів, які використовуються для надання послуг з перевезення пасажирів та рухаються за встановленими маршрутами, проводиться в місцях їх стоянки, або в початкових, проміжних чи кінцевих пунктах маршруту, або під час виїзду/заїзду із/до спеціально пристосованих місць для зберігання транспортних засобів (приміщення, гаражі, майданчики, стоянки тощо).

Контроль за відповідністю технічного стану транспортних засобів, які підлягають обов'язковому технічному контролю, не може здійснюватися в місцях, де Правилами дорожнього руху заборонені їх зупинка і стоянка, де вони можуть суттєво перешкоджати дорожньому руху або створити загрозу безпеці руху. Час на проведення такої перевірки не має перевищувати 20 хв. Контроль за відповідністю технічного стану транспортного засобу, що підлягає обов'язковому технічному контролю, здійснюється поліцейським шляхом візуального (органолептичного) огляду елементів систем та механізмів такого транспортного засобу та/або перевірки їх працездатності і справності за допомогою спеціальних пристроїв (приладів), які сертифіковані та пройшли повірку відповідно до вимог, передбачених правилами, нормами та стандартами у сфері безпеки дорожнього руху. Під час здійснення контролю за відповідністю технічного стану транспортного засобу, що підлягає обов'язковому технічному контролю, поліцейському забороняється безпосередньо втручатися в складові частини транспортного засобу, які перевіряються, а саме частково або повністю розбирати, регулювати або замінювати їх. Поліцейський, який здійснює контроль за відповідністю технічного стану транспортного засобу, що підлягає обов'язковому технічному контролю, у разі наявності технічної можливості застосовує під час контролю технічні прилади та засоби, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, чи засоби фото- і кінозйомки, відеозапису. У разі застосування спеціальних пристроїв (приладів) за результатами контролю за відповідністю технічного

стану транспортного засобу, що підлягає обов'язковому технічному контролю, поліцейський складає Акт відповідності технічного стану транспортного засобу та його обладнання у двох примірниках, один з яких вручається водієві транспортного засобу (див. рис 1 а, б).

**АКТ
відповідності технічного стану транспортного засобу
та його обладнання**

_____ 20__ р.
(дата складання акта)

_____ ГОД _____ ХВ
(час складання акта)

1. Місце проведення перевірки _____
(вулиця, № будинку, населений пункт, місце стоянки або початкового, проміжного чи кінцевого пункту маршруту руху транспортного засобу тощо)
2. Номерний знак транспортного засобу _____ 3. Рік випуску _____
4. Марка, модель _____ 5. Номер кузова, шасі (рамі) _____
6. Власник ТЗ _____
(прізвище, ім'я, по батькові або найменування юридичної особи)
7. Реєстраційний документ (свідоцтво про реєстрацію ТЗ): серія _____ номер _____
8. Водій _____
(прізвище, ім'я, по батькові)
9. Тип ТЗ (категорія):
- L₁; L₂; L₃; L₄; L₅; L₆; L₇
- N₁; N₂; N₃
- M₁; M₂; M₃
- O₁; O₂; O₃; O₄
- інша категорія ТЗ _____
(зазначити)

а) ЛИЦЬОВИЙ БІК

10. Відомість про результати перевірки технічного стану транспортного засобу

Складові частини, що перевіряються	Перевірено	Не перевірено	Не відповідає вимогам
(а) гальмова система та її складові			
(б) рульове керування та його складові			
(с) зовнішні світлові прилади та сигналізація			
(д) колеса і шини			
(е) система випуску / рівень зовнішнього акустичного шуму (звуку), акустичного сигналу, дБА			
(ф) вміст СН / димності відпрацьованих газів дизельного або газодизельного двигуна			
(г) вміст СО / відпрацьованих газів двигунів, що працюють на бензині або газовому паливі			
(h) відповідність конструкції стекол, їх маркування та світлопропускання вимогам законодавства			
(і) правомірність переобладнання			
(j) недолки інших елементів конструкції (згідно з Правилами дорожнього руху, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 10 жовтня 2001 року № 1306)			

11. Результат перевірки технічного стану транспортного засобу

Відповідає вимогам безпеки дорожнього руху	Не відповідає вимогам безпеки дорожнього руху	Заборонено експлуатацію транспортного засобу у зв'язку з небезпечною його подальшою експлуатацією

12. Стислий опис несправностей _____

_____

13. Застосування засобів вимірювальної техніки _____

_____

(назва, серія та номер спеціального технічного засобу)

14. Посадова особа, яка здійснювала перевірку _____

_____

(посада та звання особи, підпис, прізвище, ім'я, по батькові)

15. До акта додається _____

16. Копію акта отримав _____

(підпис, прізвище, ім'я, по батькові водія транспортного засобу)

17. Посадова особа, яка склала акт _____

(посада та звання особи, підпис, прізвище, ім'я, по батькові)

б) зворотній бік

Рис. 1 (а, б). Акт відповідності технічного стану транспортного засобу та його обладнання

Записи в Акті відповідності мають бути чіткими, розбірливими, а прізвище, ім'я, по батькові водія, прізвище, ім'я, по батькові поліцейського, який склав Акт відповідності, а також номер кузова, шасі (рами) вносяться друкованими літерами. Під час заповнення пункту 9 Акта відповідності навпроти певного типу (категорія) транспортного засобу, що перевіряється, проставляється відмітка.

У пункті 10 Акта відповідності заповнюються підпункти а, б, с, d, e, f, g, h, i, j, а саме в одній із трьох граф проставляється відмітка в таких випадках: у графі «Перевірено» – якщо за результатами перевірки технічного стану транспортного засобу та його обладнання не виявлено невідповідностей; у графі «Не перевірено» – якщо перевірка не проводилася; у графі «Не відповідає вимогам» – якщо виявлено невідповідність технічного стану транспортного засобу та/або його переобладнання з порушенням відповідних правил, норм і стандартів. Справність складових частин транспортного засобу, зазначених у підпунктах e, f, g пункту 10 Акта відповідності, визначається виключно за показаннями відповідних спеціальних пристроїв (приладів). У разі виявлення під час контролю за відповідністю технічного стану транспортного засобу несправності системи гальмового або рульового керування, тягово-зчіпного пристрою, зовнішніх світлових приладів (темної пори доби) чи інших технічних несправностей, з якими відповідно до встановлених правил експлуатація його забороняється, або невідповідності його технічного стану вимогам стандартів, правил дорожнього руху і технічної експлуатації, або його переобладнання з порушенням відповідних правил, норм і стандартів (підпункти а, б, с, d, e, f, g, h, i, j пункту 10 Акта відповідності) поліцейський здійснює провадження у справі про адміністративне правопорушення відповідно до вимог КУпАП. У пункті 12 Акта відповідності поліцейський зазначає стислий опис несправностей, виявлених під час перевірки. У пункті 13 Акта відповідності зазначається інформація про назву, серію та номер застосованих під час контролю спеціальних пристроїв (приладів), за показаннями яких встановлено технічну несправність транспортного засобу. Копія Акта відповідності вручається водієві транспортного засобу під підпис. У разі відмови водія від підписання Акта відповідності в ньому робиться про це відповідний запис. У разі

встановлення під час контролю відповідності технічного стану, за допомогою спеціальних пристроїв (приладів) несправностей системи гальмового або рульового керування, тягово-зчіпного пристрою, зовнішніх світлових приладів (темної пори доби) чи інших технічних несправностей, з якими відповідно до встановлених правил експлуатація його забороняється, або невідповідності його технічного стану вимогам стандартів, правил дорожнього руху і технічної експлуатації, або його переобладнання з порушенням відповідних правил, норм і стандартів інформація щодо результатів контролю надсилається до територіального органу з надання сервісних послуг МВС для визнання недійсним протоколу перевірки технічного стану цього транспортного засобу.

Також, відповідно до розділу VII Інструкції № 1395, у разі неможливості встановити факт наявності чи відсутності повторності за певною частиною статті 121 КУпАП, постанова в справі про адміністративне правопорушення на місці його вчинення не виноситься, а складається повідомлення про адміністративне правопорушення, яке у п'ятиденний строк разом із наявними матеріалами справи (рапортом, поясненнями особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, поясненнями свідків, показаннями технічних приладів та засобів, у тому числі тих, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, та іншими доказами) надсилається до підрозділу поліції за місцем проживання (перебування) особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, з метою здійснення перевірки на наявність повторності правопорушення та вжиття заходів щодо подальшого розгляду;

ст. 121¹ КУпАП – експлуатація водіями транспортних засобів, ідентифікаційні номери складових частин яких не відповідають записам у реєстраційних документах, знищені або підроблені;

ст. 121² КУпАП:

– перевезення водіями транспортних засобів, що працюють у режимі маршрутних таксі, пасажирів понад максимальну кількість, передбачену технічною характеристикою транспортного засобу або визначену в реєстраційних документах на цей транспортний засіб, а також перевезення водіями транспортних засобів, що здійснюють міжміські чи міжнародні перевезення, пасажирів, кількість яких

перевищує кількість місць для сидіння, передбачену технічною характеристикою транспортного засобу або визначену в реєстраційних документах на цей транспортний засіб (ч. 1);

– порушення водіями транспортних засобів, що працюють у режимі маршрутних таксі, правил зупинки під час здійснення посадки (висадки) пасажирів (ч. 2);

– перевезення пасажирів на автобусному маршруті протяжністю понад п'ятсот кілометрів одним водієм (ч. 3);

ст. 122 КУПАП:

– перевищення встановлених обмежень швидкості руху транспортних засобів більш як на двадцять кілометрів на годину, порушення вимог дорожніх знаків та розмітки проїзної частини доріг, правил перевезення вантажів, буксирування транспортних засобів, зупинки, стоянки, проїзду пішохідних переходів, ненадання переваги у русі пішоходам на нерегульованих пішохідних переходах, а так само порушення встановленої для транспортних засобів заборони рухатися тротуарами чи пішохідними доріжками (ч. 1);

– порушення правил проїзду перехресть, зупинок транспортних засобів загального користування, проїзд на заборонний сигнал світлофора або жест регулювальника, порушення правил обгону і зустрічного роз'їзду, безпечної дистанції або інтервалу, розташування транспортних засобів на проїзній частині, порушення правил руху автомагістралями, користування зовнішніми освітлювальними приладами або попереджувальними сигналами при початку руху чи зміні його напрямку, використання цих приладів та їх переобладнання з порушенням вимог відповідних стандартів, користування під час руху транспортного засобу засобами зв'язку, не обладнаними технічними пристроями, що дозволяють вести перемови без допомоги рук (за винятком водіїв оперативних транспортних засобів під час виконання ними невідкладного службового завдання), а так само порушення правил навчальної їзди (ч. 2);

– ненадання переваги в русі транспортним засобам аварійно-рятувальних служб, швидкої медичної допомоги, пожежної охорони, поліції, що рухаються з увімкненими спеціальними світловими або звуковими сигнальними пристроями, ненадання переваги

маршрутним транспортним засобам, у тому числі порушення правил руху і зупинки на смузі для маршрутних транспортних засобів, а так само порушення правил зупинки, стоянки, що створюють перешкоди дорожньому руху або загрозу безпеці руху (ч. 3);

- перевищення встановлених обмежень швидкості руху транспортних засобів більш як на п'ятдесят кілометрів на годину (ч. 4);

- зупинка чи стоянка транспортних засобів на місцях, що позначені відповідними дорожніми знаками або дорожньою розміткою, на яких дозволено зупинку чи стоянку лише транспортних засобів, якими керують водії з інвалідністю або водії, які перевозять осіб з інвалідністю (крім випадків вимушеної стоянки), а так само створення перешкод водіям з інвалідністю або водіям, які перевозять осіб з інвалідністю, у зупинці чи стоянці керованих ними транспортних засобів, неправомірне використання на транспортному засобі розпізнавального знака «Водій з інвалідністю» (ч. 6);

- зупинка чи стоянка транспортних засобів на місцях, що позначені відповідними дорожніми знаками та/або дорожньою розміткою, на яких дозволено зупинку чи стоянку лише транспортних засобів, оснащених електричними двигунами (одним чи декількома), а так само створення перешкод водіям транспортних засобів, оснащених електричними двигунами (одним чи декількома), у зупинці або стоянці (ч. 7);

ст. 123 КУпАП:

- порушення правил руху через залізничний переїзд, крім порушень, передбачених ч.ч. 2, 3 (в'їзд на залізничний переїзд у випадках, коли рух через переїзд заборонений; порушення, в'їзд на залізничний переїзд у випадках, коли рух через переїзд заборонений, вчинене під час надання послуг з перевезення пасажирів або під час перевезення небезпечних вантажів) (ч. 1);

ст. 124¹ КУпАП – ненадання посадовими особами підприємств, установ, організацій і громадянами транспортних засобів, що їм належать, поліцейським та медичним працівникам, а також ненадання військових транспортних засобів посадовим особам Військової служби правопорядку у Збройних Силах України у встановлених законом невідкладних випадках;

ст. 125 КУпАП – інші порушення Правил дорожнього руху;

ст. 126 КУпАП:

– керування транспортним засобом особою, яка не має при собі або не пред'явила у спосіб, який дає можливість поліцейському прочитати та зафіксувати дані, що містяться в посвідченні водія відповідної категорії, реєстраційному документі на транспортний засіб, а також полісі (договорі) обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (страхового сертифіката «Зелена картка»), або не пред'явила електронне посвідчення водія та електронне свідоцтво про реєстрацію транспортного засобу, чинний внутрішній електронний договір зазначеного виду обов'язкового страхування у візуальній формі страхового поліса, а також інших документів, передбачених законодавством (ч. 1);

– керування транспортним засобом особою, яка не має права керування таким транспортним засобом, або передача керування транспортним засобом особі, яка не має права керування таким транспортним засобом (ч. 2);

– керування транспортним засобом особою, позбавленою права керування транспортними засобами (ч. 4);

ст. 127 КУпАП:

– непокора пішоходів сигналам регулювання дорожнього руху, перехід ними проїзної частини у невстановлених місцях або безпосередньо перед транспортними засобами, що наближаються, невиконання інших правил дорожнього руху (ч. 1);

– порушення правил дорожнього руху особами, які керують велосипедами, гужовим транспортом, і погоничами тварин (ч. 2);

– ті самі порушення, вчинені особами, зазначеними в ч. 1 або ч. 2 ст. 127 КУпАП, які перебувають у стані сп'яніння (ч. 3);

ст. 128 КУпАП:

– випуск на лінію транспортних засобів, технічний стан, обладнання або комплектність яких не відповідає вимогам правил і стандартів, що стосуються забезпечення дорожнього руху, технічної експлуатації, переобладнаних без відповідного погодження, не зареєстрованих у встановленому порядку, таких, що не пройшли обов'язкового технічного контролю або без поліса обов'язкового страхування

цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (страхового сертифіката «Зелена картка»), без проходження щозмінного медичного огляду та контролю технічного стану, а також направлення в рейс одного водія при здійсненні пасажирських перевезень на автобусному маршруті протяжністю понад п'ятсот кілометрів (ч. 1);

– повторне протягом року вчинення будь-якого з порушень, передбачених ч. 1 ст. 128 КУпАП (ч. 2);

ст. 129 КУпАП:

– допуск до керування транспортними засобами водіїв, які перебувають у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння, або у хворобливому стані, або під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції, або таких, що не пройшли у встановлений строк медичного огляду (ч. 1);

– допуск до керування транспортним засобом особи, яка не має права на керування транспортним засобом (ч. 2);

ст. 132¹ КУпАП:

– порушення правил дорожнього перевезення небезпечних вантажів, правил проїзду великогабаритних і великовагових транспортних засобів автомобільними дорогами, вулицями або залізничними переїздами (ч. 1);

ст. 133¹ КУпАП:

– відхилення від визначеного маршруту руху автобуса або маршрутного таксомотора, незаїзд на автостанцію (автовокзал), якщо такий заїзд передбачений розкладом руху автобуса або маршрутного таксомотора (ч. 3);

– порушення встановленого режиму праці і відпочинку водіїв (ч. 6);

– зберігання транспортних засобів, що використовуються для перевезення пасажирів на комерційній основі, поза встановленими місцями їх стоянки (ч. 8);

– перевезення пасажирів чи вантажів водієм, який не пройшов щозмінного передрейсового медичного огляду водіїв транспортних засобів, або перевезення без проведення передрейсового контролю технічного стану транспортних засобів (ч. 9);

– перевезення пасажирів автобусами в нічний час (з двадцять другої до шостої години), крім тих, що здійснюються на маршрутах загального користування в режимі регулярних пасажирських перевезень, а також тих, що здійснюються автобусами, обладнаними тахографами (ч. 10);

– повторне протягом року вчинення будь-якого з порушень, передбачених частинами першою, другою, шостою, восьмою або десятою цієї статті, за яке особу вже було піддано адміністративному стягненню (ч. 11);

ст. 140 КУпАП:

– порушення правил, норм і стандартів, що стосуються забезпечення безпеки дорожнього руху при утриманні автомобільних доріг і вулиць, залізничних переїздів, інших дорожніх споруд, невжиття заходів щодо своєчасної заборони або обмеження руху при виникненні умов, які загрожують безпеці руху, або неприйняття своєчасних заходів до відновлення безпечних умов для руху (ч. 1);

– порушення визначеного законодавством порядку погодження з уповноваженим підрозділом Національної поліції: встановлення рекламоносіїв, технічних засобів організації дорожнього руху, проведення будь-яких робіт на автомобільних дорогах, вулицях, залізничних переїздах; розроблення проектної документації на будівництво, реконструкцію і ремонт автомобільних доріг, вулиць, залізничних переїздів та об'єктів дорожнього сервісу; здійснення пасажирських перевезень за встановленими маршрутами руху транспортних засобів загального користування (ч. 2);

– порушення нормативів щодо обладнання на автомобільних дорогах, вулицях, залізничних переїздах місць: провадження робіт, залишення дорожніх машин, будівельних матеріалів, конструкцій тощо, а так само неусунення після закінчення робіт перешкод і неприведення автомобільної дороги, вулиці, залізничного переїзду в стан, що гарантує безперешкодний і безпечний рух транспортних засобів та пішоходів (ч. 3).

Згідно із Інструкцією № 1395, до постанови у справі про адміністративні правопорушення, передбачені ч.ч. 1-3 ст. 140 КУпАП, необхідно долучати акт обстеження ділянки вулично-шляхової мережі з відповідними замірами та схемою про: 1) пошкодження шляхів,

залізничних переїздів, інших шляхових споруд, трамвайних колій чи технічних засобів регулювання дорожнього руху; 2) самовільне знімання, закриття чи встановлення технічних засобів регулювання дорожнього руху; 3) перешкоду для дорожнього руху, у тому числі забруднення шляхового покриття; 4) пошкодження асфальтобетонного покриття доріг унаслідок руху машин на гусеничному ході; 5) умови та стан шляху, які загрожують безпеці дорожнього руху; 6) порушення нормативів щодо обладнання на дорогах місць проведення ремонтних робіт, залишення дорожніх машин, будівельних матеріалів, конструкцій; 7) порушення або невиконання правил на підприємствах, в установах та організаціях під час розроблення та виготовлення транспортних засобів і деталей до них або інших предметів їх додаткового обладнання, під час проектування, реконструкції та ремонту шляхів, залізничних переїздів, інших шляхових споруд;

ст. 152¹ КУпАП:

– паркування транспортного засобу на місцях, призначених для безоплатного паркування транспортних засобів, якими керують водії з інвалідністю або водії, які перевозять осіб з інвалідністю, водієм, який не має документів про наявність у нього чи в одного з пасажирів інвалідності (крім явно виражених ознак інвалідності) (ч. 6);

– необлаштування на спеціально обладнаних чи відведених майданчиках для паркування транспортних засобів, у тому числі біля житлових будинків (крім індивідуальних житлових будинків) та інших будівель, на тротуарах (із числа місць для зупинки та стоянки транспортних засобів), місць, призначених для паркування транспортних засобів, якими керують водії з інвалідністю або водії, які перевозять осіб з інвалідністю, чи облаштування таких місць без дотримання вимог щодо їх розміщення (ч. 7);

– паркування транспортних засобів на місцях, призначених для паркування транспортних засобів, оснащених електричними двигунами (одним чи декількома) (ч. 8).

Слід зазначити, що поліцейськими ГРПП провадження по справам про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху відбувається за так званою «спрощеною» процедурою, яка передбачає мінімум процесуальних дій. Спрощеність процедури передбачає нескладання протоколу про адміністративне правопорушення.

Відповідно до ст. 258 КУпАП протокол не складається у разі вчинення адміністративних правопорушень, розгляд яких віднесено до компетенції Національної поліції, адміністративних правопорушень у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксованих в автоматичному режимі, а також порушень правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксованих у режимі фотозйомки (відеозапису).

Отже, у разі вчинення правопорушення у сфері безпеки дорожнього руху, поліцейський ГРПП в рамках покладених на нього повноважень здійснює провадження по справі за певними стадіями (системою пов'язаних між собою послідовних процесуальних дій).

Стадія 1: порушення і з'ясування обставин справи про адміністративне правопорушення. Стадія є ланцюгом логічно пов'язаних процесуально оформлених дій, спрямованих на досягнення єдиного процесуального результату, єдиної мети – підготовки справи про адміністративне правопорушення до її наступної стадії – розгляду.

Стадія порушення і з'ясування обставин справи про адміністративне правопорушення має три етапи: а) офіційне отримання інформації про адміністративне правопорушення; б) з'ясування (дослідження) обставин справи; в) процесуальне оформлення результатів розслідування.

Отже, перший етап стадії порушення і з'ясування обставин справи про адміністративне правопорушення починається з офіційної фіксації уповноваженим органом (посадовцем) фактичних даних, які в юридичній літературі називаються приводами для порушення справи про адміністративне правопорушення.

У КУпАП приводи для порушення справи про адміністративне правопорушення не знайшли свого законодавчого закріплення, їх вироблено наукою адміністративного права. На недоцільність нормативної фіксації системи приводів для порушення справи стосовно проступку вказує професор В. К. Колпаков: «Фіксація у законі приводів щодо порушення адміністративно-деліктної справи фактично виглядає переліком можливих носіїв інформації про проступок, але він повинен бути або вкрай великим, або абстрактним. І у першому, і у другому випадку виконання ним своєї функції вимагатиме уточнень і коректив, що ускладнять роботу правозастосувача».

Під приводом зазвичай розуміють інформацію про діяння, що має ознаки адміністративного правопорушення (латентне порушення норми права не зумовлює адміністративно-процесуальних відносин). Правове значення приводу для порушення справи про адміністративне правопорушення полягає в тому, що він викликає публічну діяльність уповноважених органів (посадовців), вимагає відповідної реакції на кожен сигнал про правопорушення. Саме привід для порушення справи і зумовлює застосування процесуальних норм.

Зазвичай приводами до порушення справ є:

1) безпосереднє виявлення ознак адміністративного правопорушення. Поліція може застосовувати технічні прилади і технічні засоби, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, засобів фото- і кінозйомки, відеозапису з метою виявлення або фіксування правопорушення, у тому числі, у сфері безпеки дорожнього руху;

2) звернення громадян;

3) заяви потерпілих, очевидців (як письмові, так і усні);

4) повідомлення підприємств, установ, організацій;

5) матеріали, отримані в результаті оперативно-розшукової діяльності уповноважених на те органів і, які містять ознаки адміністративного правопорушення;

6) рапорти працівників поліції;

7) повідомлення судових органів, прокуратури.

Необхідним елементом порушення справи про адміністративне правопорушення є наявність достатніх даних, на основі яких встановлюються ознаки адміністративного правопорушення. Сукупність фактичних даних, що свідчать про ознаки адміністративного правопорушення, дозволяє зробити висновки про достатність підстав порушення справи про адміністративне правопорушення. У кожному конкретному випадку питання про достатність даних для порушення справи вирішується уповноваженим працівником поліції відповідно до його внутрішнього переконання на підставі інформаційних повідомлень, отриманих від комплексу автоматичної фотовідеофіксації.

Таким чином, тільки після офіційного отримання інформації про адміністративне правопорушення починається її перевірка, і якщо вона підтвердиться, посадова особа переходить до другого етапу початкової стадії провадження у справі – подальшого з'ясування

обставин адміністративного правопорушення, або як ще його називають – до адміністративного розслідування. Цілком слушною є думка Ю. А. Шилова, який вважає, що адміністративне розслідування є особливою формою порушення справи і тому не повинне виділятися окремо.

Основною метою цього етапу діяльності уповноваженої посадової особи є оперативне реагування щодо виявлення ознак вчиненого правопорушення, з'ясування обставин справи, їх дослідження, фіксація у встановленій формі ознак протиправної поведінки й створення умов для притягнення правопорушника до адміністративної відповідальності. Виконання вказаних вимог забезпечує можливість об'єктивно оцінити обставини справи і правильно кваліфікувати вчинене адміністративне правопорушення.

Стадія 2: розгляд справи (підготовка справи до розгляду й заслуховування; заслуховування справи; ухвалення постанови; доведення постанови до відома).

Відповідно до ст. 278 КУпАП орган (посадова особа) при підготовці до розгляду справи про адміністративне правопорушення вирішує такі питання: чи належить до його компетенції розгляд даної справи; чи правильно складено протокол та інші матеріали справи про адміністративне правопорушення; чи сповіщено осіб, які беруть участь у розгляді справи, про час і місце її розгляду; чи витребувано необхідні додаткові матеріали; чи підлягають задоволенню клопотання особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, потерпілого, їх законних представників і адвоката.

Розгляд справи розпочинається з представлення посадової особи, яка розглядає дану справу. Посадова особа, що розглядає справу, оголошує, яка справа підлягає розгляду, хто притягається до адміністративної відповідальності, роз'яснює особам, які беруть участь у розгляді справи, їх права і обов'язки. Заслуховуються особи, які беруть участь у розгляді справи, досліджуються докази і вирішуються клопотання (ст. 279 КУпАП).

Брати участь у розгляді справи можуть:

– особа, яка притягається до адміністративної відповідальності. Така особа має право: знайомитися з матеріалами справи, давати пояснення, подавати докази, заявляти клопотання; при розгляді справи

користуватися юридичною допомогою адвоката, іншого фахівця у галузі права, який за законом має право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи, виступати рідною мовою і користуватися послугами перекладача, якщо не володіє мовою, якою ведеться провадження; оскаржити постанову по справі. Справа про адміністративне правопорушення розглядається в присутності особи, яка притягається до адміністративної відповідальності. Під час відсутності цієї особи справу може бути розглянуто лише у випадках, коли є дані про своєчасне її сповіщення про місце і час розгляду справи і якщо від неї не надійшло клопотання про відкладення розгляду справи (ст. 268 КУпАП);

– потерпілий (має право знайомитися з матеріалами справи, заявляти клопотання, при розгляді справи користуватися правовою допомогою адвоката, іншого фахівця у галузі права, який за законом має право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи, оскаржувати постанову по справі про адміністративне правопорушення) (ст. 269 КУпАП);

– законні представники та представники (ст. 270 КУпАП). Інтереси особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, і потерпілого, які є неповнолітніми або особами, що через свої фізичні або психічні вади не можуть самі здійснювати свої права у справах про адміністративні правопорушення, мають право представляти їх законні представники (батьки, усиновителі, опікуни, піклувальники). Інтереси потерпілого може представляти представник – адвокат, інший фахівець у галузі права, який за законом має право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи. Законні представники та представники мають право знайомитися з матеріалами справи; заявляти клопотання; від імені особи, інтереси якої вони представляють, приносити скарги на рішення органу (посадової особи), який розглядає справу;

– захисник (ст. 271 КУпАП). У розгляді справи про адміністративне правопорушення можуть брати участь адвокат, інший фахівець у галузі права, який за законом має право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи. Ці особи мають право знайомитися з матеріалами справи; заявляти клопотання; за дорученням особи, яка його запросила, від її імені подавати скарги

на рішення органу (посадової особи), який розглядає справу, а також мають інші права, передбачені законами України;

– свідок (ст. 272 КУпАП). Як свідок у справі про адміністративне правопорушення може бути викликана кожна особа, про яку є дані, що їй відомі які-небудь обставини, що підлягають установленню по даній справі;

– експерт (ст. 273 КУпАП). Експерт призначається органом (посадовою особою), у провадженні якого перебуває справа про адміністративне правопорушення, у разі коли виникає потреба в спеціальних знаннях, у тому числі для визначення розміру майнової шкоди, заподіяної адміністративним правопорушенням, а також суми грошей, одержаних внаслідок вчинення адміністративного правопорушення, які підлягатимуть конфіскації;

– перекладач (ст. 274 КУпАП). Перекладач призначається органом (посадовою особою), в провадженні якого перебуває справа про адміністративне правопорушення. Він зобов'язаний з'явитися на виклик органу (посадової особи) і зробити повно й точно доручений йому переклад.

У разі якщо адміністративне правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху зафіксовано в автоматичному режимі або якщо порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів зафіксовано в режимі фотозйомки (відеозапису), поліцейський ГРПП за даними Єдиного державного реєстру транспортних засобів, а також у разі необхідності – за даними Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань встановлює відповідальну особу (ст. 279¹ КУпАП).

Відповідно до ст. 280 КУпАП поліцейський ГРПП при розгляді справи про адміністративне правопорушення зобов'язаний з'ясувати: чи було вчинено адміністративне правопорушення, чи винна дана особа в його вчиненні, чи підлягає вона адміністративній відповідальності, чи є обставини, що пом'якшують і обтяжують відповідальність, чи заподіяно майнову шкоду, а також з'ясувати інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи. Розглянувши справу про адміністративне правопорушення у сфері безпеки дорожнього руху, поліцейський ГРПП виносить постанову по справі (ст. 283 КУпАП) (див. рис. 2 а, б).

<p style="text-align: center;">ПОСТАНОВА</p> <p style="text-align: center;">про накладення адміністративного стягнення по справі про адміністративне правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксоване не в автоматичному режимі серії № _____</p> <p>1. «_____» _____ 20____ року _____ год. _____ хв _____</p> <p>2. _____ (місце розгляду справи)</p> <p>3. _____ (посада, спеціальне звання та прізвище, ім'я, по батьковій особи, яка розглядає справу)</p> <p>4. Особа, щодо якої розглядається справа _____ (прізвище, ім'я, по батьковій)</p> <p>_____ (дата народження) _____ (місце проживання (пребудування))</p> <p>_____ (серія (за наявності) та номер документа, що посвідчує особу)</p> <p>5. Керуючи транспортним засобом _____, реєстраційний номер _____, належність _____ (марка, модель)</p> <p>«_____» _____ 20____ року _____ год. _____ хв на (в) _____ (місце скоєння адміністративного правопорушення)</p> <p>_____ (суть адміністративного правопорушення, опис обставин, установлених при розгляді справи)</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>чим скоїв(ла) адміністративне правопорушення, передбачене частиною _____ статті _____ КУпАП.</p>	<p style="text-align: center;">Квитання про сплату штрафу відповідно до постанови серії № _____</p> <p style="text-align: center;">Ця частина залишається у банківській установі</p> <p>1. _____ (прізвище, ім'я, по батьковій платника)</p> <p>2. _____ (місце проживання (пребудування) платника)</p> <p>3. _____ (сума (словами, цифрами))</p> <p>4. _____ (призначення платежу)</p> <p>5. Частина _____ статті _____ КУпАП</p> <p>6. _____ (місце виникнення правопорушення)</p> <p>7. _____ (банк отримувача)</p> <p>8. _____ (код банку отримувача згідно з ЄДРПОУ)</p> <p>9. _____ (МФО банку)</p>
---	--

а) лицьовий бік

Постанова повинна містити: найменування органу (прізвище, ім'я та по батькові, посада посадової особи), який виніс постанову; дату розгляду справи; відомості про особу, стосовно якої розглядається справа (прізвище, ім'я та по батькові (за наявності), дата народження, місце проживання чи перебування; опис обставин, установлених під час розгляду справи; зазначення нормативного акта, що передбачає відповідальність за таке адміністративне правопорушення; прийняте у справі рішення.

Також постанова по справі про адміністративне правопорушення у сферах забезпечення безпеки дорожнього руху повинна містити відомості про: дату, час і місце вчинення адміністративного правопорушення; транспортний засіб, який зафіксовано в момент вчинення правопорушення (марка, модель, номерний знак); технічний засіб, яким здійснено фото або відеозапис (якщо такий запис здійснювався); розмір штрафу та порядок його сплати; правові наслідки невиконання адміністративного стягнення та порядок його оскарження; відривну квитанцію із зазначенням реквізитів та можливих способів оплати адміністративного стягнення у вигляді штрафу.

Постанова по справі про адміністративне правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксоване в автоматичному режимі, повинна містити відомості про адресу веб-сайту в мережі Інтернет, на якому особа може ознайомитися із зображенням чи відеозаписом транспортного засобу в момент вчинення адміністративного правопорушення, ідентифікатор для доступу до зазначеної інформації та порядок звільнення від адміністративної відповідальності.

Серед видів постанов, які виносяться поліцейськими ГРПП по справам про адміністративні правопорушення у сфері безпеки дорожнього руху, виокремлюють:

- 1) постанову про накладення стягнення;
- 2) постанову про застосування заходів впливу, передбачених ст. 24¹ КУпАП;
- 3) постанову про закриття справи.

Копія постанови, відповідно до ст. 285 КУпАП, у справі про адміністративне правопорушення у сфері безпеки дорожнього руху вручається особі, щодо якої її винесено, на місці вчинення правопорушення.

Стадія 3: перегляд постанови (факультативна стадія):

- а) оскарження постанови;*
- б) перевірка законності постанови;*
- в) винесення рішення;*
- г) реалізація рішення.*

Відповідно до ст. 288 КУпАП постанову по справі про адміністративне правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксоване в автоматичному режимі може бути оскаржено у вищестоящий орган (вищестоящий посадовій особі) або в районний, районний у місті, міський чи міськрайонний суд.

Скаргу на постанову по справі про адміністративне правопорушення може бути подано протягом десяти днів з дня винесення постанови, а щодо постанов по справі про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі, – протягом десяти днів з дня набрання постановою законної сили (ст. 289 КУпАП).

Скарга на постанову по справі про адміністративне правопорушення розглядається правомочними органами (посадовими особами) в десятиденний строк з дня її надходження, якщо інше не встановлено законами України (ст. 292 КУпАП).

Орган (посадова особа) при розгляді скарги на постанову по справі про адміністративне правопорушення перевіряє законність і обґрунтованість винесеної постанови і приймає одне з таких рішень:

- 1) залишає постанову без зміни, а скаргу без задоволення;
- 2) скасовує постанову і надсилає справу на новий розгляд;
- 3) скасовує постанову і закриває справу;
- 4) змінює захід стягнення в межах, передбачених нормативним актом про відповідальність за адміністративне правопорушення, з тим, однак, щоб стягнення не було посилено.

Якщо буде встановлено, що постанову винесено органом (посадовою особою), неправомочним вирішувати цю справу, то така постанова скасовується і справа надсилається на розгляд компетентного органу (посадової особи).

Стадія 4: виконання постанови:

- а) звернення постанови до виконання;*
- б) безпосереднє виконання.*

Постанова про накладення адміністративного стягнення підлягає виконанню з моменту її винесення. Вона звертається до виконання органом (посадовою особою), який виніс постанову (ст. 299 КУпАП).

Відповідно до розділу VI Інструкції № 1395 стягнення штрафу за бажанням особи, притягнутої до адміністративної відповідальності, здійснюється поліцейським на місці вчинення адміністративного правопорушення незалежно від розміру, виключно за допомогою безготівкових платіжних пристроїв. У такому разі особі, яка притягається до адміністративної відповідальності, видається квитанція.

У разі сплати відповідальною особою 50 відсотків розміру штрафу за постановою про накладення адміністративного стягнення за правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксоване в автоматичному режимі, або за порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксоване в режимі фотозйомки (відеозапису), до вручення такої постанови або отримання поштового повідомлення про вручення або про відмову в її отриманні, або повернення поштового відправлення з позначкою про невручення, або протягом десяти днів з дня набрання постановою законної сили така постанова вважається виконаною. Постанова про накладення адміністративного стягнення за порушення зупинки, стоянки та паркування транспортних засобів, зафіксоване в режимі фотозйомки (відеозапису), також вважається виконаною у разі сплати штрафу за повідомленням про притягнення до адміністративної відповідальності, залишеним уповноваженою посадовою особою на місці вчинення правопорушення на лобовому склі транспортного засобу, у тому числі шляхом сплати 50 відсотків розміру штрафу протягом десяти днів з дня вчинення відповідного правопорушення.

У разі несплати штрафу протягом 30 днів з дня набрання законної сили постановою про накладення адміністративного стягнення за правопорушення у сферах безпеки дорожнього руху та паркування транспортних засобів така постанова підлягає примусовому виконанню. У разі оскарження постанови про накладення адміністративного стягнення у вигляді штрафу за правопорушення у сферах безпеки дорожнього руху та паркування транспортних засобів перебіг строків зупиняється до розгляду скарги (ст. 300¹ КУпАП).

Відповідно до п. 5 Інструкції № 1395, у разі виявлення правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, якщо воно вчинене особами віком від шістнадцяти до вісімнадцяти років, або його розгляд не віднесено до компетенції Національної поліції України, поліцейський відповідно до статті 255 КУпАП складає протокол про адміністративне правопорушення. Поліцейські складають протоколи про адміністративні правопорушення, передбачені:

ст. 121 КУпАП:

– повторне протягом року вчинення будь-якого з порушень, передбачених ч.ч. 1-3 ст. 121 КУпАП (ч. 4);

– повторне протягом року вчинення будь-якого з порушень, передбачених ч. 6 ст. 121 КУпАП (ч. 7);

– керування водієм транспортним засобом, щодо якого порушено обмеження, встановлені Митним кодексом України, а саме: порушено строки його тимчасового ввезення та/або переміщення в митному режимі транзиту; транспортний засіб використовується для цілей підприємницької діяльності та/або отримання доходів в Україні; транспортний засіб передано у володіння, користування або розпорядження особі, яка не ввозила його на митну територію України або не поміщувала в митний режим транзиту (ч. 8).

Слід зауважити, що не зважаючи на підвідомчість справ про адміністративні правопорушення, передбачені ч. 8 ст. 121 КУпАП, органам Національної поліції (ст. 222 КУпАП), відповідно до п. 1 ч. 1 ст. 255 КУпАП органи Національної поліції, у тому числі, поліцейські ГРПП, мають право складати протоколи про адміністративні правопорушення. Це пов'язано, в першу чергу, із тим, що, згідно із диспозицією ч. 8, водій порушує не Правила дорожнього руху або інші нормативно-правові акти у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, а порушує саме правила та норми митного законодавства України;

– повторне протягом року вчинення порушення, передбаченого ч. 8 ст. 121 КУпАП (ч. 9);

ст. 122 КУпАП:

– порушення, передбачені ч.ч. 1-4 ст. 122 КУпАП, що спричинили створення аварійної обстановки, а саме: примусили інших учасників

дорожнього руху різко змінити швидкість, напрямок руху або вжити інших заходів щодо забезпечення особистої безпеки або безпеки інших громадян (ч. 5);

– зупинка чи стоянка транспортних засобів на місцях, що позначені відповідними дорожніми знаками та/або дорожньою розміткою, на яких дозволено зупинку чи стоянку лише транспортних засобів, оснащених електричними двигунами (одним чи декількома), а так само створення перешкод водіям транспортних засобів, оснащених електричними двигунами (одним чи декількома), у зупинці або стоянці (ч. 7);

ст. 122² КУпАП:

– невиконання водіями вимог поліцейського, а водіями військових транспортних засобів – вимог посадової особи військової інспекції безпеки дорожнього руху Військової служби правопорядку у Збройних Силах України про зупинку транспортного засобу (ч. 1);

ст. 122⁴ КУпАП – залишення водіями транспортних засобів, іншими учасниками дорожнього руху на порушення встановлених правил місця дорожньо-транспортної пригоди, до якої вони причетні;

ст. 122⁵ КУпАП – порушення вимог законодавства щодо встановлення і використання на транспортному засобі спеціальних світлових або звукових сигнальних пристроїв;

ст. 123 КУпАП:

– в'їзд на залізничний переїзд у випадках, коли рух через переїзд заборонений (ч. 2);

– порушення, передбачене частиною другою цієї статті, вчинене під час надання послуг з перевезення пасажирів або під час перевезення небезпечних вантажів (ч. 3);

ст. 124 КУпАП – порушення учасниками дорожнього руху правил дорожнього руху, що спричинило пошкодження транспортних засобів, вантажу, автомобільних доріг, вулиць, залізничних переїздів, дорожніх споруд чи іншого майна;

ст. 126 КУпАП:

– керування транспортним засобом особою, стосовно якої встановлено тимчасове обмеження у праві керування транспортними засобами (ч. 3);

ст. 127 КУпАП:

– порушення, передбачені ч.ч. 1, 2 ст. 127 КУпАП, що спричинили створення аварійної обстановки (ч. 4);

ст. 127¹ КУпАП:

– видача документа про технічну справність транспортного засобу, що підлягає обов'язковому технічному контролю, з порушенням порядку проведення перевірки технічного стану такого транспортного засобу (ч. 1);

– видача документа про технічну справність транспортного засобу, що підлягає обов'язковому технічному контролю, без проведення перевірки його технічного стану (ч. 2);

– видача спеціального знака державного зразка з порушенням встановленого Законом порядку укладення договору обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів, що підлягають обов'язковому технічному контролю (ч. 3);

ст. 130 КУпАП:

– керування транспортними засобами особами в стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції, а також передача керування транспортним засобом особі, яка перебуває в стані такого сп'яніння чи під впливом таких лікарських препаратів, а так само відмова особи, яка керує транспортним засобом, від проходження відповідно до встановленого порядку огляду на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або щодо вживання лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції (ч. 1);

– повторне протягом року вчинення будь-якого з порушень, передбачених ч. 1 ст. 130 КУпАП (ч. 2);

– дії, передбачені ч. 1 ст. 130 КУпАП, вчинені особою, яка двічі протягом року піддавалася адміністративному стягненню за керування транспортними засобами у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують її увагу та швидкість реакції, за відмову від проходження відповідно до встановленого порядку огляду на стан алкогольного,

наркотичного чи іншого сп'яніння або щодо вживання лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції (ч. 3);

– вживання особою, яка керувала транспортним засобом, після дорожньо-транспортної пригоди за її участю алкоголю, наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, а також лікарських препаратів, виготовлених на їх основі (крім тих, що входять до офіційно затвердженого складу аптечки або призначені медичним працівником), або після того, як транспортний засіб був зупинений на вимогу поліцейського, до проведення уповноваженою особою медичного огляду з метою встановлення стану алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або щодо вживання лікарських препаратів, що знижують його увагу та швидкість реакції, чи до прийняття рішення про звільнення від проведення такого огляду (ч. 4);

ст. 139 КУпАП:

– пошкодження автомобільних доріг, вулиць, дорожніх споруд, залізничних переїздів, трамвайних колій, технічних засобів регулювання дорожнього руху, самовільне знімання, закриття чи встановлення технічних засобів регулювання дорожнього руху, створення перешкод для дорожнього руху, в тому числі забруднення дорожнього покриття, або невжиття необхідних заходів щодо їх усунення та попередження інших учасників руху про небезпеку, що виникла, або невжиття посадовими особами, відповідальними за технічний стан, обладнання, експлуатацію транспортних засобів, утримання автомобільних доріг та вулиць, громадянами – суб'єктами господарської діяльності заходів щодо заборони руху підвідомчих технологічних транспортних засобів, сільськогосподарської техніки і машин на гусеничному ходу автомобільними дорогами і вулицями, покриття яких може бути пошкоджене (ч. 1);

– порушення, передбачені ч. 1 ст. 139 КУпАП, що спричинили пошкодження транспортних засобів, вантажів чи іншого майна (ч. 2);

ст. 140 КУпАП:

– порушення, передбачені ч.ч. 1, 2 або 3 ст. 140 КУпАП, що спричинили створення аварійної обстановки або пошкодження транспортних засобів, вантажів, автомобільних доріг, вулиць, залізничних переїздів, дорожніх споруд чи іншого майна (ч. 4).

При складанні протоколу про адміністративні правопорушення, передбачені ст. 139, ч. 4 ст. 140 КУпАП, до них необхідно долучати акт обстеження ділянки вулично-шляхової мережі з відповідними замірами та схемою про:

1) пошкодження шляхів, залізничних переїздів, інших шляхових споруд, трамвайних колій чи технічних засобів регулювання дорожнього руху;

2) самовільне знімання, закриття чи встановлення технічних засобів регулювання дорожнього руху;

3) перешкоду для дорожнього руху, у тому числі забруднення шляхового покриття;

4) пошкодження асфальтобетонного покриття доріг унаслідок руху машин на гусеничному ходу;

5) умови та стан шляху, які загрожують безпеці дорожнього руху;

6) порушення нормативів щодо обладнання на дорогах місць проведення ремонтних робіт, залишення дорожніх машин, будівельних матеріалів, конструкцій;

7) порушення або невиконання правил на підприємствах, в установах та організаціях під час розроблення та виготовлення транспортних засобів і деталей до них або інших предметів їх додаткового обладнання, під час проектування, реконструкції та ремонту шляхів, залізничних переїздів, інших шляхових споруд;

ст. 188²⁸ КУпАП – невиконання законних вимог (приписів) посадових осіб уповноважених підрозділів Національної поліції щодо усунення порушень правил, норм і стандартів, що стосуються забезпечення безпеки дорожнього руху.

Під час складання протоколу про адміністративне правопорушення, передбачене ст. 188²⁸ КУпАП, щодо невиконання законних вимог (приписів) посадових осіб уповноважених підрозділів Національної поліції України, щодо усунення порушень правил, норм і стандартів, що стосуються забезпечення безпеки дорожнього руху, додаються акт обстеження ділянки вулично-шляхової мережі та копія раніше надісланої (врученої) вимоги (припису).

Відповідно до II розділу Інструкції, протокол про адміністративне правопорушення складається у письмовій формі (див. рис. 3).

**ПРОТОКОЛ
про адміністративне правопорушення
серії _____ № _____**

«_____» _____ 20__ року, _____ год., _____ хв., _____ (місце складання протоколу)

Я, _____ (посада, спеціальне звання, П. І. Б. позивача, який склав протокол)

склав(ла) цей протокол про те, що громадянин(ка) _____ (П. І. Б.)
дата народження _____, громадянство _____, місце проживання (перебування) _____, місце роботи _____, особу ідентифіковано _____ (серія та номер ідентифікаційної або шквал, серія та номер документи, що посвідчують особу) (підписання організації, місцезнаходження) _____

транспортний засіб _____, номерний знак _____, належність _____ (марка, модель) _____

«_____» _____ 20__ року, _____ год., _____ хв., на (в) _____ (місце скоєння адміністративного правопорушення) _____

_____ (ступінь адміністративного правопорушення, ступінь установлення обставин)

_____

чим поруши(ла) вимоги п. _____ Правил дорожнього руху, за що відповідальність передбачена ч. _____ ст. _____ КУпАП.

Свідки чи потерпілі: 1. _____ (П. І. Б., місце проживання (перебування)) _____ (підписе)
2. _____ (П. І. Б., місце проживання (перебування)) _____ (підписе)

До протоколу додаються: _____

Групу(п) _____ роз'яснено його (її) права та обов'язки, передбачені ст. 63 Конституції України, ст. 268 КУпАП, і повідомлено, що розгляд адміністративної справи відбувається «_____» _____ 20__ року о _____ год., _____ хв. у _____

_____

Особа, яка ознайомлена з змістом та часом розгляду справи _____ (підписе)
Повіщення особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, по суті порушення _____

_____

Тимчасово вилучені документи: _____

Тимчасовий дозвіл на право керування транспортним засобом отримав(ла) _____ (підписе особа, яка притягається до адміністративної відповідальності)

Шквал позивача, який склав протокол _____

Підпис особи, яка притягається до адміністративної відповідальності _____ (зі змістом протоколу ознайомлений(а), котрею протоколу отримав(ла), внесений про мене дані – правдиві)

Рис. 3. Протокол про адміністративне правопорушення

У протоколі про адміністративне правопорушення зазначаються: дата і місце його складення, посада, прізвище, ім'я, по батькові особи, яка склала протокол; відомості про особу, яка притягається до адміністративної відповідальності (у разі її виявлення); місце, час вчинення і суть адміністративного правопорушення; нормативний акт, який передбачає відповідальність за дане правопорушення; прізвища, адреси свідків і потерпілих, прізвище викривача (за його письмовою згодою), якщо вони є; пояснення особи, яка притягається до адміністративної відповідальності; інші відомості, необхідні для вирішення справи. Якщо правопорушенням заподіяно матеріальну шкоду, про це також зазначається в протоколі. Протокол підписується особою, яка його склала, і особою, яка притягається до адміністративної відповідальності; при наявності свідків і потерпілих протокол може бути підписано також і цими особами. У разі відмови особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, від підписання протоколу, в ньому робиться запис про це. Особа, яка притягається до адміністративної відповідальності, має право подати пояснення і зауваження щодо змісту протоколу, які додаються до протоколу, а також викласти мотиви свого відмовлення від його підписання (ст. 256 КУпАП).

При складенні протоколу особі, яка притягається до адміністративної відповідальності, роз'яснюються його права і обов'язки (про що робиться відмітка у протоколі), передбачені ст. 268 КУпАП, зокрема: знайомитися з матеріалами справи, давати пояснення, подавати докази, заявляти клопотання; при розгляді справи користуватися юридичною допомогою адвоката, іншого фахівця у галузі права, який за законом має право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи, виступати рідною мовою і користуватися послугами перекладача, якщо не володіє мовою, якою ведеться провадження. Особа, яка притягається до адміністративної відповідальності, має право подати пояснення і зауваження щодо змісту протоколу, а також викласти мотиви своєї відмови від його підписання, які долучаються до протоколу.

За наявності технічної можливості протокол про адміністративне правопорушення складається в електронній формі з автоматичним присвоєнням йому відповідної серії та номера, який роздруковується

за допомогою спеціальних технічних пристроїв (розділ II Інструкції № 1395).

Протокол надсилається органу (посадовій особі), уповноваженому розглядати справу про адміністративне правопорушення.

Відповідно до розділу VII Інструкції № 1395, поліцейський, який подає матеріали до розгляду, готує довідку про наявність повторності вчинення адміністративного правопорушення, отримання (неотримання) особою за місцем її проживання посвідчення водія на право керування транспортним засобом відповідної категорії, а за матеріалами про адміністративні правопорушення, передбачені частинами 2 та 3 статті 130КУпАП, – довідку про належність транспортного засобу.

У разі встановлення повторності правопорушення до протоколу (якщо протокол складається) долучається довідка, у якій міститься інформація про дату вчинення попереднього адміністративного правопорушення і прийняте в справі рішення.

Відповідно до ст. 221 КУпАП, справи про адміністративні правопорушення, передбачені ч.ч. 4, 7, 9 ст. 121; ч. 5 ст. 122; ч. 1 ст. 122²; ст. 122⁴; 122⁵; ч.ч. 2, 3 ст. 123; ст. 124; ч. 3 ст. 126; ч. 4 ст. 127; ст. 127¹; ст. 130; ст. 139; ч. 4 ст. 140; ст. 188²⁸ КУпАП розглядаються суддями районних, районних у місті, міських чи міськрайонних судів, а також справи про адміністративні правопорушення, вчинені особами віком від шістнадцяти до вісімнадцяти років.

Справи про адміністративні правопорушення у сфері безпеки дорожнього руху, підвідомчість розгляду яких покладена на судові інстанції, розглядається за місцем їх вчинення, за місцем проживання осіб, які притягаються до адміністративної відповідальності, за місцем реєстрації транспортних засобів та на місці вчинення адміністративних правопорушень (ст. 276 КУпАП; Інструкція № 1395).

3. ДІЇ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ГРУП РЕАГУВАННЯ ПАТРУЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ПІД ЧАС ВИЯВЛЕННЯ ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ. 130 КУПАП ТА СКЛАДАННЯ ВІДПОВІДНИХ МАТЕРІАЛІВ

3.1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ЩОДО ПРИТЯГНЕННЯ ДО АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА СТ. 130 КУПАП

Стаття 130 КУПАП закріплює такі види діянь, які становлять їх об'єктивну сторону:

1) керування транспортними засобами особами в стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції (ч. 1 ст. 130 КУПАП);

2) відмова особи, яка керує транспортним засобом, від проходження відповідно до встановленого порядку огляду на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або щодо вживання лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції (ч. 1 ст. 130 КУПАП);

3) передача керування транспортним засобом особі, яка перебуває в стані такого сп'яніння чи під впливом таких лікарських препаратів (ч. 1 ст. 130 КУПАП).

Кваліфікуючими ознаками, за які КУПАП передбачене більш суворе покарання є повторне протягом року вчинення будь-якого із зазначених правопорушень (ч. 2 ст. 130 КУПАП) та (або) вчинення особою, яка двічі протягом року піддавалася адміністративному стягненню за керування транспортними засобами у стані алкогольного,

наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують її увагу та швидкість реакції, за відмову від проходження відповідно до встановленого порядку огляду на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або щодо вживання лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції (ч. 3 ст.130 КУпАП), будь-якого із зазначених порушень;

4) вживання водієм транспортного засобу після дорожньо-транспортної пригоди за його участю алкоголю, наркотиків, а також лікарських препаратів, виготовлених на їх основі (крім тих, що входять до офіційно затвердженого складу аптечки або призначені медичним працівником), або після того, як транспортний засіб був зупинений на вимогу поліцейського, до проведення уповноваженою особою медичного огляду з метою встановлення стану алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або щодо вживання лікарських препаратів, що знижують його увагу та швидкість реакції, чи до прийняття рішення про звільнення від проведення такого огляду (ч. 4 ст. 130 КУпАП).

Законодавець у ст.130 КУпАП виділяє три типи суб'єктів, які несуть відповідальність за правопорушення у цій сфері:

особи, які безпосередньо керують транспортними засобами (ч.ч. 1-3 ст. 130 КУпАП);

водії транспортних засобів (ч. 4 ст. 130 КУпАП);

інші особи (ч.ч. 1-3 ст. 130 КУпАП).

До перших двох типів суб'єктів належать особи, які безпосередньо керують транспортними засобами. Транспортний засіб – пристрій, призначений для перевезення людей і (або) вантажу, а також встановленого на ньому спеціального обладнання чи механізмів. КУпАП у ч. 8 ст. 121 зазначає, що під транспортними засобами у ст.ст. 121-126, 127-1 – 128-1, ч.ч.1 і 2 ст. 129, ч.ч. 1-4 ст.130, ст.ст. 132-1, 133-1, 133-2, 139 і 140 слід розуміти всі види автомобілів, трактори та інші самохідні машини, трамваї і тролейбуси, а також мотоцикли та інші транспортні засоби. Здавалося б, що зазначена норма КУпАП надає нам необхідну відповідь, але у такому випадку залишається поза прямою увагою законодавця особи, які керують мопедами, скутерами та іншими транспортними засобами з двигуном внутрішнього згоряння з робочим обсягом до 50 см³ або

електродвигуном потужністю до 3 кВт. Щоб вийти з цієї колізії, можна вважати, що зазначену категорію транспортних засобів законодавець мав на увазі під останньою фразою «...та інші транспортні засоби».

Водій – особа, яка керує транспортним засобом і має відповідне посвідчення встановленого зразка. Правила дорожнього руху України з цього приводу надають більш розширене визначення – це особа, яка керує транспортним засобом і має посвідчення водія (посвідчення тракториста-машиніста, тимчасовий дозвіл на право керування транспортним засобом, тимчасовий талон на право керування транспортним засобом) відповідної категорії. Водієм також є особа, яка навчає керуванню транспортним засобом, перебуваючи безпосередньо в транспортному засобі. У будь-якому випадку водієм не буде вважатися особа, навіть якщо вона безпосередньо керує транспортним засобом, яка не має відповідного посвідчення встановленого зразка, тобто не має права керування відповідної категорії. Ця ознака безкомпромісно відокремлює водія транспортного засобу від особи, яка безпосередньо керує транспортним засобом. При цьому такий тип суб'єкту як водій завжди буде включати в себе і поняття особи, яка керує транспортним засобом, в той же час особа, яка керує транспортним засобом «де-факто» не завжди буде водієм.

Наведений аналіз терміну «водій» дає підстави констатувати той факт, що за правопорушення, які передбачені ч. 4 ст. 130 КУпАП до адміністративної відповідальності може бути притягнута лише особа, яка керувала транспортним засобом і мала на це відповідне право (засвідчене посвідченням водія відповідної категорії). Адже у диспозиції цієї норми вказано конкретного суб'єкта правопорушення – водія. Будь-яка інша особа, навіть за наявності у її діях об'єктивної сторони, яка передбачена у ч. 4 ст. 130 КУпАП (*вживання водієм транспортного засобу після дорожньо-транспортної пригоди за його участю алкоголю, наркотиків, а також лікарських препаратів, виготовлених на їх основі (крім тих, що входять до офіційно затвердженого складу аптечки або призначені медичним працівником), або після того, як транспортний засіб був зупинений на вимогу працівника поліції, до проведення уповноваженою особою медичного огляду з метою встановлення стану алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або щодо вживання*

лікарських препаратів, що знижують його увагу та швидкість реакції, чи до прийняття рішення про звільнення від проведення такого огляду) може бути притягнута до адміністративної відповідальності лише за ст. 125 КУпАП (інші порушення Правил дорожнього руху).

Наступним типом суб'єктів, які передбачені у нормах ст. 130 КУпАП є так звані «інші особи». КУпАП не надає визначення поняттю «інші особи», яке зустрічається у ст. 130 КУпАП. З цього приводу у деяких науково-практичних публікаціях знаходимо наступну авторську позицію: «у ч.ч. 1-3 коментованої статті (мова ведеться про ст. 130 КУпАП – примітка авторів) під «іншими особами» суб'єктами правопорушення слід вважати власників (співвласників) транспортних засобів, а також осіб, яким доручено керувати транспортним засобом». Якщо проаналізувати вимоги Правил дорожнього руху, то розділ 2 передавати керування транспортним засобом особам, які перебувають у стані алкогольного сп'яніння, під впливом наркотичних чи токсичних речовин, у хворобливому стані, у стані стомлення або під впливом лікарських препаратів, що знижують швидкість реакції і увагу забороняє лише водієві (п. 2.9 «г»). Щодо власника транспортного засобу, а також особи, яка використовує такий транспортний засіб на законних підставах, ПДР містять положення лише «...передавати керування транспортним засобом іншій особі, що має при собі посвідчення водія на право керування транспортним засобом відповідної категорії...» (п. 2.2).

Також треба зазначити, що суб'єктивна сторона окреслених правопорушень має вияв умислу, тобто особа, яка його вчинила, усвідомлювала протиправний характер своєї дії чи бездіяльності, передбачала її шкідливі наслідки і бажала їх або свідомо допускала настання цих наслідків (ст. 10 КУпАП). Правопорушник усвідомлює, що знаходиться у стані сп'яніння але прагне керувати транспортним засобом. Чи власник транспортного засобу знає, що особа знаходиться в стані сп'яніння, розуміє протиправність своїх дій, але прагне передати керування транспортним засобом цій особі або байдуже до цього ставиться. Мотиви здійснення зазначеного правопорушення можуть бути різними, але вони на кваліфікацію вчиненого не впливають.

3.2. АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВА РЕГЛАМЕНТАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ОГЛЯДУ ВОДІЯ ТРАНСПОРТНОГО ЗАСОБУ АБО ОСОБИ, ЯКА НИМ КЕРУЄ НА СТАН СП'ЯНІННЯ АБО ПЕРЕБУВАННЯ ПІД ВПЛИВОМ ЛІКАРСЬКИХ ПРЕПАРАТІВ, ЩО ЗНИЖУЮТЬ УВАГУ ТА ШВИДКІСТЬ РЕАКЦІЇ

Огляд водія транспортного засобу або особи, що ним керує на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції належить до заходів забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення.

Законодавчими актами, які встановлюють підстави та порядок проведення огляду на стан сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції є Кодекс України про адміністративні правопорушення, Закони України «Про Національну поліцію», «Про дорожній рух».

Згідно зі ст. 23 Закону України «Про Національну поліцію» поліція відповідно до покладених на неї завдань здійснює контроль за дотриманням Правил дорожнього руху, а у випадках, визначених законом, здійснює провадження у справах про адміністративні правопорушення, приймає рішення про застосування адміністративних стягнень та забезпечує їх виконання (п.п. 8, 11).

Відповідно до вимог ст. 266 Кодексу України про адміністративні правопорушення особи, які керують транспортними засобами і щодо яких є підстави вважати, що вони перебувають у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції, підлягають відстороненню від керування цими транспортними засобами, та оглядові на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або щодо перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції.

Ст. 266 КУпАП встановлює основні вимоги щодо проведення такого огляду. Огляд водія на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або щодо перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують його увагу та швидкість реакції, проводиться

з використанням спеціальних технічних засобів поліцейським у присутності двох свідків.

Відповідно до ст. 272 КУпАП як свідок у справі про адміністративне правопорушення може бути викликана кожна особа, про яку є дані, що їй відомі які-небудь обставини, що підлягають установленню по даній справі.

У разі незгоди водія на проведення огляду на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або щодо перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують його увагу та швидкість реакції поліцейським з використанням спеціальних технічних засобів або в разі незгоди з його результатами огляд проводиться в закладах охорони здоров'я. Перелік закладів охорони здоров'я, яким надається право проведення огляду особи на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або щодо перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують її увагу та швидкість реакції, затверджується управліннями охорони здоров'я місцевих державних адміністрацій. Проведення огляду осіб на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або щодо перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції, в інших закладах забороняється.

Огляд на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння, а також щодо перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції, може бути оскаржено заінтересованою особою у вищестоящий орган (вищестоящою щодо посадової особи) відносно органу (посадової особи), який застосував ці заходи, або до суду.

Згідно до ч. 6 ст. 266 КУпАП направлення особи для огляду на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або щодо перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують її увагу та швидкість реакції, і проведення такого огляду здійснюються в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України. Цей Порядок затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 17.12.2008 року № 1103 «Про затвердження Порядку направлення водіїв транспортних засобів для проведення огляду з метою виявлення стану алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом

лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, і проведення такого огляду» (далі – Порядок № 1103). Зазначений підзаконний правовий акт визначає процедуру направлення водіїв транспортних засобів для проведення огляду з метою виявлення стану алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, і проведення такого огляду.

Огляду підлягають водії транспортних засобів, щодо яких у поліцейського є підстави вважати, що вони перебувають у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, згідно з ознаками такого стану, встановленими МОЗ України і МВС України.

Ознаки алкогольного, наркотичного сп'яніння, а також детальна процедура та оформлення результатів такого огляду визначаються Інструкцією про порядок виявлення у водіїв транспортних засобів ознак алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, яка затверджена спільним наказом МВС України та МОЗ України від 09.11.2015 року № 1452/735 (далі – Інструкція № 1452/735).

Огляд осіб на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або щодо перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції, здійснюється в закладах охорони здоров'я не пізніше двох годин з моменту встановлення підстав для його здійснення. Кожний випадок огляду на стан сп'яніння у закладі охорони здоров'я реєструється в журналі реєстрації медичних оглядів осіб з метою виявлення стану алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції.

Статтею 266 КУпАП визначено, що огляд водія на стан сп'яніння проводиться з використанням спеціальних технічних засобів поліцейським у присутності двох свідків. Для проведення огляду на стан алкогольного сп'яніння водія транспортного засобу використовуються спеціальні технічні засоби, які мають, зокрема, чинне свідоцтво

про метрологічну повірку. Ці технічні засоби застосовуються згідно з інструкціями про порядок їх використання. Співробітники поліції, яким видані технічні засоби та прилади, персонально відповідають за їх цілісність та працездатність. Забороняється застосування технічних засобів та приладів, які не сертифіковані в Україні (у разі, якщо вони підлягають сертифікації відповідно до чинного законодавства) та які не пройшли метрологічної повірки або мають свідоцтво про таку повірку, термін дії якого минув.

Огляд на стан сп'яніння проводиться з дотриманням інструкції з експлуатації спеціального технічного засобу та фіксацією результатів на паперових та електронних носіях, якщо спеціальний технічний засіб має такі функції.

Перед проведенням огляду на стан сп'яніння поліцейський інформує особу, яка підлягає огляду на стан сп'яніння про порядок застосування спеціального технічного засобу та на її вимогу зобов'язаний надати свідоцтво про державну реєстрацію та свідоцтво про його повірку.

Стан алкогольного сп'яніння є встановленим, якщо після проведення огляду, який проводиться з використанням спеціальних технічних засобів, показники цих засобів після проведення тесту у видихуваному повітрі мають цифровий показник більше 0,2 проміле алкоголю в крові.

Якщо поліцейський виявить у водія ознаки наркотичного сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції, то він має направити водія для огляду до закладу охорони здоров'я.

3.3. ТАКТИКА ВИЯВЛЕННЯ ФАКТІВ ПЕРЕБУВАННЯ ВОДІЯ ТРАНСПОРТНОГО ЗАСОБУ АБО ОСОБИ, ЯКА НИМ КЕРУЄ У СТАНІ СП'ЯНІННЯ АБО ПЕРЕБУВАННЯ ПІД ВПЛИВОМ ЛІКАРСЬКИХ ПРЕПАРАТІВ, ЩО ЗНИЖУЮТЬ УВАГУ ТА ШВИДКІСТЬ РЕАКЦІЇ

Ефективна діяльність Національної поліції з попередження, виявлення та документування фактів керування транспортними засобами

в стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння повинна базуватися, насамперед, на таких засадах:

забезпечення якісної юридичної підготовки поліцейських, що будуть задіяні у здійсненні контролю за дорожнім рухом;

забезпечення поліцейських підрозділів необхідною кількістю технічних засобів для проведення оглядів водіїв на місці скоєння правопорушення;

систематичне узагальнення практичного досвіду Національної поліції щодо документування таких правопорушень, з обов'язковим врахуванням відповідних скарг (звернень) громадян та судової практики;

формування нетерпимого відношення громадськості до таких правопорушень;

здійснення суворого контролю з боку керівництва підрозділів Національної поліції за дотриманням законності за цим напрямком діяльності.

Також, в цій діяльності великого значення набуває вміння кожного окремого поліцейського своєчасно та неупереджено визначати в загальному потоці транспортних засобів той, водій якого неспроможній керувати ним безпечно та прийняти відповідне рішення про його зупинку.

Насамперед можливо виділити наступні ознаки такого керування:

1. Різноманітні, як правило, систематичні порушення Правил дорожнього руху:

– ігнорування вимог дорожніх знаків, розмітки, сигналів світлофорів або регулювальника, некористування зовнішніми світловими приладами транспортного засобу тощо;

– керування транспортним засобом з явними технічними несправностями;

- невиконання вимоги поліцейського про зупинку транспортного засобу;

– створення аварійної обстановки;

– створення ДТП;

– самовільне залишення місця ДТП;

- рух транспортного засобу з пошкодженнями характерними для учасника ДТП;

- інші ознаки аналогічного типу.

2. Здійснення керування транспортним засобом таким чином, що воно не відповідає дорожній обстановці:

- початок руху ривком;

- дуже повільне (або швидке) виконання маневру;

- рух автомобіля з невиправдано низькою (або високою) швидкістю;

- рух поза межами проїзної частини дороги;

- інші ознаки аналогічного типу.

3. Неналежне користування водієм приборами та обладнанням транспортного засобу:

- рух в холодну погоду з опущеними стеклами;

- рух вночі з увімкненим освітленням салону;

- рух з постійно увімкненим дальнім світлом;

- інші ознаки аналогічного типу.

Слід підкреслити, що зазначений перелік не є вичерпним, а вказані ознаки можуть суттєво варіювати та виступати в різноманітних комбінаціях.

Не менш важливе значення має і поведінка водія транспортного засобу під час спілкування з поліцейським.

Особливу увагу слід звертати на водіїв з сильним стороннім запахом. Насамперед, це запах алкоголю (перегар) або інших будь-яких сильно пахучих речовин (одеколону, жуйки, рослинних речовин та ін.). При цьому запах клею, ацетону, йоду, горілої ганчірки може свідчити про вживання останнім наркотичних чи токсичних речовин. Також, характерною ознакою вживання таких речовин, можливо вважати, наявність звужених чи дуже розширених зіниць, які не реагують на світло.

Пильної уваги потребує і поведінка водія. Досвідчені співробітники неодноразово звертали увагу на те, що водії в стані сп'яніння, як правило, намагаються не виходити з автомобіля, а якщо вийшли – становляться по вітру від патрульного або на значній відстані від нього.

Як окрему ознаку для вирішення питання про проведення огляду на стан сп'яніння, можливо виділити визнання водієм факту керування транспортними засобами в стані сп'яніння з послідуочим наданням відповідних письмових пояснень.

В той же час, огляд на стан сп'яніння проводиться лише за ознаками сп'яніння визначеними Інструкцією № 1452/735.

Згідно цієї Інструкції ознаками алкогольного сп'яніння є:

- запах алкоголю з порожнини рота;
- порушення координації рухів;
- порушення мови;
- виражене тремтіння пальців рук;
- різка зміна забарвлення шкірного покриву обличчя;
- поведінка, що не відповідає обстановці.

Ознаки наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції:

- наявність однієї чи декількох ознак стану алкогольного сп'яніння (крім запаху алкоголю з порожнини рота);
- звужені чи дуже розширені зіниці, які не реагують на світло;
- сповільненість або навпаки підвищена жвавість чи рухливість ходи, мови;
- почервоніння обличчя або неприродна блідість.

Отже, нормативне окреслення в Інструкції № 1452/735 ознак алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння є певним гарантом правомірності дій посадових осіб Національної поліції. Саме з моменту встановлення цих ознак у особи, яка керує транспортним засобом є підстави вважати, що вона перебуває у стані сп'яніння. З урахуванням напрацьованої судової практики, ознаки сп'яніння, зазначені в Інструкції № 1452/735, повинні бути вказані у відповідному протоколі про адміністративне правопорушення. Наявність цього юридичного факту дозволяє поліцейському застосовувати вимоги статті 266 КУпАП «Відсторонення осіб від керування транспортними засобами, річковими і маломірними суднами та огляд на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або щодо перебування під впливом

лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції». Таким чином, виникають певні взаємні права та обов'язки у учасників правовідносин (поліцейський ↔ особа, яка керує транспортним засобом). З цього ж моменту починає спливати час («...не пізніше двох годин...») огляду особи на стан сп'яніння в закладах охорони здоров'я. За наявності окреслених ознак сп'яніння відмова особи, яка керує транспортним засобом від проходження у встановлений законом спосіб огляду на стан сп'яніння утворює самостійний склад адміністративного правопорушення.

3.4. ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ОГЛЯДУ ВОДІЯ ТРАНСПОРТНОГО ЗАСОБУ АБО ОСОБИ, ЯКА НИМ КЕРУЄ НА СТАН СП'ЯНІННЯ ПІД ЧАС ОФОРМЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ МАТЕРІАЛІВ ЗА СТ. 130 КУПАП

Процедура проведення огляду учасників дорожнього руху на стан сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції та оформлення його результатів регламентується, насамперед, наступними нормативно-правовими документами: Кодексом України про адміністративні правопорушення; Законом України «Про Національну поліцію»; Порядком направлення водіїв транспортних засобів для проведення огляду з метою виявлення стану алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, і проведення такого огляду; Інструкцією про порядок виявлення у водіїв транспортних засобів ознак алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції; Інструкцією з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, що зафіксовані не в автоматичному режимі.

У загальному вигляді зазначену процедуру можливо відобразити за допомогою наступної схеми (схема 1).

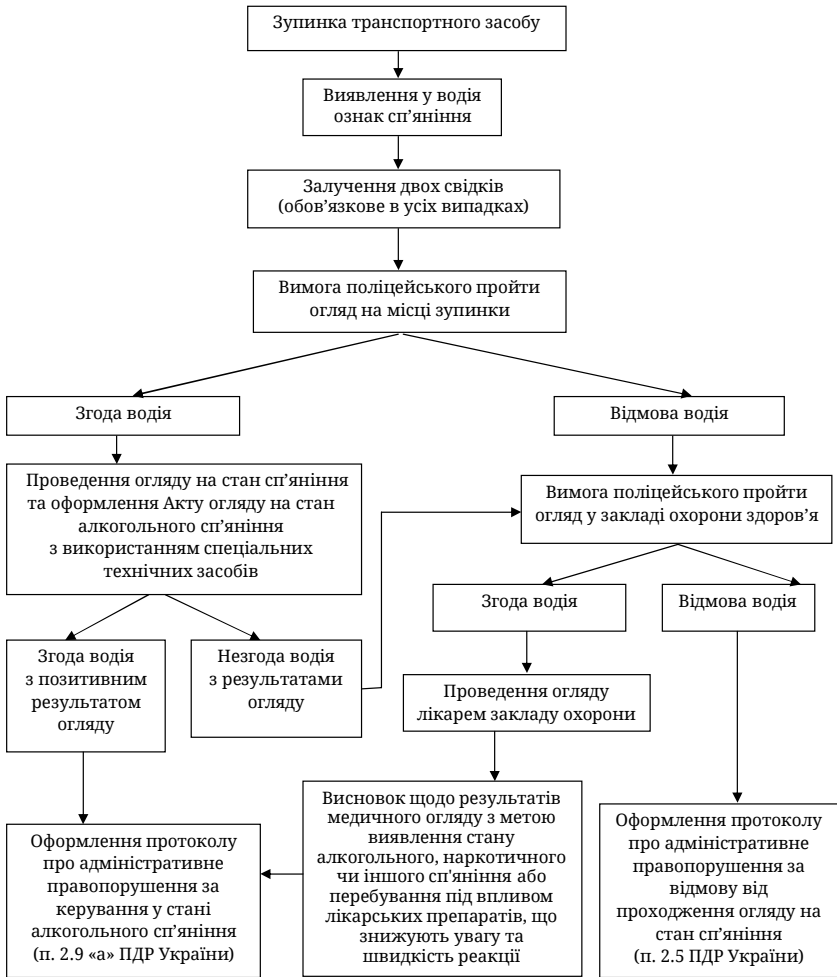

Схема 1.

В той же час, порядок огляду водіїв, що мають ознаки перебування в стані наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу виглядає дещо інакше (схема 2).

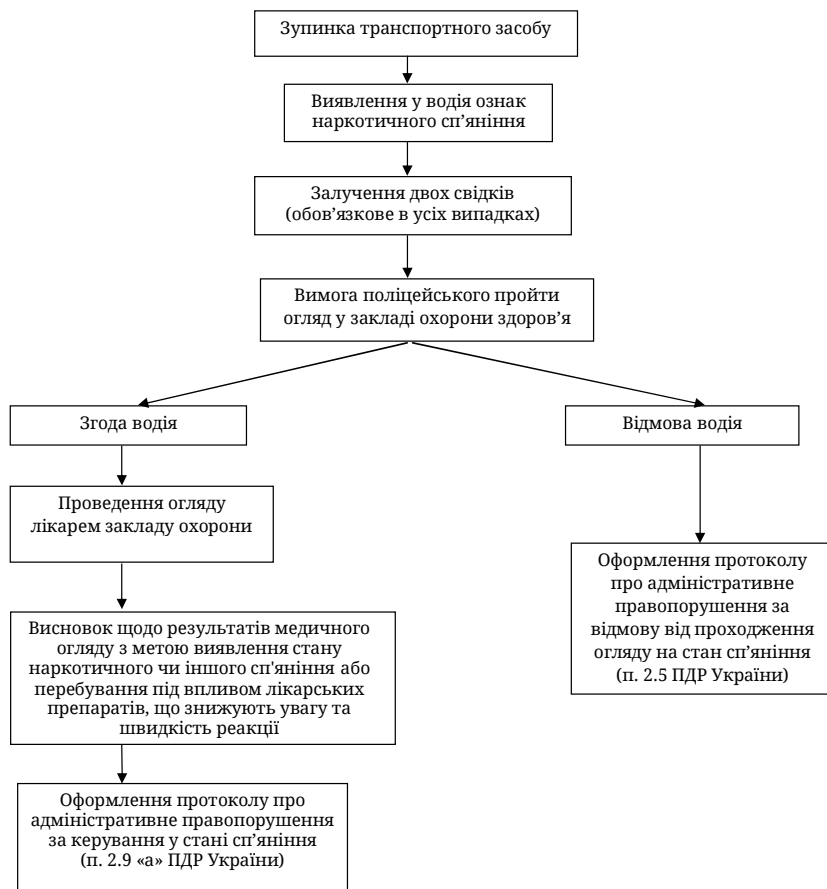

Схема 2.

3.4.1. Порядок проведення огляду водія транспортного засобу або особи, яка ним керує на стан алкогольного сп'яніння поліцейськими на місці скоєння адміністративного правопорушення

Огляд на стан алкогольного сп'яніння водія транспортного засобу здійснюється тільки поліцейськими, які мають спеціальні звання.

Огляд на стан сп'яніння на місці зупинки транспортного засобу проводиться в присутності двох свідків. Не можуть бути залучені як свідки поліцейські або особи, щодо неупередженості яких є сумніви.

Враховуючи, що несення служби здійснюється поліцейськими екіпажами, які мають у складі не менше ніж два співробітники, огляд на стан алкогольного сп'яніння доцільно проводити на місці скоєння адміністративного правопорушення з певним розподілом службових обов'язків, як це визначено у таблиці № 1.

Таблиця № 1

Дії першого поліцейського (1)		Дії другого поліцейського (2)	
1.1.	Зупинка транспортного засобу	2.1.	Забезпечення дотримання заходів особистої безпеки
1.2.	Виявлення у водія ознак алкогольного сп'яніння	2.2.	Забезпечення наявності двох свідків та застосування автоматичної відеотехніки закріпленої на форменому одязі з метою попередження, виявлення та фіксування правопорушення
1.3.	Вимога до водія пройти огляд на стан сп'яніння на місці його зупинки та позитивна відповідь водія		
1.4.	Проведення огляду на стан алкогольного сп'яніння		
1.5.	Складання протоколу про адміністративне правопорушення	2.3.	Складання свідками відповідних письмових пояснень
1.6.	Тимчасове вилучення посвідчення водія та тимчасове затримання транспортного засобу	2.4.	Складання інших адміністративних матеріалів у випадку вчинення водієм кількох адміністративних правопорушень
1.7.	Формування відповідної адміністративної справи	2.5.	Перетворення усіх наявних даних (відеозаписи, аудіозаписи, фотографії) у документальну форму, складання рапортів тощо

Перед проведенням огляду на стан сп'яніння поліцейський інформує особу, яка підлягає огляду на стан сп'яніння про порядок застосування спеціального технічного засобу та на її вимогу надає сертифікат відповідності та свідоцтво про перевірку робочого засобу вимірювальної техніки.

Установлення стану алкогольного сп'яніння здійснюється на підставі огляду, який проводиться згідно з вимогами Інструкції про порядок виявлення у водіїв транспортних засобів ознак алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції поліцейським з використанням спеціальних технічних засобів, показники яких після проведення тесту мають цифровий показник більше 0,2 проміле алкоголю в крові. Поліцейськими використовуються спеціальні технічні засоби, які мають, зокрема, сертифікат відповідності та свідоцтво про перевірку робочого засобу вимірювальної техніки.

Наразі підрозділами Національної поліції, під час здійснення контролю за дорожнім рухом, для проведення огляду водіїв транспортних засобів з метою виявлення стану алкогольного сп'яніння можуть використовуватись такі спеціальні технічні засоби, як: газоаналізатори типів «Alcotest», «X am» виробництва Dräger Safety AG & Co (Німеччина); аналізатор парів спирту «Lion alcolmeter® 700» виробництва Lion Laboratories Limited (Великобританія).

Зазначені спеціальні технічні засоби сертифіковані Державним підприємством «Укрметртестстандарт», а огляд на стан сп'яніння проводиться з дотриманням інструкції з експлуатації відповідного спеціального технічного засобу.

Проведення огляду на стан алкогольного сп'яніння співробітниками поліції доцільно здійснювати у наступній послідовності:

- одержання згоди водія на проведення такого огляду;
- запрошення свідків для проведення огляду в їхньої присутності;
- усне ознайомлення водія та двох свідків з порядком проведення цього огляду;

з'ясування у особи, яка буде проходити тест, питань про виживання протягом останніх 15 хвилин ароматичних напоїв, аерозолів для освіження порожнини рота, ліків на спиртовій основі, а також

питання чи була в нього блювота (у випадку позитивної відповіді тестування відкладається на 15 хвилин);

розкриття герметичного пакета з мундштуком, вставлення його в отвір приладу, приведення приладу у стан готовності до тесту;

тримаючи прилад у руці, поліцейський дає його продути особі, яка тестується;

спостереження за продуванням приладу, яке повинно здійснюється водієм безперервно, «на одному подиху», до спрацювання відповідного сигналу про достатню кількість отриманих парів повітря для проведення аналізу;

ознайомлення водія та свідків з результатами тестування;

перетворення, за наявності відповідного обладнання, числових показань приладу у відповідні роздруківки.

Позитивним результатом огляду вважається такий показник приладу що має цифрове значення більше 0,21 проміле алкоголю в крові (з урахуванням похибки). Такий результат огляду є підставою для складання протоколу про адміністративне правопорушення за порушення водієм пункту 2.9 «а» Правил дорожнього руху, за що частиною 1 статті 130 КУпАП передбачена адміністративна відповідальність.

У випадку коли технічний засіб має цифровий показник менше 0,21 проміле алкоголю в крові, протокол про адміністративне порушення Правил дорожнього руху не складається, а водію пропонується пройти медичний огляд у закладі охорони здоров'я.

Якщо після проведення тесту, який показав позитивний результат, водій не погоджується з показниками приладу, за його згодою він доставляється до медичного закладу для проведення відповідного огляду, при цьому роздруківка показників приладу додається до протоколу про адміністративне правопорушення разом з висновком медичного працівника та відповідним рапортом поліцейського.

Все більш важливого значення набуває питання документування процесу проведення огляду на стан сп'яніння за допомогою аудіо- та відеозаписувальної апаратури (диктофон, відеокамера, відеореєстратор службового автомобіля, як виключення – мобільний телефон) з подальшим прилученням до матеріалів адміністративної справи відповідних записів на носіях інформації типу Compact Disk. Підставою для здійснення такої діяльності є стаття 40 «Застосування технічних

приладів та технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото- і кінозйомки, відеозапису» Закону України «Про Національну поліцію». Відповідно до положень вищезазначеної статті поліція для забезпечення публічної безпеки і порядку може закріплювати на форменому одязі, службових транспортних засобах, монтувати/розміщувати по зовнішньому периметру доріг і будівель автоматичну фото- і відеотехніку, а також використовувати інформацію, отриману із автоматичної фото- і відеотехніки, що знаходиться в чужому володінні, з метою: 1) попередження, виявлення або фіксування правопорушення, охорони громадської безпеки та власності, забезпечення безпеки осіб; 2) забезпечення дотримання Правил дорожнього руху. Інформація про змонтовану/розміщену автоматичну фототехніку і відеотехніку повинна бути розміщена на видному місці.

Крім того, відповідно до статті 252 КУпАП доказами в справі про адміністративне правопорушення є будь-які фактичні данні, на основі яких у визначеному законом порядку, орган (посадова особа) встановлює наявність чи відсутність адміністративного правопорушення, винність даної особи в його вчиненні та інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи. Ці данні встановлюються: ... показаннями технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото-, і кінозйомки, відеозапису ..., які використовуються при нагляді за виконанням правил, норм і стандартів, що стосуються забезпечення безпеки дорожнього руху.

На теперішній час відомі випадки коли такі дані мали вирішальне значення при розгляді адміністративних справ про адміністративні правопорушення за ст. 130 КУпАП.

3.4.2. Проведення огляду водія транспортного засобу або особи, яка ним керує в закладах охорони здоров'я під час оформлення адміністративних матеріалів за ст. 130 КУпАП

Наступним способом документування факту перебування водія в стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу

та швидкість реакції є проведення відповідного огляду в закладах охорони здоров'я.

При цьому поліцейський повинен доставляти водія до медичного закладу лише у наступних випадках:

відмова водія транспортного засобу від проходження огляду на стан сп'яніння на місці зупинки транспортного засобу;

незгода водія транспортного засобу з результатами огляду, проведеного працівником поліції;

наявність підстав вважати, що водій транспортного засобу перебуває у стані наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції (згідно переліку відповідних ознак).

Як окрему підставу для проведення огляду в закладі охорони здоров'я, можливо, виділити обов'язковість проведення такого огляду для учасників дорожньо-транспортної пригоди унаслідок якої є особи, що загинули або травмовані.

Також, існують певні вимоги щодо здійснення доставлення водія до закладу охорони здоров'я:

доставлення цих осіб потрібно здійснювати до найближчого закладу охорони здоров'я;

доставлення та огляд водія повинні відбутися протягом двох годин з моменту виявлення підстав для проведення такого огляду.

Враховуючи, що керування в стані сп'яніння обґрунтовано вважається грубим порушенням Правил дорожнього руху, а відповідні адміністративні справи вирішуються судами загальної юрисдикції, особливо важливого значення набуває здобуття поліцейськими достатніх доказів та фіксування певних обставин правопорушення.

З урахуванням відповідної судової практики доцільно визначити наступні обставини, що в обов'язковому порядку повинні бути зафіксовані в матеріалах такої адміністративної справи:

зупинка саме цього транспортного засобу співробітником поліції;

керування транспортним засобом саме тою особою, що притягається до адміністративної відповідальності;

обов'язковість наявності двох свідків котрі, в свою чергу, повинні приймати участь у документації правопорушення;

фіксація наявності у водія ознак сп'яніння визначених чинним законодавством;

роз'яснення прав особі, яка притягається до адміністративної відповідальності;

пропозиція водієві пройти огляд на стан сп'яніння на місці зупинки;

відмова водія пройти огляд на місці зупинки або незгода водія з результатами огляду на місці зупинки;

пропозиція пройти огляд на стан сп'яніння у закладі охорони здоров'я та позитивна відповідь водія.

Зазначенні питання повинні бути ретельно відображенні в письмових поясненнях свідків та, за можливістю, задокументовані за допомогою відеозаписувального обладнання. Слід підкреслити, що поширеним недоліком під час складання адміністративних матеріалів є зазначення свідків в протоколі про адміністративне правопорушення, без отримання від них відповідних письмових пояснень або складання дуже стислих пояснень.

В подальшому усі наявні матеріали адміністративної справи (пояснення свідків, відеозаписи, роздруківки показань спеціальних технічних засобів та ін.) повинні долучатися до адміністративного протоколу як фізично, так і шляхом зазначення їхньої наявності у графі протоколу «*до протоколу додається*».

Але повернемося до процедури документування факту керування транспортним засобом водієм, що перебуває в стані сп'яніння в закладах охорони здоров'я.

Огляд у закладах охорони здоров'я щодо виявлення стану сп'яніння проводиться лікарем закладу охорони здоров'я (у сільській місцевості за відсутності лікаря – фельдшером фельдшерсько-акушерського пункту), який пройшов тематичне удосконалення за відповідною програмою згідно з чинним законодавством.

Лікар (фельдшер) повинен ознайомитися з документами особи, яку оглядає (паспорт, особисте посвідчення, посвідчення водія тощо) (за наявності).

Відсутність документів не може бути причиною для відмови у проведенні огляду на стан сп'яніння. У цьому разі в акті медичного

огляду з метою виявлення стану алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції зазначаються дані щодо зовнішнього вигляду особи, яку оглядають, а також те, що дані про цю особу записані з її слів. У разі надходження документів дані про оглянуту особу долучаються до акта медичного огляду.

Використання в закладах охорони здоров'я для проведення лабораторних досліджень вимірювальної техніки та обладнання, дозволених МОЗ України, підтверджується сертифікатом відповідності та свідоцтвом про перевірку робочого засобу вимірювальної техніки.

Зразки біологічного середовища для лабораторного дослідження відбираються у дві ємності. Вміст однієї ємності використовується для первинного дослідження, вміст другої ємності зберігається протягом 90 днів. За збереження та транспортування ємностей з біологічним середовищем до іншого закладу охорони здоров'я, цілісність пломбування відповідає заклад охорони здоров'я, у якому проводився відбір біологічного середовища.

Предметом дослідження біологічного середовища можуть бути слина, сеча та змиви з поверхні губ, шкірного покриву обличчя і рук. Також для дослідження біологічного середовища може використовуватися кров, якщо в обстежуваній особі неможливо взяти зразки інших біологічних середовищ.

За результатами огляду на стан сп'яніння та лабораторними дослідженнями встановлюється діагноз, який вноситься до акта медичного огляду.

Висновок щодо результатів медичного огляду з метою виявлення стану алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції видається на підставі акта медичного огляду.

Зміст висновку щодо результатів медичного огляду особи на стан сп'яніння повідомляється оглянутій особі в присутності поліцейського, який її доставив, про що робиться запис у вищезазначеному висновку.

Усі записи в акті медичного огляду та висновку щодо результатів медичного огляду особи на стан сп'яніння повинні бути розбірливими, не допускається формулювання «Норма».

Акт медичного огляду особи складається в одному примірнику, який залишається в закладі охорони здоров'я.

Висновок щодо результатів медичного огляду особи на стан сп'яніння складається в усіх випадках безпосередньо після огляду особи у трьох примірниках: перший примірник видається під підпис поліцейському, який доставив дану особу на огляд, другий видається оглянутій особі, а третій залишається в закладі охорони здоров'я.

Кожний випадок огляду на стан сп'яніння у закладі охорони здоров'я реєструється в журналі реєстрації медичних оглядів осіб з метою виявлення стану алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції.

3.4.3. Дії поліцейських у випадку відмови водія транспортного засобу або особи, яка ним керує від проходження відповідно до встановленого порядку огляду на стан сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції

У попередніх розділах зазначалося, що якщо у особи, яка керує транспортним засобом є ознаки будь-якого сп'яніння, для підтвердження або спростування факту перебування у стані сп'яніння вона має пройти огляд одним із встановлених законом способів: або на місці виявлення з використанням спеціальних технічних засобів співробітником поліції та (або) в закладах охорони здоров'я. Проте чинним законодавством передбачена аналогічна адміністративна відповідальність і за відмову особою, яка керує транспортним засобом, від проходження відповідно до встановленого порядку огляду на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або щодо вживання лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції.

З практичної точки зору, відмова водія від проходження огляду на стан сп'яніння може мати як активний так і пасивний характер.

Приведемо приклади активної поведінки водія щодо ухилення від огляду на стан сп'яніння:

періодичне погодження та відмова від проходження огляду на стан сп'яніння;

висування абсурдних та (або) непередбачених чинним законодавством вимог;

телефонування до служб «101, 102, 103» з хибними повідомленнями; симуляція деяких хвороб;

провокування конфліктної ситуації;

приховування водієм водійської документації;

чинення опору поліцейському.

Як найпоширеніші приклади пасивної поведінки, можливо визначити:

неспілкування водія зі співробітником поліції;

ненадання письмових пояснень;

зачинення у своєму автомобілі.

Крім того, при документуванні факту відмови водія від проходження огляду на стан сп'яніння доцільно враховувати, що в такому стані особа не може контролювати свої дії, критично оцінювати свою поведінку та розуміти наслідки своїх дій. Відомі випадки, коли водії, з метою ухилення від відповідальності, причиняли собі тілесні ушкодження, підпалювали транспортні засоби і таке інше.

Разом з тим, документувати відмову водія транспортного засобу від проведення огляду на стан сп'яніння доцільно проводити в наступній послідовності:

обов'язкове залучення не менше двох свідків;

чисельні пропозиції пройти огляд на стан сп'яніння на місці зупинки або у медичному закладі;

фіксація усіх обставин за допомогою відеозаписувального обладнання;

складання протоколу про адміністративне правопорушення;

чисельні пропозиції водієві написати пояснення з приводу правопорушення, де необхідно зазначити його мотиви ухилення від огляду, які спиртні напої або наркотичні (токсичні) речовини він вживав перед поїздкою, коли, в якій кількості, чому не втримався від керування транспортним засобом тощо;

складання докладних пояснень свідками правопорушення та рапортів співробітників поліції;

встановлення інших обставин, що мають значення для правильного вирішення справи по суті (у випадку необхідності опитування співробітників закладів охорони здоров'я, кафе, об'єктів придорожного сервісу, АЗС тощо та пропозиція надати відповідні відеозаписи);

формування матеріалів відповідної адміністративної справи.

4. ДІЇ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ГРУП РЕАГУВАННЯ ПАТРУЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ПІД ЧАС ВИЯВЛЕННЯ ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ. 124 КУПАП ТА СКЛАДАННЯ ВІДПОВІДНИХ МАТЕРІАЛІВ

При отриманні повідомлення про дорожньо-транспортну пригоду наряд поліції повинен здійснити такі заходи:

1) проставити в системі «Інформаційний портал Національної поліції України» відповідну відмітку про прийняття виклику (за наявності планшетного пристрою). Відповідно до підпункту 2 пункту 1 розділу IX «Порядок дій нарядів патрульної поліції, груп реагування патрульної поліції та інших нарядів поліції, залучених до реагування на заяви і повідомлення про правопорушення або події» Інструкції з організації реагування на заяви і повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України, затвердженої наказом МВС України від 27.04.2020 р. № 357 (далі – Інструкція № 357);

2) негайно виїхати на місце події. Відповідно до підпункту 1 пункту 1 розділу IX «Порядок дій нарядів патрульної поліції, груп реагування патрульної поліції та інших нарядів поліції, залучених до реагування на заяви і повідомлення про правопорушення або події» Інструкції № 357;

рекомендований час прибуття наряду поліції на місце події з моменту призначення наряду для реагування на правопорушення або подію (з урахуванням середньої швидкості руху автомобіля 40 – 50 км/год) складає:

– у межах міста:

до 7 хвилин – при перебуванні наряду в зоні оперативного реагування;

до 10 хвилин – якщо залучено наряд з іншої (сусідньої) зони обслуговування;

– у сільській місцевості:

до 20 хвилин – при перебуванні наряду в зоні оперативного реагування;

до 40 хвилин – якщо залучено наряд з іншої дільниці

Відповідно до підпункту 1, 2 пункту 3 розділу IX «Порядок дій нарядів патрульної поліції, груп реагування патрульної поліції та інших нарядів поліції, залучених до реагування на заяви і повідомлення про правопорушення або події» Інструкції № 357;

3) по прибуттю на місце пригоди в системі «Інформаційний портал Національної поліції України» проставити відповідну відмітку про прибуття (за наявності планшетного пристрою).

Відповідно до підпункту 2 пункту 1 розділу IX «Порядок дій нарядів патрульної поліції, груп реагування патрульної поліції та інших нарядів поліції, залучених до реагування на заяви і повідомлення про правопорушення або події» Інструкції № 357;

4) доповісти диспетчеру про прибуття та обстановку на місці події. Повідомити диспетчера про загиблих та травмованих осіб, необхідність направлення слідчо-оперативної групи, а також залучення додаткових сил та засобів для здійснення регульовально-розпорядчих дій щодо забезпечення безпечного об'їзду місця ДТП. Відповідно до підпункту 4 пункту 1 розділу IX «Порядок дій нарядів патрульної поліції, груп реагування патрульної поліції та інших нарядів поліції, залучених до реагування на заяви і повідомлення про правопорушення або події» Інструкції № 357;

5) надати домедичну допомогу постраждалим (за необхідністю). Відповідно до статті 1 Закону України «Про екстрену медичну допомогу» від 05.07.2012 р. № 5081-VI, домедична допомога – невідкладні дії та організаційні заходи, спрямовані на врятування та збереження життя людини у невідкладному стані та мінімізацію наслідків впливу такого стану на її здоров'я, що здійснюються на місці події особами, які не мають медичної освіти, але за своїми службовими обов'язками повинні володіти основними практичними навичками з рятування та збереження життя людини, яка перебуває

у невідкладному стані, та відповідно до закону зобов'язані здійснювати такі дії та заходи. Обов'язок поліцейського надати домедичну допомогу постраждалим закріплено у Законі України «Про Національну поліцію», зокрема: пункт 4 частини 1 статті 18 до основних обов'язків поліцейського відносить надання невідкладної, зокрема домедичної і медичної, допомоги особам, які постраждали внаслідок правопорушень, нещасних випадків, а також особам, які опинилися в беспорядному стані або стані, небезпечному для їхнього життя чи здоров'я; пункт 14 частини 1 статті 23 відносить до основних повноважень поліції вжиття всіх можливих заходів для надання невідкладної, зокрема домедичної і медичної, допомоги особам, які постраждали внаслідок кримінальних чи адміністративних правопорушень, нещасних випадків, а також особам, які опинилися в ситуації, небезпечній для їхнього життя чи здоров'я. Стаття 48 «Про дорожній рух» визначає, що водії транспортних засобів, поліцейські і відповідні посадові особи військової інспекції безпеки дорожнього руху Військової служби правопорядку у Збройних Силах України зобов'язані володіти практичними навичками з надання домедичної і медичної допомоги потерпілим внаслідок дорожньо-транспортних пригод, періодично проходити відповідну підготовку за програмами, що затверджуються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я. Також обов'язок надання домедичної допомоги закріплено підпунктом 2 пункту 2 розділу IX «Порядок дій нарядів патрульної поліції, груп реагування патрульної поліції та інших нарядів поліції, залучених до реагування на заяви і повідомлення про правопорушення або події» Інструкції з організації реагування на заяви і повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України;

6) здійснити огородження місця дорожньо-транспортної пригоди (здійснюється з метою забезпечення учасників дорожнього руху, працівників поліції, що проводять огляд місця ДТП, недопущення перебування на місці ДТП сторонніх осіб та збереження слідів пригоди). Стандарт МВС України СОУ 78-45-011-2006 «Технічні засоби огородження місць дорожньо-транспортних пригод. Загальні

вимоги. Правила застосування» визначає порядок огороження місця дорожньо-транспортної пригоди. Відповідно до Стандарту першими встановлюються технічні засоби огороження, найбільш віддалені від місця ДТП. Технічні засоби організації дорожнього руху встановлюються в такій послідовності:

- 1) дорожні знаки: попереджувальні знаки; знаки пріоритету; заборонні знаки; наказові знаки;
- 2) напрямні пристрої: конуси; пристрої світлосигнальні; інформаційне табло; стрічка сигнальна;
- 3) світлофори дорожні (мобільні).

Демонтаж технічних засобів огороження місця ДТП має проводитися у зворотному порядку.

Розмір зони ДТП має бути мінімальним, у той же час повинен убезпечувати фахівців, що працюють на місці ДТП, а також забезпечувати безпечний режим руху пішоходів та транспортних засобів. На початку зони ДТП встановлюються табличка «Увага! ДТП» та дорожній знак 3.29 «Обмеження максимальної швидкості». За необхідності разом з ними можна встановлювати дорожні знаки 1.5.1 – 1.5.3 «Звуження дороги» (поза населеними пунктами на відстані 150 м), дорожній знак 1.26 «Двосторонній рух» (поза населеними пунктами на відстані 150 м, у населених пунктах, як правило, 50 м).

Установлення тимчасових дорожніх знаків 3.29 проводиться таким чином, щоб забезпечити ступінчасте послідовне зменшення швидкості транспортних засобів перед місцем ДТП з кроком не більше 20 км/год. Інформаційне табло, наприклад, «Увага! ДТП», може встановлюватися на будь-якій відстані від місця ДТП, але в одному створі зі встановленими тимчасовими дорожніми знаками в зоні ДТП. Безпосередньо перед місцем ДТП встановлюються дорожні знаки 4.1 «Рух прямо» або 4.9 «Об'їзд перешкоди з правого або лівого боку». За необхідності, одночасно на стійці із знаком 4.1 може встановлюватися дорожній знак 2.5 «Перевага зустрічного руху» або 2.6 «Перевага перед зустрічним рухом» – для організації руху по смузї проїзної частини, призначеної для руху транспортних засобів у зустрічному напрямку, де неможливий або небезпечний зустрічний роз'їзд транспортних засобів при інтенсивності руху, що забезпечує саморегулювання зустрічного

роз'їзду, та видимості всієї ділянки та протилежного в'їзду на нього з кожного боку вузької ділянки дороги. Якщо умови для застосування дорожніх знаків 2.5 «Перевага зустрічного руху» або 2.6 «Перевага перед зустрічним рухом» не виконуються, необхідно застосовувати регулювання руху на цих ділянках за допомогою регулювальника або мобільних світлофорів. Дорожній знак 4.1 «Рух прямо» застосовується, залежно від ситуації, як дорожні знаки 4.2, 4.3, 4.7, 4.8, обертаючи його навколо своєї вісі при встановленні. Дорожні знаки 4.1 «Рух прямо», 4.9 «Об'їзд перешкоди з правого або лівого боку» мають застосовуватися разом із напрямними засобами. Напрямні засоби встановлюються для позначення траєкторії руху транспортних засобів при об'їзді місця ДТП. На напрямних конусах та віхах рекомендується встановлювати світлосигнальні пристрої. У темний час доби та в умовах недостатньої видимості застосування світлосигнальних пристроїв обов'язкове на всіх дорогах, незалежно від їх освітленості. Крім того, обов'язкове їх застосування на ділянках дороги під мостами, шляхопроводами, естакадами або в тунелях.

Світлосигнальних пристроїв, що встановлюються, не повинно бути менше трьох: на початку зони ДТП – разом із знаком 1.39 «Інша небезпека»; безпосередньо перед місцем ДТП, на початку організації його об'їзду – разом із одним із знаків групи 1.5.1 – 1.5.3 «Звуження дороги»; у проміжку між початком зони ДТП та місцем ДТП – разом із попереджувальним або заборонним знаком за умови його наявності. Напрямні конуси або віхи встановлюються на відстані 30–35 м перед початком зони ДТП. Напрямні засоби виставляються по лінії відхилення траєкторії руху транспортних засобів від місця ДТП (перешкоди), яка повинна бути утворена не менше ніж чотирма напрямними пристроями (конусами або віхами). Конуси та віхи розміщують уздовж зони ДТП на однаковій відстані одна від одної в межах від 3 до 5 м, не ближче ніж 0,5 від краю цієї зони. Застосування віх та конусів має відповідати ДСТУ 218-03449261-095. У повздовжньому напрямку при об'їзді місця ДТП має виставлятися не менше трьох напрямних засобів (конуси або віхи), крайні з яких можуть поєднуватися з відповідними крайніми напрямними пристроями лінії відхилення траєкторії руху транспортних засобів від місця ДТП,

третя – виставляється напроти середини місця ДТП. Дорожні знаки 4.1, 4.9 повинні виставлятися посередині лінії відхилення траєкторії руху транспортних засобів від місця ДТП. Стрічку сигнальну застосовують у разі можливої появи поблизу зони ДТП пішоходів, велосипедистів та інших користувачів проїзної частини. Стрічку підвішують на висоті 0,8-1,2 м за допомогою віх;

7) з'ясувати:

- час, місце та обставини пригоди, марку, номерний знак та належність транспортного засобу, причетного до пригоди;

- наявність травмованих осіб, їх установчі дані, стан здоров'я, місце перебування;

- установчі дані водія, заявника та свідків події, місце перебування;

- якщо водій з місця пригоди зник, напрямок руху транспортного засобу та його прикмети.

Відповідно до Алгоритму орієнтовних невідкладних дій поліцейського при дорожньо-транспортній пригоді, зазначеному в Інструкції з організації реагування на заяви і повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України;

8) виконати дії в залежності від наслідків та тяжкості дорожньо-транспортної пригоди:

8.1.) у випадку скоєння ДТП з загиблими або травмованими:

- перебувати на місці події до прибуття слідчо-оперативної групи;
- забезпечити охорону місця події до прибуття слідчо-оперативної групи;

- виконувати доручення старшого слідчо-оперативної групи протягом проведення слідчих дій.

Відповідно до вимог Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні, затвердженої наказом МВС України від 07.07.2017 р. № 575, поліцейський патрульної поліції на місці події до прибуття слідчо-оперативної групи забезпечує охорону місця події, збереження слідів учиненого кримінального правопорушення та

в разі необхідності організовує надання невідкладної медичної допомоги потерпілим особам; з'ясовує обставини вчиненого кримінального правопорушення, установлює свідків, очевидців події, прикмети правопорушників, збирає інші відомості, що можуть бути використані як докази; інформує уповноваженого працівника чергової частини органу, підрозділу поліції про обставини вчинення кримінального правопорушення та осіб, які його вчинили, для вжиття невідкладних заходів щодо їх затримання; з прибуттям слідчо-оперативної групи негайно інформує слідчого (дізнавача) про одержані дані щодо обставин учинення кримінального правопорушення та осіб, які його вчинили, для їх подальшої фіксації шляхом проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій. Також підпункти 4, 5 пункту 2 розділу IX «Порядок дій нарядів патрульної поліції, груп реагування патрульної поліції та інших нарядів поліції, залучених до реагування на заяви і повідомлення про правопорушення або події» Інструкції з організації реагування на заяви і повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України закріплюють, що у разі підтвердження ознак учиненого кримінального правопорушення поінформувати диспетчера (оперативного чергового) про необхідність направлення слідчо-оперативної групи та перебувати на місці події до її прибуття; до прибуття слідчо-оперативної групи забезпечити охорону місця події та слідів учиненого кримінального правопорушення, унеможливити доступ на місце події сторонніх осіб. Після прибуття слідчо-оперативної групи виконувати доручення старшого слідчо-оперативної групи;

8.2.) у випадку скоєння ДТП з матеріальними збитками:

– провести огляд місця дорожньо-транспортної пригоди.

Огляд місця дорожньо-транспортної пригоди – це процесуальна дія, яка провадиться уповноваженими суб'єктами з метою встановлення наявності факту дорожньо-транспортної пригоди, з'ясування обставин та одержання доказів шляхом візуального спостереження і дослідження слідів делікту та інших матеріальних джерел доказової інформації.

Загальні завдання огляду ДТП випливають із його визначення і полягають у дослідженні і фіксації обстановки на місці пригоди; виявленні, фіксації слідів та інших речових доказів, які мають відношення до автопригоди; виявленні обставин і даних, що можуть бути використані для встановлення та розшуку водіїв транспортних засобів та інших учасників ДТП, що залишили на порушення встановлених правил місця дорожньо-транспортної пригоди, до якої вони причетні; установленні причин і умов, що сприяли вчиненню правопорушення та скоєння ДТП.

Огляд місця ДТП доцільно проводити за такими етапами:

1. Огляд дорожньої ділянки.
2. Огляд безпосереднього місця події (виявлення й фіксація слідів безпосередньо на місці аварії, наїзду, зіткнення, перекидання і т. ін.).
3. Огляд автомобілів та інших транспортних засобів (що причетні до автопригоди).

На місці події підлягають дослідженню сліди:

- залишені транспортними засобами;
- залишені відкинутими об'єктами;
- залишені потерпілим при наїзді;
- залишені на транспортних засобах і потерпілих;
- провести фотографування місця ДТП.

Фотозйомка при проведенні огляду місця події забезпечує максимальну повноту фіксації всіх об'єктів, елементів обстановки. З цією метою на місці події використовують такі прийоми зйомки, як орієнтуюча, оглядова, вузлова і детальна.

Орієнтуюча зйомка – це фотографування місця проведення слідчої (розшукової) дії на фоні оточуючої його обстановки. Метою такого фотографування є фіксація зовнішньої по відношенню до місця події обстановки, яка дає уявлення про місце проведення огляду. Напрями орієнтуючої зйомки обирають так, щоб в кадр потрапляли найбільш характерні об'єкти обстановки (орієнтири). Якщо умови не дозволяють зафіксувати все необхідне в одному кадрі, то орієнтуючу зйомку проводять панорамним методом (здійснюють кругову або лінійну панораму).

Оглядова зйомка – фотографування безпосередньо місця проведення процесуальної дії, тобто частини місцевості, на якій відбулася пригода і залишилися сліди, що містять в собі інформацію про цю подію. Метою оглядової фотозйомки є фіксація предметів, слідів, результатів пригоди, взаємного розташування транспортних засобів та інших предметів обстановки на місці огляду. На оглядових знімках необхідно відобразити ознаки, які характеризують сутність того, що сталося. Вони повинні створювати цілісне уявлення про обстановку місця проведення огляду, про характер пригоди, її наслідки, істотні елементи та деталі. З цієї метою доцільно проводити фотографування місця ДТП з різних сторін, відповідно до напрямків руху транспортних засобів.

Вузлова зйомка – фотографування групи предметів, окремого предмету або частини території, що містять в собі матеріальні сліди події, яка сталася. Вузлові знімки фіксують важливі фрагменти обстановки місця події. На ілюстраціях необхідно відобразити форму розміщення об'єктів на місці проведення огляду і відносно один одного. Окремий предмет фотографують не ізольовано, а з частиною оточуючої обстановки.

Детальна зйомка – фотографування окремого об'єкту з метою фіксації його форми, стану, структури, деталей та особливостей. Розмір об'єкту на знімку та напрямок зйомки повинні забезпечити фіксацію та роздільне сприйняття усіх ознак предмету. Детально мають бути сфотографовані, в першу чергу, такі сліди або речові докази, які неможливо вилучити з місця події або щодо яких немає впевненості, що вони не будуть пошкоджені чи знищені під час вилучення і транспортування. Детальну зйомку проводять масштабним методом з відстані, яку обирають так, щоб об'єкт зйомки займав всю площу кадру з невеликими берегами довкола, при цьому, якщо він має невеликі розміри, використовується метод макрозйомки);

– скласти схему ДТП.

Результати проведення огляду місця автопригоди фіксуються співробітниками патрульної поліції у схемі місця ДТП.

Схема місця дорожньо-транспортної пригоди – графічне зображення місця дорожньо-транспортної пригоди з відображенням та

фіксацією на ньому всіх об'єктів та обставин, що стосуються події та можуть мати значення для об'єктивного визначення її причин, яке оформлюється на місці пригоди і підписується її учасниками.

Відповідно до вимог Інструкції з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі, на схемі місця ДТП графічно зображуються та фіксуються такі об'єкти:

1) ділянка дороги, на якій сталась ДТП;

2) сталі орієнтири, до яких на схемі здійснена прив'язка об'єктів та слідів;

3) транспортні засоби, причетні до ДТП, координати їх розміщення відносно елементів проїзної частини та сталих орієнтирів;

4) сліди гальмового шляху коліс транспортних засобів: їх розміщення відносно елементів проїзної частини; довжина від їх початку до кожного колеса транспортного засобу із зображенням місць розривів; довжина слідів на ділянках з різним покриттям;

5) інші сліди та предмети, що стосуються пригоди: розміщення частин та об'єктів (уламки кузова, частинки фарби, уламки скла, осипання ґрунту, сліди рідини), що відокремилися від транспортного засобу, відносно елементів проїзної частини, транспортних засобів; площа розсіювання уламків скла, осипання ґрунту;

6) координати місця зіткнення, наїзду відносно сталих орієнтирів;

7) ширина проїзної частини разом з роздільними смугами;

8) ширина тротуарів, узбіччя;

9) розміри ділянок з різним станом дорожнього покриття;

10) розміри та розміщення дефектів дорожнього покриття;

11) розташування дорожньої розмітки;

12) розташування світлофорів, дорожніх знаків та інших засобів технічного регулювання дорожнього руху;

13) розташування шлагбаума, засобів сигналізації, дорожніх знаків на підході до залізничного переїзду.

В обов'язковому порядку на схемі місця ДТП заповнюється таблиця дорожніх умов та зазначаються назви об'єктів, зображених на схемі.

На зворотному боці схеми місця ДТП зазначаються:

1) марка (модель) пошкодженого транспортного засобу;

- 2) номерний знак транспортного засобу;
- 3) власник (співвласник) транспортного засобу;
- 4) серія та номер полісу обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів та назва страхової організації, яка його видала, а у разі його відсутності – посвідчення відповідної категорії осіб, для яких наявність полісу не є обов'язковою;
- 5) перелік видимих (зовнішніх) пошкоджень транспортного засобу, які сталися внаслідок ДТП;
- 6) вид пригоди;
- 7) кількість учасників ДТП;
- 8) порушення пункту Правил дорожнього руху, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 10.10.2001 р. № 1306;
- 9) результати огляду на стан сп'яніння (у випадку його проведення);
- 10) тип транспортного засобу.

Також у схемі ДТП обов'язково зазначаються:

- місце скоєння ДТП (назва автодороги, вулиці, кілометра, перехрестя, номер будинку тощо);
- дата (рік, місяць, число) і час скоєння ДТП, а також складання схеми;
- посада, звання, прізвище, ім'я, по батькові і підпис особи, яка склала схему;
- прізвище, ім'я та по-батькові та підписи учасників ДТП;
- умовні позначки, використані при складанні схеми.

Перед складанням схеми ДТП співробітник патрульної поліції з'ясовує:

- за яких обставин сталася ДТП, тобто механізм її виникнення (дає можливість з'ясувати наскільки формальним є складання схеми ДТП);
- які зміни обстановки сталися до прибуття на місце ДТП працівника патрульної поліції (якщо автомобіль після ДТП пересувався то його фіксація на схемі втрачає доцільність);
- місце зіткнення (наїзду), тобто удару (самотужки та зі слів учасників). Про це свідчить концентрація осипаного ґрунту, осколків скла, різкі відхилення слідів руху від початкового напрямку тощо. При відсутності матеріальних доказів, що свідчать про місце удару,

воно встановлюється відповідно свідченням учасників та очевидців пригоди. Враховуючи вищевикладене, визначається доцільність та порядок проведення замірів. У разі розбіжностей у показаннях учасників пригоди щодо місця зіткнення або їх невідповідності слідовій картині на схемі ДТП фіксуються обидва місця, із зазначенням, з чітких слів вони визначені.

При здійсненні вимірів на місці ДТП рекомендується:

- користуватися десятиметровою рулеткою. Рулетка повинна бути матер'яною (пластиковою), тому що огляд місця ДТП часто ведеться в несприятливих погодних умовах;
- виміри проводяться під прямим кутом до подовжньої і поперечної осі проїзної частини;
- необхідно забезпечувати максимальну точність (не допускати провисання вимірювальної стрічки);
- слід фіксувати точки, між якими проводяться виміри;
- при фіксації розташування транспортних засобів виміри проводяться від центра коліс (від місця контакту колеса з дорогою – так звана «пляма контакту»);
- необхідно прагнути робити виміри до однієї базової лінії (наприклад, до правого краю дороги);
- не допускається дублювання вимірів, забезпечуючи таке положення, при якому в разі потреби можна установити й інші розміри;
- всі виміри здійснюються осмислено. Немає потреби робити ті виміри, які не несуть жодної інформації;
- всі заміри виконуються тільки працівниками патрульної поліції у присутності учасників ДТП.

Для того щоб схема була зрозумілою, бажано попередньо виконати її на чернетці, з урахуванням відповідної пропорційності об'єктів, що відображаються. Одним з найбільш простих і дійових засобів підвищення демонстраційних та інформаційних якостей цього документа може бути додержання визначеної послідовності його виконання.

Зокрема, пропонується додержання наступного порядку складання схеми ДТП:

- нанести лінії меж проїзної частини, тротуарів, узбіч, дорожньої розмітки, дефектів дорожнього покриття, контури транспортних

засобів та інших об'єктів, що знаходяться на місці ДТП. При цьому особливу увагу приділити точності викреслювання радіусів поворотів і заокруглень вулиць і доріг, кутів злиття і розгалуження проїзних частин;

- точками вказуються розташування окремих дрібних об'єктів: осипу ґрунту, осколків скла, крапель рідини тощо. Таким чином, точка буде визначати центр об'єкту;

- викреслити розмірні лінії, що забезпечують на схемі прив'язку об'єктів огляду до краю проїзних частин чи відносно сталих орієнтирів. При цьому товщина розмірних ліній повинна бути у 2-3 рази тонше ліній меж проїзної частини, контурів транспортних засобів та інших об'єктів;

- відобразити на схемі сліди руху і гальмування транспортних засобів, дорожні знаки, покажчики, світлофорні об'єкти;

- виконати нумерацію об'єктів, що визначає розташування цих об'єктів – олівцем тонкими лініями з'єднати з окружностями (діаметр – приблизно 1 см) на периферійних ділянках схеми та у цих окружностях проставити порядкові номери об'єктів, що розміщуються для зручності користування схемою по годинниковій стрілці;

- вказати ширину проїзної частини, тротуарів, узбіч, газонів, встановлений напрямок руху транспортних засобів до кульмінаційної фази ДТП, назву вулиць, зупинок громадського транспорту, номери будинків та інших об'єктів у зоні пригоди;

- відобразити на схемі і у протоколі огляду місце, де із транспортного засобу випав вантаж, та з якої висоти він падав.

Предмети, положення яких важко передати на плані (стовпи міського освітлення, дерева, дорожні знаки і покажчики), можна для наочності намалювати у вертикальній проекції, але таким чином, щоб вони не ускладнювали сприйняття схеми. Якщо це не вдається, переходять на застосування відповідних умовних позначень, яким дають розшифровку на вільному місці схеми.

При складанні патрульним поліцейським схеми місця ДТП рекомендується:

- 1) застосовувати спеціальне креслярське приладдя (лінійки, лекала);

- 2) користуватися загальноприйнятими графічними зображеннями об'єктів та умовними позначками;
- 3) не порушувати масштабу зображення;
- 4) деталізувати ту чи іншу ділянку схеми пригоди;
- 5) використовувати винесення фрагментів за схему.

Методика складання схеми ДТП

Схеми ДТП виконуються на спеціальному бланку, затвердженому Інструкцією з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі, як правило, у масштабі 1:200 (у 1 см – 2 м).

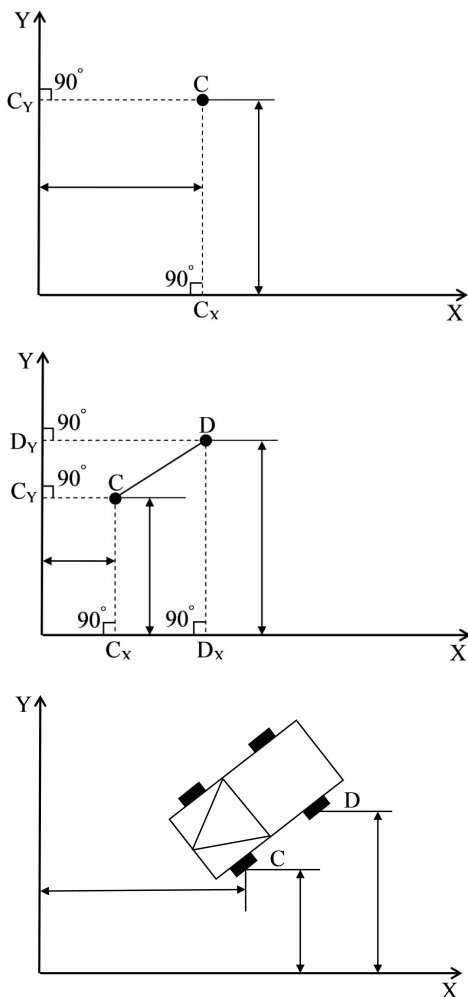
Зазвичай, на схемі відображають горизонтальну проекцію або план місця ДТП, який задається двома осями координат, що взаємно перехрещуються. Припустимо, нам необхідно зафіксувати положення будь-якої точки А на плані. Для цього необхідно на заданій площині вибрати осі системи координат, у якій буде проводитися фіксація. Наприклад, на прямокутному чи Т-образному перехресті це будуть осі прямокутної системи координат, а на косокутному чи Y-образному перехресті – відповідно осі косокутної системи координат. У якості осей координат зручно приймати край проїзної частин вулиці чи дороги, що являє собою пряму лінію, або його умовне продовження.

Для того, щоб зафіксувати положення точки А необхідно виміряти проекції цієї точки на вибрані координатні осі. Звичайно для нанесення точок на схему використовується саме цей спосіб, тому що він не потребує вимірювання кутів.

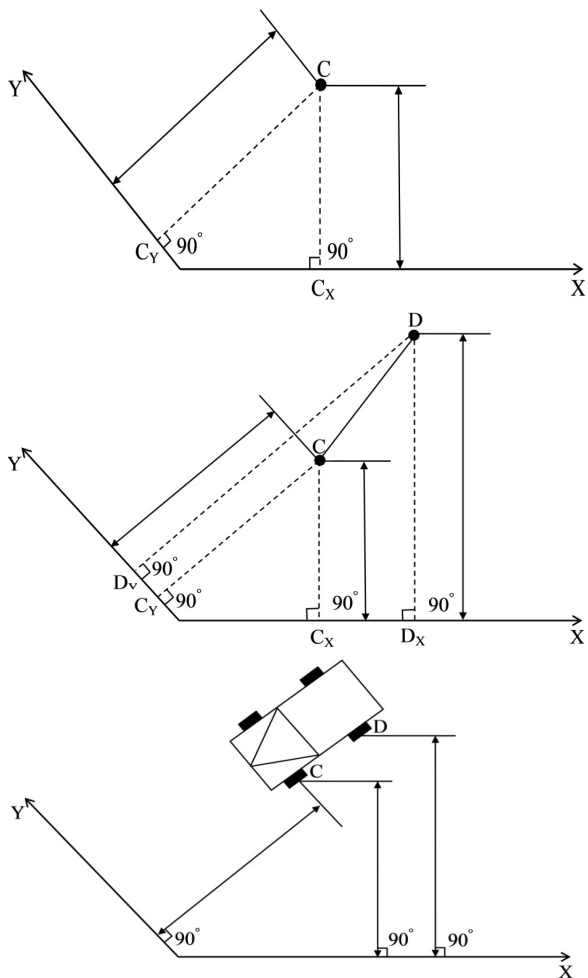
Для відображення на схемі розташування об'єктів, що мають визначену довжину, наприклад – відрізок прямої АВ, достатньо указати величину трьох проекцій їх крайніх точок.

Об'єкти, що мають конструкційну жорсткість та визначену довжину і ширину (автомобілі, автомобільні причепа та інші транспортні засоби, деталі і вузли до них, сліди гальмування транспортних засобів, елементи дорожньої розмітки тощо) фіксуються на схемі аналогічним чином, тобто трьома проекціями на координатні осі.

Принципи графічної фіксації транспортних засобів та інших слідів ДТП у прямокутній та косокутній системах координат показані на рис. 4 та рис. 5.

Рис. 4. Принципи графічної фіксації транспортних засобів та інших слідів ДТП у прямокутній системі координат

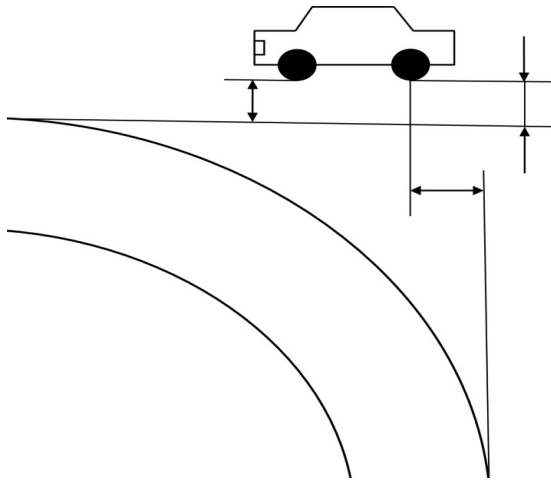

Рис. 5. Принципи графічної фіксації транспортних засобів та інших слідів ДТП у косокутній системі координат

У зв'язку з тим, що периферійні частини транспортних засобів у процесі ДТП, як правило, піддаються деформації, фіксацію їх розташування на схемі доцільно проводити від точок дотикування коліс до

проїзної частини (так званої «плями контакту») або від центрів коліс (якщо транспортний засіб перекинувся на бік, загрузло в снігу, піску, багнюці).

У цьому випадку заміри доцільно виконувати по найкоротшій відстані від центрів осей переднього і заднього коліс, ближніх до поверхні землі (рис. 6).

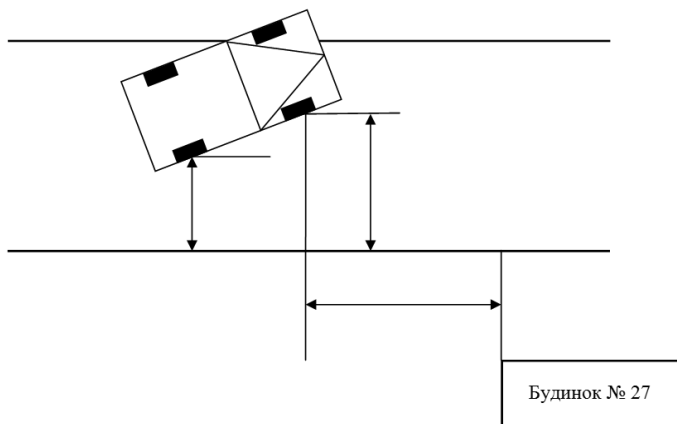
Рис. 6. Фіксація положення автомобіля на схемі ДТП у випадку його перекидання на бік

Якщо у процесі перекидання автомобіль опинився на даху, заміри доцільно проводити від точок проєкцій на поверхню землі центрів осей переднього і заднього коліс до краю проїзної частини чи умовно сталих орієнтирів (рис. 7).

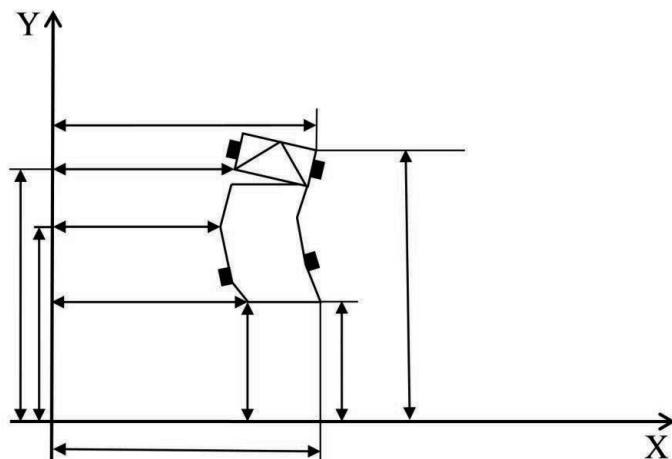
Зміна бази транспортного засобу у процесі зіткнення, перекидання чи наїзду на перешкоду відбувається досить рідко. Однак, якщо це відбулося, то у даному випадку транспортний засіб може розглядатися як тіло, що не має визначеної форми, і фіксуватися по габаритним точкам (рис. 8).

У випадку скоєння ДТП за участю автопоїзда (транспортного складу) – механічного транспортного засобу, що з'єднаний з одним або

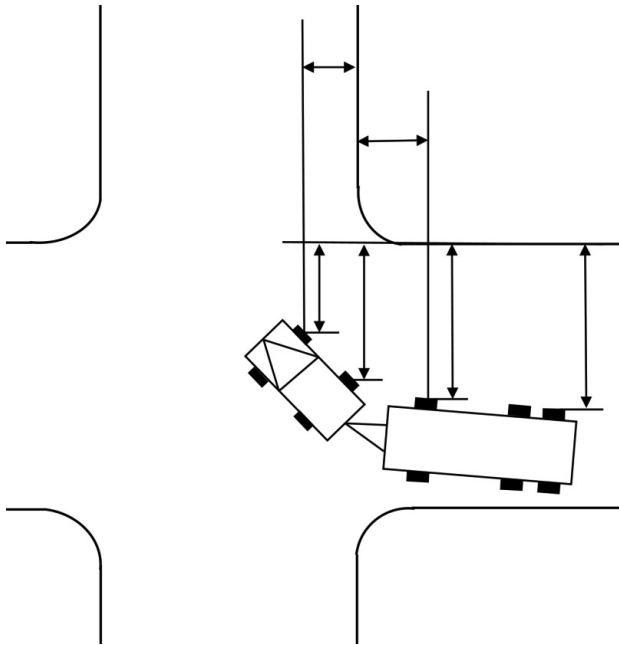
кількома причепами за допомогою зчіпного пристрою, причеп такого транспортного засобу фіксується за тими ж правилами, що й сам транспортний засіб (трьома проекціями на координатні осі) (рис. 9).

Рис. 7. Фіксація положення автомобіля на схемі ДТП у випадку його перекидання на дах

Рис. 8. Фіксація положення автомобіля на схемі ДТП у випадку зміни його бази внаслідок сильної деформації

Рис. 9. Фіксація на схемі ДТП складу транспортних засобів

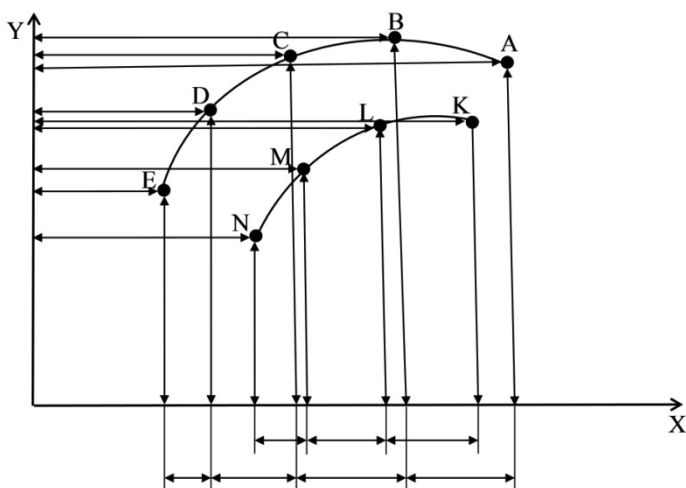
Фіксація слідів транспортних засобів на схемі ДТП

Прямолінійні ділянки слідів руху транспортних засобів на схемі фіксуються таким же чином, як і автомобілі, тобто трьома проєкціями на координатні осі. Крім цього, для зручності наступних розрахунків швидкості транспортного засобу перед пригодою доцільно вимірювати і вказувати на схемі довжину сліду гальмування кожного колеса.

При цьому сліди кочіння, гальмування і юзу вимірюються окремо. Як правило, на асфальтобетонних покриттях сліди гальмування транспортного засобу починаються зі слабо помітних відбитків протектору коліс, чіткість яких поступово зростає і плавно переходить у слід ковзання повністю загальмованого колеса. У даному випадку необхідно виміряти окремо довжину кожного із характерних ділянок гальмування і зафіксувати їх.

Для відображення слідів складної форми їх розділяють на прямо- лінійні і криволінійні ділянки та вимірюють координати точок пере- гину слідів.

При фіксації на схемі ДТП криволінійних слідів гальмування доцільно координатні осі розбивати на однакові ділянки, приблизно 1-3 м в залежності від довжини та ступеня кривизни слідів (рис. 10).

Рис. 10. Фіксація на схемі ДТП криволінійних слідів гальмування

Результати вимірів проєкцій точок сліду, що влучили у задані інтервали, зручно оформлювати у вигляді таблиці координат проєкцій цих точок:

Проекція на координатні осі	Е	Д	С	В	А	Н	М	Л	К
X (м)	1,88	3,15	4,41	5,68	6,95	4,16	5,20	6,45	7,98
Y (м)	3,60	6,65	7,36	7,90	8,13	3,60	5,84	6,65	6,72

Переривчасті сліди гальмування, що виникають при відриві коліс від проїзної частини із-за періодичного послаблення натискання

на педаль гальм чи через нерівності дороги, вимірюються окремо з вказівкою загальної довжини сліду гальмування.

Слід зауважити, що на місці дорожньо-транспортної пригоди за вимогою учасників ДТП їм надається можливість зробити фотографію схеми місця події. У випадку відсутності технічної можливості копія схеми місця ДТП та фотографії з місця ДТП надаються за письмовою заявою в підрозділі поліції у разі, якщо матеріали не було надіслано за належністю.

Для зазначення на схемі ДТП повного переліку видимих (зовнішніх) пошкоджень транспортних засобів, треба здійснити їх якісний та всебічний огляд, метою якого є: виявлення і фіксація пошкоджень; виявлення і фіксація інших слідів та предметів, що можуть мати силу речових доказів; визначення технічного стану транспортного засобу і встановлення можливих несправностей, що спроможні впливати на результат ДТП.

Перевірка технічного стану транспортного засобу визначається функціонуванням і працездатністю різних систем і вузлів автомобіля. В результаті огляду і перевірки технічного стану транспортного засобу встановлюється причина порушення працездатності систем автомобіля. Якщо у процесі огляду це встановити неможливо, то визначаються фактичні – «вихідні» параметри вузлів і механізмів транспортного засобу. Це дозволить у подальшому при проведенні автотехнічної експертизи шляхом порівняння «вихідних» параметрів з нормативними зробити висновок про технічний стан транспорту, тобто наявність чи відсутність несправності у момент скоєння ДТП.

Найбільш часто при ДТП зустрічаються такі пошкодження транспортних засобів: *вм'ятини, розриви, розрізи, задири і подряпини*.

ВМ'ЯТИНА – це деформація, що відбувається всередину автомобіля, тобто виникає при перпендикулярному ударі до поверхні, що ушкоджується.

РОЗРІЗ – характеризується порушенням цілісності об'єкта, причому ці ушкодження мають прямолінійну форму.

ЗАДИРИ – утворюються в результаті ковзання по поверхні об'єкта і являють собою вм'ятини і виступи металу.

ПОДРЯПИНИ – це поверхневе ушкодження металу, а іноді шару фарби автомобіля.

Поверхневі сліди, як правило, утворюються при дотичних фронтальних контактах між транспортними засобами, а також між транспортними засобами й іншими об'єктами.

Виявляючи пошкодження, співробітник патрульної поліції повинен правильно і докладно їх описати, указавши їхнє розташування щодо частин транспортного засобу і поверхні проїзної частини, геометричну форму, глибину деформації, напрямок зрушення металу і т. ін.

У тих випадках, коли обставини події недостатньо ясні, огляд транспортного засобу варто починати з передньої частини автомобіля: передній бампер, номерний знак, облицювання радіатора, фари, габаритні вогні, капот, крила, вітрове скло, передні і бокові стійки кузова.

Потім оглядається ліва сторона автомобіля: передня і задня двері, скла, підніжка, борт і платформа вантажного автомобіля, бризковики.

При огляді задньої частини автомобіля перевіряються: бампер, кришка багажника, габаритні вогні, стоп-сигнали, кріплення бортів. Таким же чином оглядається права сторона транспортного засобу і причепа.

Потім оглядається дах автомобіля і його днище. При необхідності проводиться огляд вантажу, перевіряється його розташування, надійність кріплення. Далі потрібно обстежити кабінку транспортного засобу, звертаючи увагу на положення органів керування (стоякового гальма, важеля переключення коробки передач). При цьому варто відзначати негативні обставини: відсутність кришки бензобака, пробки радіатора, ковпаків коліс, молдингів, дзеркал заднього виду.

Для виявлення слідів і речових доказів на нижній частині транспортного засобу варто користуватися спеціальними естакадами й оглядовими ямами. Оглядають послідовно – від передньої частини до задньої: передній міст, деталі кермового приводу, ресори (підвіску), картер двигуна і зчеплення, карданний вал із кріпленням, картер коробки передач, задній міст і інші деталі.

Іноді причинами події є різні технічні несправності транспортних засобів. Тому дослідження технічного стану транспортного засобу на місці події – важлива умова швидкого і якісного розслідування дорожньо-транспортних пригод.

При перевірці технічного стану транспортного засобу встановлюються:

- технічний стан і функціонування рульового керування (величина люфту тощо);
- технічний стан і функціонування робочого гальма (величина вільного ходу педалі, наявність чи відсутність підтікання гальмової рідини, витоку стиснутого повітря з гальмової системи);
  - технічний стан стоянкового гальма і його положення;
  - показання манометрів гальмової системи;
  - розташування важеля переключення передач;
  - справність спідометра;
  - технічний стан тягово-зчіпного пристрою;
- технічний стан зовнішніх приладів транспортного засобу, причепа (фар, покажчиків поворотів, передніх і задніх габаритних вогнів, стоп-сигналів тощо);
  - технічний стан вітрового, заднього і бокових стекол транспортного засобу, наявність на стеклах пошкоджень і дефектів, ступінь їхньої прозорості і забруднення;
    - справність склоочисників;
    - наявність і стан дзеркал заднього виду;
    - надійність кріплення коліс;
    - знос протектора зі вказівкою глибини малюнка бігової доріжки по його центру (наявність чи відсутність пошкоджень, розривів тощо);
    - тиск у шинах;
  - положення передніх коліс транспортного засобу (паралельно його осі, повернуті праворуч, ліворуч, на скільки градусів);
- технічний стан механічного, пневматичного чи іншого механізму закриття дверей кабіни і салону;
  - наявність і стан ременів безпеки;
  - прибрати пошкоджені транспортні засоби з проїзної частини, відновити рух транспортних засобів на ділянці дороги, де відбулась ДТП.

Відповідно до ст. 52-3 Закону України «Про дорожній рух» до повноважень Національної поліції України належить забезпечення безпеки дорожнього руху. Пункт 11 частини 1 статті 23 Закону України «Про Національну поліцію» відносить до основних повноважень поліції

регулювання дорожнього руху та здійснення контролю за дотриманням Правил дорожнього руху його учасниками та за правомірністю експлуатації транспортних засобів на вулично-дорожній мережі.

У зв'язку з цим, задля забезпечення безпеки та регулювання дорожнього руху, а також відновлення транспортного потоку, після складання схеми ДТП необхідно прибрати пошкоджені транспортні засоби з проїзної частини, відновити рух транспортних засобів на ділянці дороги, де відбулась ДТП;

– за наявності у водіїв ознак алкогольного сп'яніння провести їх огляд на місці з використанням технічних засобів або направити на огляд з метою виявлення стану алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння до закладу охорони здоров'я (час виконання залежить від віддаленості закладу охорони здоров'я від місця ДТП, але не більше 2 годин з моменту виявлення ознак сп'яніння).

Відповідно до Інструкції № 1452/735, ознаками алкогольного сп'яніння є: запах алкоголю з порожнини рота; порушення координації рухів; порушення мови; виражене тремтіння пальців рук; різка зміна забарвлення шкірного покриву обличчя; поведінка, що не відповідає обстановці.

Ознаками наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, є: наявність однієї чи декількох ознак стану алкогольного сп'яніння (крім запаху алкоголю з порожнини рота); звужені чи дуже розширені зіниці, які не реагують на світло; сповільненість або навпаки підвищена жвавість чи рухливість ходи, мови; почервоніння обличчя або неприродна блідість.

Порядок огляду або направлення для проведення огляду до закладу охорони здоров'я затверджується постановою Кабінету Міністрів України від 17.12.2008 р. № 1103 та спільним наказом МВС та МОЗ України від 09.11.2015 р. № 1452/735.

У разі проведення огляду та стан алкогольного сп'яніння поліцейським:

– за наявності ознак стану алкогольного сп'яніння, поліцейський проводить огляд на стан сп'яніння за допомогою спеціальних технічних засобів, дозволених до застосування МОЗ та Держспоживстандартом;

- огляд на стан алкогольного сп'яніння водія транспортного засобу здійснюється поліцейськими, які мають спеціальні звання;

- поліцейськими використовуються спеціальні технічні засоби, які мають, зокрема, сертифікат відповідності та свідоцтво про перевірку робочого засобу вимірювальної техніки;

- огляд на стан сп'яніння проводиться з дотриманням інструкції з експлуатації спеціального технічного засобу та фіксацією результатів на паперових та електронних носіях, якщо спеціальний технічний засіб має такі функції;

- перед проведенням огляду на стан сп'яніння поліцейський інформує особу, яка підлягає огляду на стан сп'яніння, про порядок застосування спеціального технічного засобу та на її вимогу надає сертифікат відповідності та свідоцтво про перевірку робочого засобу вимірювальної техніки;

- огляд на стан сп'яніння на місці зупинки транспортного засобу проводиться в присутності двох свідків. Не можуть бути залучені як свідки поліцейські або особи, щодо неупередженості яких є сумніви;

- установлення стану алкогольного сп'яніння здійснюється на підставі огляду поліцейським з використанням спеціальних технічних засобів, показники яких після проведення тесту мають цифровий показник більше 0,2 проміле алкоголю в крові;

- результати огляду на стан сп'яніння водія транспортного засобу, проведеного поліцейським, зазначаються в акті огляду на стан алкогольного сп'яніння з використанням спеціальних технічних засобів. У випадку установлення стану сп'яніння результати огляду, проведеного поліцейським, зазначаються у протоколі про адміністративне правопорушення, до якого долучається акт огляду;

- акт огляду складається у двох примірниках, один з яких вручається водію, а другий залишається у поліцейського та/або долучається до протоколу про адміністративне правопорушення у разі встановлення стану сп'яніння;

- якщо технічними характеристиками спеціального технічного засобу передбачається роздрукування на папері його показників, ці результати долучаються до протоколу про адміністративне правопорушення.

З метою забезпечення достовірності результатів огляду водіїв транспортних засобів, які мають бути оглянуті в закладах охорони здоров'я, поліцейський забезпечує доставку цих осіб до найближчого закладу охорони здоров'я не пізніше ніж протягом двох годин з моменту виявлення підстав для його проведення.

Також у разі наявності підстав вважати, що водій транспортного засобу перебуває у стані наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, поліцейський направляє цю особу до найближчого закладу охорони здоров'я.

У разі проведення огляду та стан сп'яніння в закладах охорони здоров'я:

– огляд у закладах охорони здоров'я щодо виявлення стану сп'яніння проводиться лікарем закладу охорони здоров'я (у сільській місцевості за відсутності лікаря – фельдшером фельдшерсько-акушерського пункту), який пройшов тематичне удосконалення за відповідною програмою згідно з чинним законодавством;

– лікар (фельдшер) повинен ознайомитися з документами особи, яку оглядає (паспорт, особисте посвідчення, посвідчення водія тощо) (за наявності). Відсутність документів не може бути причиною для відмови у проведенні огляду на стан сп'яніння. У цьому разі в акті медичного огляду з метою виявлення стану алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість, зазначаються дані щодо зовнішнього вигляду особи, яку оглядають, а також те, що дані про цю особу записані з її слів. У разі надходження документів дані про оглянуту особу долучаються до акта медичного огляду;

– за результатами огляду на стан сп'яніння та лабораторними дослідженнями встановлюється діагноз, який вноситься до акта медичного огляду;

– висновок щодо результатів медичного огляду з метою виявлення стану алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції видається на підставі акта медичного огляду та складається у трьох примірниках: перший примірник видається під

підпис поліцейському, який доставив дану особу на огляд, другий видається оглянутій особі, а третій залишається в закладі охорони здоров'я;

– провести опитування учасників та свідків ДТП щодо обставин скоєння пригоди.

Відповідно до розділу IX «Особливості оформлення матеріалів про адміністративне правопорушення, відповідальність за яке передбачена статтею 124 КУпАП» Інструкції з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі, до протоколу про адміністративне правопорушення за ст. 124 КУпАП додаються пояснення учасників пригоди та свідків.

Опитування учасників і свідків ДТП доцільно проводити безпосередньо на місці пригоди і обов'язково окремо кожного для уникнення впливу інформації, що повідомляє один опитуваний на свідчення інших опитуваних.

Як правило, на початку опитування громадянин повідомляє свої біографічні дані і веде довільний письмовий переказ обставин, що існували до моменту виникнення небезпеки для руху і тих обставин, що безпосередньо утворилися перед пригодою і стали її причиною.

Рекомендований порядок викладення подій ДТП водієм:

– дата, час, марка, модель, номерний знак автомобіля, яким керував;

– належність автомобіля, підстави для користування ним;

– технічний стан транспортного засобу перед початком руху;

– наявність права керування транспортним засобом відповідної категорії та водійський стаж;

– стан здоров'я, самопочуття (був тверезий, під дією алкогольних чи наркотичних речовин, хворий, стомлений, час, проведений за кермом), наявність фізичних і психічних вад, облік у психіатра, нарколога;

– напрямок руху (звідки і куди), швидкість руху і як її контролював;

– наявність і видимість по ходу руху дорожніх знаків і розмітки, світлофорних об'єктів (режим їх роботи), пішоходних переходів та інших елементів вулично-шляховій мережі;

- по якій ділянці дороги рухався (горизонтальна, підйом, спуск, крива в плані);
- погодні умови, дорожнє покриття на даній ділянці (асфальт, бруківка, щебінь, ґрунтова, піщана) та його стан (сухе, мокре, ожеледиця, сніжний накат, без льодяної кірки, наявність забруднення та видимих дефектів проїзної частини);
- загальна видимість з місця водія приблизно ___м, оглядовість праворуч ___м, ліворуч ___м (при обмеженні вказати причину);
- завантаженість автомобіля (наявність і кількість пасажирів та їх розташування або вид вантажу та його приблизна вага);
- чи відволікався від керування автомобілем, якщо так, з якої причини;
- під час руху у темну пору доби вказати стан і якість зовнішнього міського освітлення, а також яке світло фар (ближнє, дальнє) було увімкнене на автомобілі;
- до якого елементу вулично-шляхової мережі (перехрестя, поворот, пішохідний перехід, зупинка транспорту загального користування тощо) чи об'єкту (будинок, спорудження, автомобіль, що стояв на проїзній частині тощо) наближався та по якій смузі рухався (бажано вказати приблизний інтервал до правого чи лівого краю проїзної частини);
- під час руху які об'єкти були попереду (ліворуч, праворуч), яка відстань була до них;
- вказати наявність об'єктів (автомобілів, пішоходів, тварин тощо) та їх розташування по смугах руху або займану ними площу у зустрічному напрямку;
- при засліпленні світлом вказати причину і описати подальші дії.

При зіткненні, наїзді на перешкоду вказати:

- відстань, на який побачив інший автомобіль (перешкоду), його швидкість і напрямок руху, розташування на проїзній частині із зазначенням приблизних відстаней до відносно сталих орієнтирів;
- описати: яким чином, за яких обставин, чому, ким, на якій відстані від передньої частини свого автомобіля була створена небезпека;

- при проїзді регульованих перехресть вказати сигнал світлофора на який рухався, на якій відстані від перехрестя звернув увагу на цей сигнал;

- дії по запобіганню та відверненню ДТП (гальмування, подача сигналів, маневрування, об'їзд) і на якій відстані від перешкоди для руху, що виникла вони застосовувались;

- дії інших учасників пригоди – водіїв, пішоходів, пасажирів;
- якщо рухався у стані екстреного гальмування, то яку відстань подолав до моменту скоєння контакту (зіткнення, наїзду) а також після нього;

- точне місце на дорозі, де відбулося зіткнення чи наїзд;
- якою частиною транспортний засіб ударився об інший транспортний засіб чи перешкоду;

- коли (після чого) втратив контроль над керуванням транспортного засобу.

Надалі треба описати свої дії після зупинки автомобіля (виклик наряду патрульної поліції, запис очевидців пригоди тощо). Чи зрушував автомобіль з місця пригоди, відмічав сліди, виставляв знак аварійної зупинки, на якій відстані від початку слідів гальмування та чи не змінювалась будь-яким чином обстановка на місці події до прибуття працівників патрульної поліції. Яка думка водія про причини ДТП, а також, про ступінь власної вини та вини інших учасників пригоди. Які у нього є зауваження до працівників патрульної поліції з приводу оформлення матеріалів ДТП.

При опитуванні водія необхідно враховувати як природну суб'єктивність оцінки події, так і бажання представити свої дії у більш вигідному світлі, щоб уникнути відповідальності. Тому у процесі бесіди потрібно задавати водію повторні питання, щоб перевірити точність його відповідей, порівнювати пояснення із фактами, встановленими у процесі огляду місця події, отриманими, при опитуванні інших осіб, і з іншою інформацією, що мається у розпорядженні патрульного.

Пояснення свідків ДТП пишуться за тими ж правилами, що і пояснення водіїв транспортних засобів. Проте, опитуючи свідків, варто звертати їхню увагу на швидкість руху транспортного засобу, рядність і напрямок руху, маневри, які виконував водій, а також місце, де знаходився свідок у момент пригоди;

– скласти протокол про адміністративне правопорушення, передбачене ст. 124 КУпАП, а також, у разі підтвердження стану сп'яніння, – протокол про адміністративне правопорушення, передбачене ст. 130 КУпАП.

У разі порушення учасниками дорожнього руху Правил дорожнього руху, що спричинило пошкодження транспортних засобів, вантажу, автомобільних доріг, вулиць, залізничних переїздів, дорожніх споруд чи іншого майна, на місці дорожньо-транспортної пригоди співробітниками Національної поліції України складається протокол про адміністративне правопорушення, передбачене ст. 124 КУпАП. У разі підтвердження стану алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, складається протокол про адміністративне правопорушення, передбачене ст. 130 КУпАП.

У протоколі про адміністративне правопорушення зазначаються (ст. 256 КУпАП):

дата і місце його складення;

посада, прізвище, ім'я, по батькові особи, яка склала протокол;

відомості про особу, яка притягається до адміністративної відповідальності (прізвище, ім'я, по батькові; дата народження; громадянство; місце проживання/перебування; місце роботи; серія та номер посвідчення водія або назва, серія та номер документа, що посвідчує особу);

місце, час вчинення і суть адміністративного правопорушення;

нормативний акт, який передбачає відповідальність за дане правопорушення;

прізвища, адреси свідків і потерпілих, якщо вони є; пояснення особи, яка притягається до адміністративної відповідальності;

інші відомості, необхідні для вирішення справи.

Також у протоколі зазначається матеріальна шкода, заподіяна адміністративним правопорушенням.

Протокол підписується особою, яка його склала, і особою, яка притягається до адміністративної відповідальності; при наявності свідків і потерпілих протокол може бути підписано також і цими особами.

У разі відмови особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, від підписання протоколу, в ньому робиться запис про це. Особа, яка притягається до адміністративної відповідальності, має право подати пояснення і зауваження щодо змісту протоколу, які додаються до протоколу, а також викласти мотиви свого відмовлення від його підписання.

При складенні протоколу особі, яка притягається до адміністративної відповідальності, роз'яснюються його права і обов'язки, передбачені статтею 268 КУпАП, про що робиться відмітка у протоколі.

Протокол підписується поліцейським та особою, яка притягається до адміністративної відповідальності.

Відповідно до Інструкції № 1395, до протоколу про адміністративне правопорушення, передбачене ст. 124 КУпАП, додаються: схема місця ДТП, яку підписують учасники ДТП та поліцейський; пояснення учасників пригоди та свідків (у разі їх наявності); показання технічних приладів (у разі їх наявності); показання засобів фото- та/або відеоспостереження (у разі їх наявності); інші матеріали, які необхідні для прийняття рішення у справі. Також в порядку статті 265-1 КУпАП поліцейським здійснюється тимчасове вилучення посвідчення водія;

– у випадках, коли для прийняття об'єктивного рішення виникає необхідність для отримання додаткових даних, поліцейський, який оформлює матеріали ДТП, протягом доби передає оформлені матеріали ДТП для подальшого розгляду уповноваженій особі підрозділу поліції, на території обслуговування якого сталася пригода.

Відповідно до пункту 6 розділу IX «Особливості оформлення матеріалів про адміністративне правопорушення, відповідальність за яке передбачена статтею 124 КУпАП» Інструкції № 1395, у випадках, коли для прийняття об'єктивного рішення виникає необхідність для отримання додаткових даних, поліцейський, який оформлює матеріали ДТП, протягом доби передає оформлені матеріали ДТП для подальшого розгляду уповноваженій особі підрозділу поліції, на території обслуговування якого сталася пригода;

9) доповіді диспетчеру про закінчення виконання завдань та результати реагування на подію.

Відповідно до підпункту 5 пункту 1 розділу IX «Порядок дій нарядів патрульної поліції, груп реагування патрульної поліції та інших нарядів поліції, залучених до реагування на заяви і повідомлення про правопорушення або події» Інструкції № 357;

10) оформити результати реагування на дорожньо-транспортну пригоду в системі «Інформаційний портал Національної поліції України». Відповідно до пункту 7 розділу IX «Порядок дій нарядів патрульної поліції, груп реагування патрульної поліції та інших нарядів поліції, залучених до реагування на заяви і повідомлення про правопорушення або події» Інструкції № 357.

5. РЕГУЛЮВАННЯ ДОРОЖНЬОГО РУХУ ПОЛІЦЕЙСЬКИМИ ГРУП РЕАГУВАННЯ ПАТРУЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

5.1. ПРАВОВІ АСПЕКТИ РЕГУЛЮВАННЯ ДОРОЖНЬОГО РУХУ

Дорожній рух – процес руху по дорогах транспортних засобів та учасників дорожнього руху, сукупність суспільних відносин, що виникають у процесі переміщення людей і вантажів за допомогою транспортних засобів або без таких у межах дороги.

З метою захисту життя та здоров'я громадян, створення безпечних і комфортних умов для учасників руху та охорони навколишнього природного середовища правові та соціальні основи дорожнього руху визначаються на міжнародному та національному законодавчому рівні більшості сучасних держав.

Регулювання дорожнього руху є однією з форм забезпечення його безпеки та нормального функціонування. Відповідно до Правил дорожнього руху України, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 10.10.2001 року № 1306, таке регулювання здійснюється за допомогою дорожніх знаків, дорожньої розмітки, дорожнього обладнання, світлофорів, а також регулювальниками (п. 8.1 ПДР).

Регулювальником є поліцейський, що виконує регулювання дорожнього руху у форменому одязі підвищеної видимості з елементами із світловідбивального матеріалу за допомогою жезлу, свистка (п. 1.10 ПДР). Повноваження щодо регулювання дорожнього руху, а також здійснення контролю за дотриманням Правил дорожнього руху його учасниками, покладено на поліцейських відповідно до Закону України «Про Національну поліцію» (ст. 23).

До регулювальника також прирівнюються працівники військової інспекції безпеки дорожнього руху, дорожньо-експлуатаційної служби, черговий на залізничному переїзді, поромній переправі, які мають

відповідне посвідчення та нарукавну пов'язку, жезл, диск з червоним сигналом чи світловідбивачем, червоний ліхтар або прапорець та виконують регулювання у форменому одязі (п. 1.10 ПДР).

Слід зауважити, що жезл використовується поліцейськими та працівниками підрозділів військової інспекції безпеки дорожнього руху тільки для регулювання дорожнього руху, а для привертання уваги учасників дорожнього руху використовується сигнал, поданий свистком (п. 8.8 ПДР).

Взагалі термін «*регулювати*» має наступні тлумачення:

- а) підкоряти певному порядку, правилу, упорядковувати;
- б) встановлювати правильну, необхідну для роботи взаємодію частин механізму, приладу;
- в) робити що-небудь для отримання бажаних результатів, досягнення потрібних показників.

Юридична наука правове регулювання розглядає як один з основних засобів державного впливу на суспільні відносини з метою їх упорядкування в інтересах людини, суспільства і держави. Правове регулювання забезпечується за допомогою спеціально створеного державою механізму. Головними складовими елементами цього механізму є:

- а) норми права, зафіксовані в законах та інших правових актах, якими визначається модель можливої та необхідної поведінки суб'єктів суспільних відносин;
- б) юридичні факти, тобто конкретні життєві обставини, з якими пов'язані виникнення, зміна чи припинення правових відносин;
- в) власне правові відносини, тобто суспільні відносини, опосередковані нормами права;
- г) акти реалізації прав та обов'язків суб'єктів суспільних відносин, тобто дій цих суб'єктів у межах приписів відповідних правових норм;
- д) правові санкції щодо порушників норм права.

Отже, зазначені риси (з деякими специфічними особливостями) притаманні і розпорядчо-регулювальним діям. Сфера застосування розпорядчо-регулювальних дій є дорожній рух як сукупність суспільних відносин. Модель можливої та необхідної поведінки суб'єктів – учасників дорожнього руху зафіксовані у Правилах дорожнього руху,

нормативно-правовому акті, який встановлює єдиний порядок дорожнього руху на всій території України. Реалізація прав та обов'язків суб'єктів відносин, що складаються з приводу розпорядчо-регулювальних дій полягає не у виданні певного акту (документу), а у конклюдентних діях (позиціях тіла та жестах) регулювальника.

Конклюдентні дії – дії особи, що виражають її волевиявлення на встановлення правовідносин не в формі усної чи письмової пропозиції, а безпосередньо через поведінку, з якої можна зробити висновки про такий намір.

Правовий аналіз змісту ПДР свідчить, що наявність регулювальника на ділянці вулично-шляхової мережі може змінювати режими руху через такі ділянки, вводити додаткові вимоги або обмеження тощо, тобто може бути визнано як юридичний факт.

Наприклад, перехрестя та (або) пішохідний перехід, рух по якому регулюється регулювальником вважається регульованим, і навпаки. Наближаючись до нерухомого транспортного засобу з увімкненим проблісковим маячком синього кольору та спеціальним звуковим сигналом (або без увімкненого спеціального звукового сигналу), що стоїть на узбіччі (біля проїзної частини) або на проїзній частині, водій повинен знизити швидкість до 40 км/год та в разі подання регулювальником відповідного сигналу зупинитися. Продовжувати рух можна лише з дозволу регулювальника. У місцях, де рух регулюється, пішоходи повинні керуватися сигналами регулювальника або світлофора (п. 3.5. ПДР).

У таких місцях пішоходи, які не встигли закінчити перехід проїзної частини дороги одного напрямку, повинні перебувати на острівці безпеки або лінії, що розділяє транспортні потоки протилежних напрямків, а у разі їх відсутності – на середині проїзної частини і можуть продовжити перехід лише тоді, коли це буде дозволено відповідним сигналом світлофора чи регулювальника та переконуються в безпеці подальшого руху (п. 4.9 ПДР).

Продовжувати рух можна лише з дозволу регулювальника. Під'їждючи до залізничного переїзду, а також починаючи рух після зупинки перед ним, водій зобов'язаний керуватися вказівками і сигналами

чергового по переїзду, положенням шлагбаума, світловою та звуковою сигналізацією і т. ін.

Розпорядчо-регульовальні дії – дії, які застосовуються з метою усунення перешкод у русі, надання допомоги учасникам руху в місцях тимчасових заторів, у місцях, де трапилося стихійне лихо або дорожньо-транспортна пригода, під час проведення масових та спеціальних заходів, при несправній світлофорній сигналізації тощо. До таких дій належить регулювання руху за допомогою жестів (руками, диском з червоним сигналом чи світловідбивачем, жезлом) та свистка.

Правила дорожнього руху визнають сигнали регульовальника як такі, що мають перевагу перед сигналами світлофорів та вимогами дорожніх знаків і є обов'язковими для виконання. Водії та пішоходи також повинні виконувати додаткові вимоги регульовальника, навіть якщо вони суперечать сигналам світлофорів, вимогам дорожніх знаків і розмітки.

5.2. ПРИЙОМИ РУЧНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДОРОЖНЬОГО РУХУ

При регулюванні дорожнього руху поліцейський (регульовальник) подає сигнали, якими є положення його корпусу та жести рук, у тому числі з жезлом (диск з червоним сигналом чи світловідбивачем).

Сигнали ручного регулювання дорожнього руху, незалежно від наявності чи відсутності жезла (диска з червоним сигналом або світловідбивачем) подаються поліцейським з основної (стройової) стійки.

Основна (стройова) стійка – стояти необхідно прямо, без напруження, п'яти разом, носки розведені по лінії фронту на ширину ступні, ноги випрямлені в колінах, плечі розгорнуті (без зайвої напруги), руки опущені вниз, у правій руці (за наявності) знаходиться жезл (диск з червоним сигналом чи світловідбивачем), голову тримати прямо, дивитися попереду себе (рис. 11, 12).

Рис. 11.

Рис. 12.

Усі повороти регулювальника, якщо необхідні зміни сигналів, виконуються поліцейським за допомогою стройового прийому «Повороти на місці», визначеному Стройовим статутом Збройних Сил України, який затверджений Законом України від 24.03.1999 року № 549-XIV.

Отже,

- **поворот праворуч** виконується на чверть кола у бік правої руки на правому підборі й на лівому носку;
- **поворот ліворуч** виконується на чверть кола у бік лівої руки на лівому підборі й на правому носку;
- **поворот кругом** виконується на півкола в бік лівої руки на лівому підборі й на правому носку.

Повороти виконуються у два етапи: спочатку (**1-й етап**) – регулювальник повертається у визначений бік, зберігаючи правильне положення корпусу та не згинаючи ніг у колінах, переносить вагу тіла на ногу, що попереду; а потім (**2-й етап**) – найкоротшим шляхом приставляє другу ногу.

При ручному регулюванні дорожнього руху
слід пам'ятати:

1. Зміна сигналів регулювальника відбувається тільки через сигнал «Увага»!

2. При наближенні транспортного засобу з увімкненим синім та/або червоним маячком та (або) спеціальним звуковим сигналом, забезпечити його негайний безперешкодний проїзд, а також колонні транспортних засобів, яку він супроводжує (у випадку супроводження транспортних засобів).

3. Право першочергового проїзду надається громадському транспорту.

5.2.1. Ручне регулювання дорожнього руху поліцейським за допомогою жезлу (диску з червоним сигналом чи світловідбивачем)

При подачі сигналів жезлом (диском з червоним сигналом чи світловідбивачем) у всіх випадках його необхідно тримати так, ніби він є продовженням руки.

Сигнали поліцейського під час регулювання дорожнього руху за допомогою жезлу (диску з червоним сигналом чи світловідбивачем) поділяються на основні та додаткові.

Основні сигнали регулювальника:

Сигнал «Увага»!

Сигнал «Поворот ліворуч»

Сигнал «Рух у прямому напрямку»

Порядок виконання основних сигналів регулювання поліцейським з жезлом (диском з червоним сигналом чи світловідбивачем)

Сигнал «Увага»!

Стійка: праву руку із жезлом (диском з червоним сигналом чи світловідбивачем) необхідно підняти та зігнути в ліктьовому суглобі так, щоб кисть, повернута тильною стороною долоні назовні, була на рівні чола та утримувала вертикально піднятий жезл (диск з червоним сигналом чи світловідбивачем). При цьому лікоть повинен бути відведений вбік на 45 градусів аби не обмежувати регулювальнику оглядовість (рис. 13).

Рис. 13.

Сигнал «Поворот ліворуч».

Стойка: права рука разом із жезлом (диском з червоним сигналом чи світловідбивачем) протягнута вперед (горизонтально) на рівні плеча (рис. 14).

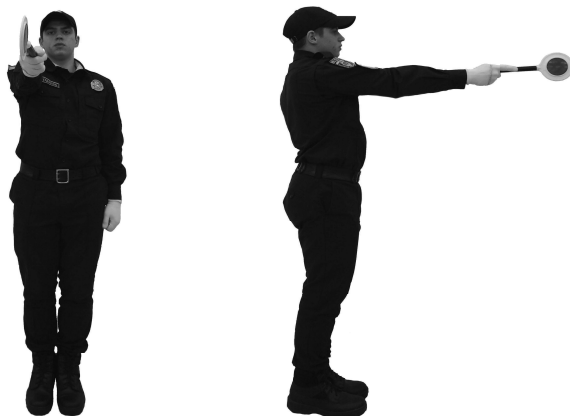

Рис. 14.

При цьому сигналі регулювальника рух транспортних засобів:

з *лівого боку* – дозволено рух трамвая ліворуч, нерейковим транспортним засобам – у всіх напрямках;

з *боку грудей* – усім транспортним засобам дозволено рух лише праворуч;

з *правого боку та спини* – рух усіх транспортних засобів заборонено.

Пішоходам дозволено переходити проїзну частину за спиною регулювальника.

Сигнал «Рух у прямому напрямку».

Стойки:

основна (стройова) – стояти необхідно прямо, без напруження, п'яти разом, носки розведені по лінії фронту на ширину ступні, ноги випрямлені в колінах, плечі розгорнуті (без зайвої напруги), руки знаходяться внизу, у правій руці знаходиться жезл (диск з червоним сигналом чи світловідбивачем), голову тримати прямо, дивитися попереду себе (рис. 15);

Рис. 15.

права рука разом із жезлом (диск з червоним сигналом чи світловідбивачем) зігнута у лікті перед грудьми (горизонтально) (рис. 16);

Рис. 16.

руки горизонтально витягнуті в боки, утворюючи суцільну пряму (рис. 17).

Рис. 17.

При цьому сигналі регулювальника рух транспортних засобів:

з лівого і правого боків – дозволено рух трамвая прямо, нерейковим транспортним засобам – прямо і праворуч.

Пішоходам дозволено переходити проїзну частину за спиною та перед грудьми регулювальника.

Додаткові сигнали регулювальника

Додаткові сигнали регулювальник повинен подавати лівою рукою для:

- 1) запрошення водіїв у відповідному напрямку руху;
- 2) для заборони руху транспортних засобів.

Порядок виконання додаткових сигналів регулювання поліцейським з жезлом (диском з червоним сигналом чи світловідбивачем)

Для заборони руху транспортних засобів додатковий сигнал подаються регулювальником саме лівою рукою.

- початкове положення – основна (стройова) стійка,
- зігнути ліву руку до плеча, кисть піднята, долоня повернута назовні, потім руку витягнути вбік, кисть піднята, долоня повернута назовні (рис. 18).

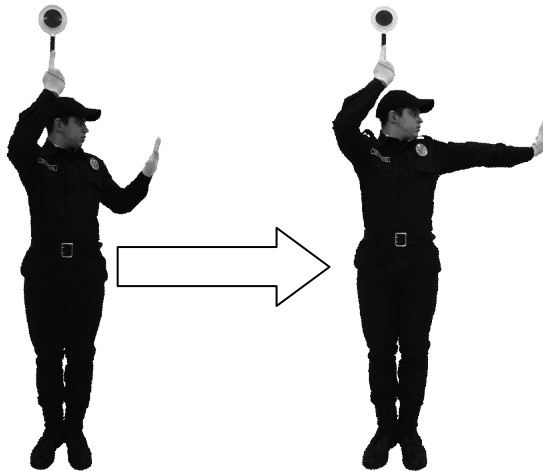

Рис. 18.

Якщо регулювальником подано *сигнал «Поворот ліворуч»*, то для запрошення транспортних засобів, що наближаються до нього з лівого боку, ліву руку слід витягнути долонею вгору в бік водія і згинанням у ліктьовому суглобі запрошується транспорт для руху прямо чи праворуч (рис. 19).

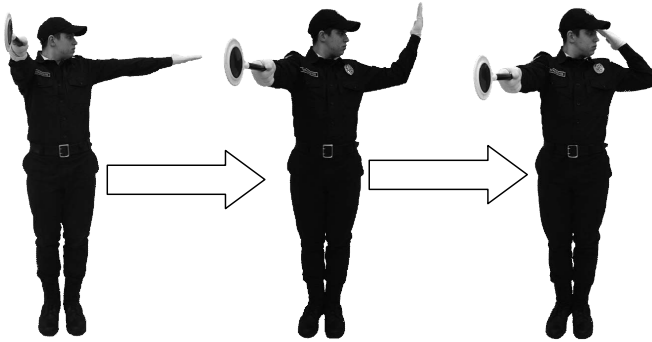

Рис.19.

Для запрошення водіїв, які виконують поворот ліворуч чи розворот з лівого боку, рука також витягується в бік транспортних засобів долонею вгору і по дузі йде до витягнутої вперед правої руки, потім найкоротшою траєкторією повертається в попереднє положення (рис. 20).

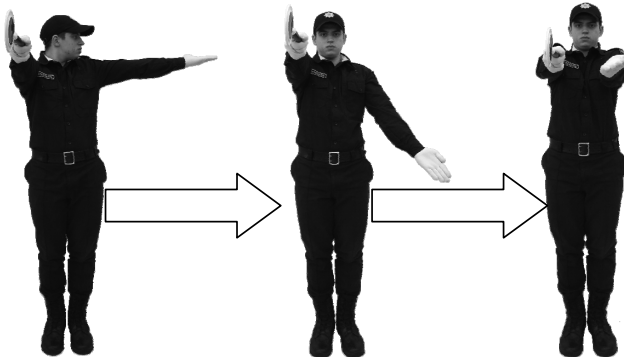

Рис. 20.

Для запрошення транспортних засобів з боку грудей, яким необхідно повернути праворуч, ліва рука витягується долонею вгору у напрямку водія і дугою йде вліво на 90 градусів. Таким чином, неодноразово повторюючи цей жест, запрошується транспорт для руху в потрібному напрямку (рис. 21).

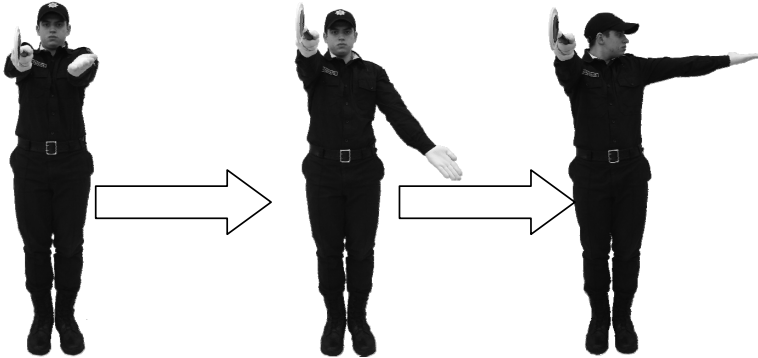

Рис. 21.

Під час виконання *сигналу «Рух у прямому напрямку»* з витягнутими в боки руками регулювальнику стояти довго незручно, тому в разі тривалого регулювання дорожнього руху краще і зручніше застосовувати положення, коли регулювальник згинає праву руку в ліктьовому суглобі і вона знаходиться перед грудьми з витягнутим ліворуч жезлом, а ліва рука повздовж тулуба (рис. 22).

Рис. 22.

Для запрошення водіїв з правого боку для руху прямо або праворуч використовується права рука. Для цього необхідно праву руку з жезлом витягнути вбік праворуч, при цьому ліву руку також відвести вбік ліворуч, потім потрібно праву руку зігнути в ліктьовому суглобі, щоб вона знаходилась на рівні грудей з витягнутим жезлом ліворуч, а ліву руку опустити повздовж тулуба. Таким чином, неодноразово повторюючи випрямлення і згинання правої руки при цьому синхронно працює ліва рука (рис. 23).

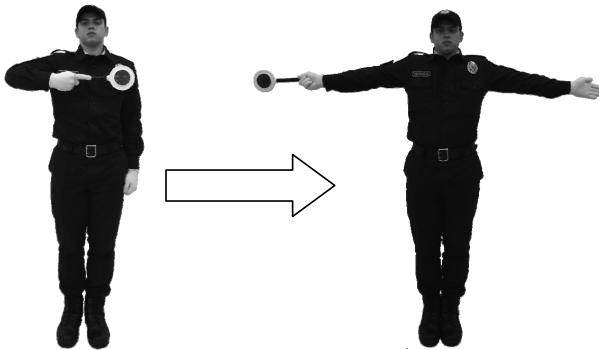

Рис. 23.

Також транспорт, що наближається з лівого боку, запрошується в потрібному напрямку. При цьому ліва рука витягується долонею вгору в бік водія і згинанням у ліктьовому суглобі запрошується транспорт для руху прямо чи праворуч (рис. 24).

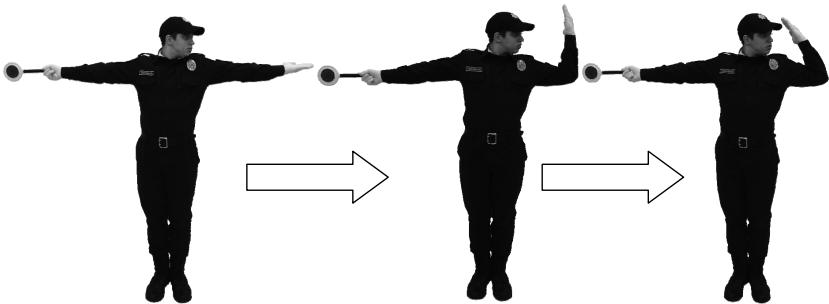

Рис. 24.

5.2.2. Ручне регулювання дорожнього руху поліцейським без жезлу (диску з червоним сигналом чи світловідбивачем)

Сигнали поліцейського під час регулювання дорожнього руху без жезлу (диску з червоним сигналом чи світловідбивачем) поділяються на основні та додаткові.

Основні сигнали регулювальника:

Сигнал «Увага»!

Сигнал «Поверот ліворуч»

Сигнал «Рух у прямому напрямку»

Порядок виконання основних сигналів регулювання поліцейським без жезлу (диску з червоним сигналом чи світловідбивачем)

Сигнал «Увага»!

Стійка: праву руку необхідно підняти та зігнути в ліктьовому суглобі так, щоб кисть була на рівні чола, повернута долонею вперед, пальці міцно стиснуті між собою. При цьому лікоть повинен бути відведений вбік на 45 градусів аби не обмежувати регулювальнику оглядовість (рис. 25).

Рис. 25.

Сигнал «Поворот ліворуч».

Стойка: права рука протягнута вперед (горизонтально) на рівні плеча долонею всередину, пальці міцно стиснуті між собою (рис. 26).

Рис. 26.

При цьому сигналі регулювальника рух транспортних засобів:

з лівого боку – дозволено рух трамвая ліворуч, нерейковим транспортним засобам – у всіх напрямках;

з боку грудей – усім транспортним засобам дозволено рух лише праворуч;

з правого боку та спини – рух усіх транспортних засобів заборонено.

Пішоходам дозволено переходити проїзну частину за спиною регулювальника.

Сигнал «Рух у прямому напрямку».

Стойки:

основна (стройова) – стояти необхідно прямо, без напруження, п'яти разом, носки розведені по лінії фронту на ширину ступні, ноги випрямлені в колінах, плечі розгорнуті (без зайвої напруги), руки знаходяться внизу, голову тримати прямо, дивитися попереду себе (рис. 27);

Рис. 27.

права рука зігнута у лікті перед грудьми (горизонтально) долонею всередину, пальці міцно стиснуті між собою (рис. 28);

Рис. 28.

руки горизонтально витягнуті в боки, утворюючи суцільну пряму, долонями вперед, пальці міцно стиснуті між собою (рис. 29).

Рис. 29.

При цьому сигналі регулювальника рух транспортних засобів:
з лівого і правого боків – дозволено рух трамвая прямо, нерейковим транспортним засобам – прямо і праворуч.

Пішоходам дозволено переходити проїзну частину за спиною та перед грудьми регулювальника.

Додаткові сигнали регулювальника

Додаткові сигнали регулювальник повинен подавати лівою рукою для:

- 1) запрошення водіїв у відповідному напрямку руху;
- 2) для заборони руху транспортних засобів.

Порядок виконання додаткових сигналів регулювання поліцейським без жезлу (диску з червоним сигналом чи світловідбивачем)

Для заборони руху транспортних засобів додатковий сигнал подаються регулювальником саме лівою рукою.

- початкове положення – основна (стройова) стійка,
- зігнути ліву руку до плеча, кисть піднята, долоня повернута назовні, потім руку витягнути вбік, кисть піднята, долоня повернута назовні (рис. 30).

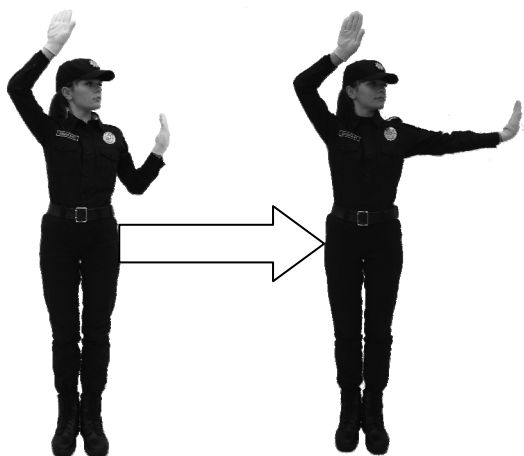

Рис. 30.

Якщо регулювальником подано *сигнал «Поворот ліворуч»*, то для запрошення транспортних засобів, що наближаються до нього з лівого боку, ліву руку слід витягнути долонею вгору в бік водія і згинанням у ліктьовому суглобі запрошується транспорт для руху прямо чи праворуч (рис. 31).

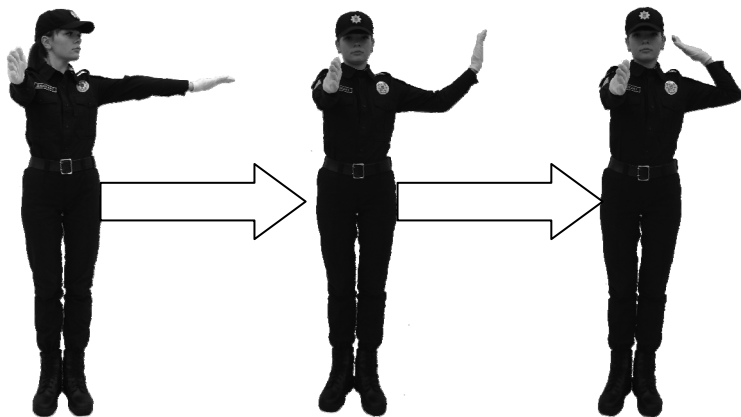

Рис. 31.

Для запрошення водіїв, які виконують поворот ліворуч чи розворот з лівого боку, рука також витягується в бік транспортних засобів долонею вгору і по дузі йде до витягнутої вперед правої руки, потім найкоротшою траєкторією повертається в попереднє положення (рис. 32).

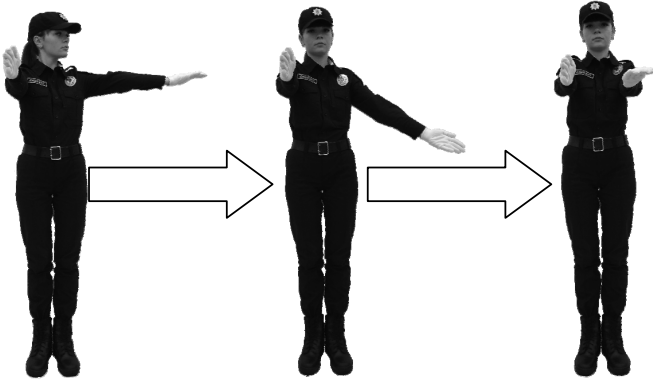

Рис. 32.

Для запрошення транспортних засобів з боку грудей, яким необхідно повернути праворуч, ліва рука витягується долонею вгору у напрямку водія і дугою йде вліво на 90 градусів. Таким чином, неодноразово повторюючи цей жест, запрошується транспорт для руху в потрібному напрямку (рис. 33).

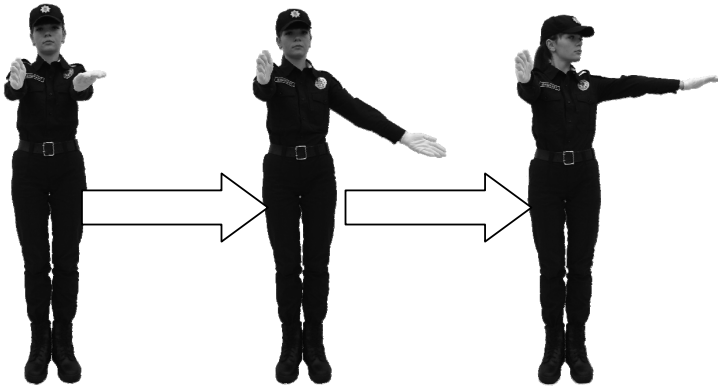

Рис. 33.

Під час виконання **сигналу «Рух у прямому напрямку»** з витягнутими в боки руками регулювальнику стояти довго незручно, тому в разі тривалого регулювання дорожнього руху краще і зручніше застосовувати положення, коли регулювальник згинає праву руку в ліктьовому суглобі і вона знаходиться перед грудьми, а ліва рука повздож тулуба (рис. 34).

Рис. 34.

Для запрошення водіїв з правого боку для руху прямо або праворуч використовується права рука. Для цього необхідно праву руку витягнути вбік праворуч, при цьому ліву руку також відвести вбік ліворуч, потім потрібно праву руку зігнути в ліктьовому суглобі, щоб вона знаходилась на рівні грудей, а ліву руку опустити повздож тулуба. Таким чином, неодноразово повторюючи випрямлення і згинання правої руки при цьому синхронно працює ліва рука (рис. 35).

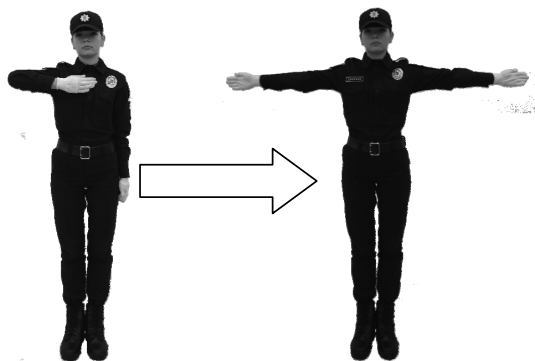

Рис. 35.

Також транспорт, що наближається з лівого боку, запрошується в потрібному напрямку. При цьому ліва рука витягується долонею вгору в бік водія і згинанням у ліктьовому суглобі запрошується транспорт для руху прямо чи праворуч (рис. 36).

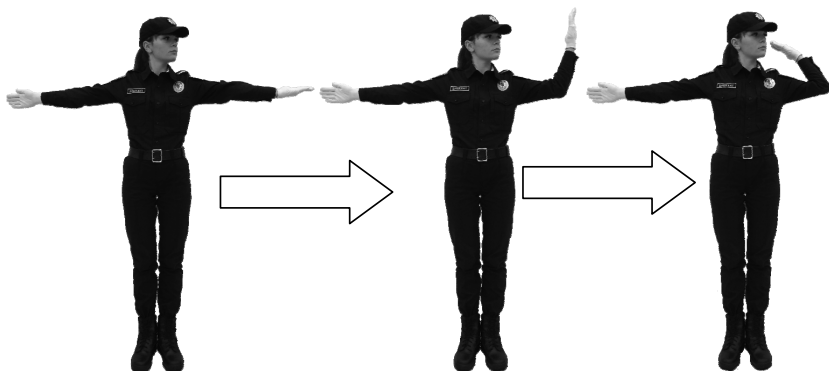

Рис. 36.

6. ЗАХОДИ ОСОБИСТОЇ БЕЗПЕКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ГРУП РЕАГУВАННЯ ПАТРУЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ПІД ЧАС КОНТРОЛЮ ЗА ДОРОЖНІМ РУХОМ

6.1. ЗАГАЛЬНІ ПРАВИЛА ЗАСТОСУВАННЯ ЗАХОДІВ ОСОБИСТОЇ БЕЗПЕКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ПІД ЧАС НАГЛЯДУ ЗА ДОРОЖНІМ РУХОМ

При несенні служби для забезпечення власної безпеки і безпеки інших учасників дорожнього руху працівник патрульної поліції **повинен:**

- обирати швидкість руху автомобіля, виходячи з конкретних умов, з урахуванням забезпечення максимальної безпеки інших учасників дорожнього руху;
- бути уважним до дій переслідуваного та інших учасників дорожнього руху;
- постійно доповідати командирові підрозділу про місце свого знаходження, напрямок руху та дії осіб, які переслідуються;
- не проводити переслідування водіїв, які допустили незначні порушення правил, або коли небезпека порушення минула. У таких випадках про порушення повідомляється на наступний за напрямком руху порушника маршрут патрулювання.

Для забезпечення власної безпеки і безпеки інших учасників дорожнього руху працівнику патрульної поліції під час несення служби **забороняється:**

- перевозити в службовому автомобілі сторонніх громадян і вантажі, які не пов'язані з виконанням службових обов'язків, а також залишати службовий транспортний засіб без ужиття протиугінних заходів;
- перевищувати встановлену швидкість руху, самовільно відхилитися від призначеного маршруту і змінювати порядок несення служби, якщо це не викликано службовою необхідністю;

- передавати будь-кому керування патрульним транспортним засобом;

- залишати без догляду в патрульному транспорті затриманих осіб.

Під час несення служби працівник патрульної поліції також **зобов'язаний** дотримуватися заходів особистої безпеки, а саме:

- знаходитись на тротуарі, а за його відсутності – узбіччі дороги чи вулиці, або на острівці безпеки;

- вихід працівника патрульної поліції на проїзну частину дозволяється для здійснення розпорядчо-регулювальних дій, огляду місця ДТП та надання допомоги учасникам дорожнього руху;

- під час оформлення ДТП, надання допомоги учасникам дорожнього руху на проїзній частині обов'язково облаштовувати ці місця сигнальними конусами в достатній кількості та дорожніми знаками «Об'їзд перешкоди з правого боку» або «Об'їзд перешкоди з лівого боку» з обов'язковим установленням знака аварійної зупинки чи увімкненням аварійної сигналізації;

- здійснювати контроль за дорожнім рухом у місцях, визначених маршрутом патрулювання;

- проводити перевірку документів та розбір правопорушення лише на тротуарі чи узбіччі дороги (вулиці), острівці безпеки під прикриттям автомобіля. Службовий автомобіль при цьому необхідно ставити також на тротуарі чи узбіччі дороги (вулиці) за умови дотримання Правил дорожнього руху;

- здійснювати зупинку транспортних засобів за допомогою спеціального сигналу для привертання уваги учасників дорожнього руху. При цьому враховувати швидкість руху, тип, габарити, вагу транспортного засобу, стан дорожнього покриття, інтенсивність та щільність транспортного потоку;

- за можливістю не знаходитися на слизьких ділянках дорожнього покриття;

- вибирати для зупинки транспортного засобу темного часу доби найбільш освітлені ділянки дороги, а в разі неможливості використовувати світло фар патрульного транспортного засобу та спеціальних світлових сигнальних пристроїв.

6.2. ЗАСТОСУВАННЯ ЗАХОДІВ ОСОБИСТОЇ БЕЗПЕКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ПІД ЧАС ЗУПИНЕННЯ ТРАНСПОРТНОГО ЗАСОБУ ТА ПЕРЕВІРКИ ДОКУМЕНТІВ

Під час зупинення транспортних засобів та перевірки документів необхідно:

- наближаючись до зупиненого автомобіля, перевірити, чи зачинена кришка багажника, оглянути салон автомобіля, темної пори доби освітити салон електричним ліхтариком або запропонувати водієві ввімкнути освітлення салону;

- після отримання документів знаходитися біля зупиненого транспортного засобу збоку, щоб виключити можливість нанесення удару при різкому відкритті дверей або раптовому початку руху;

- у разі знаходження водія поруч із працівником патрульної поліції останній обирає позицію, що забезпечує постійний контроль за діями водія, пасажирів та рухом транспортних засобів. Інші працівники, що знаходяться в складі наряду, повинні займати положення, що дозволяє забезпечувати взаємне страхування та виключає, у випадку застосування зброї, ураження працівника, що страхується;

- у разі знаходження в транспортному засобі групи осіб забезпечувати страхування працівника патрульної поліції, що здійснює перевірку, іншим працівником;

- під час руху для зупинення транспортного засобу – учасника дорожнього руху вмикати спеціальні світлові і звукові сигнальні пристрої на патрульному транспортному засобі.

Категорично забороняється стояти перед або за зупиненим транспортним засобом, спиною до учасників дорожнього руху та руху транспортних засобів, зупиняти патрульний автомобіль попереду зупиненого транспортного засобу та здійснювати в нічний час зупинення двох і більше транспортних засобів.

Темної пори доби, незалежно від кліматичних умов, працівник патрульної поліції повинен бути одягнутий у світловідбивальний одяг (жилет).

Під час перевірки документів у водіїв транспортних засобів працівники патрульної поліції повинні пам'ятати:

1) головною метою первісного етапу зустрічі з водієм повинні стати не перевірка дійсності документів і встановлення особистості осіб, що знаходяться в транспортному засобі, а спостереження за їх реакцією і зовнішнім виглядом;

2) перевіряючи отримані документи, завжди дотримувати зі співрозмовником дистанцію і стояти на півоберта до нього, щоб особиста зброя була поза межами його досяжності;

3) особливої уваги вимагає спостереження за руками і ногами осіб, що перевіряються, коли поліцейському потрібно підійти до свого автомобіля або виконати яку-небудь іншу дію бажано робити записи, використовуючи точки опори на рівні грудей або користуючись допомогою напарника;

4) працівник патрульної поліції не повинен сідати в зупинений ним транспортний засіб;

5) не дозволяти водієві сідати в патрульний автомобіль, де знаходиться один працівник патрульної поліції.

Під час перевірки нерухомого транспортного засобу будь-які дії поліцейського на проїзній частині повинні бути своєчасними, тактично грамотним і зрозумілими не тільки учасникам дорожнього руху, але і колегам. Працівник патрульної поліції зобов'язаний:

1) ужити всіх заходів для того, щоб домогтися виходу водія із салону або кабіни транспортного засобу;

2) коли водій усе-таки не виходить із транспортного засобу, патрульні поліцейські наближаються до зупиненого транспортного засобу праворуч по ходу його руху;

3) підходячи до транспортного засобу позаду в умовах недостатньої видимості, необхідно висвітлювати салон електричним ліхтарем, тримаючи його вище голови на витягнутій убік руці;

4) доцільно повторно попередити про необхідність зробити такі дії: заглушити двигун; в умовах недостатньої видимості ввімкнути габаритні вогні; включити ручне гальмо;

5) розташуватися в такому місці, щоб страхуючий мав вільний сектор обстрілу.

Під час огляду транспортних засобів, багажу, особистих речей водія пасажирів патрульний зобов'язаний вжити всіх заходів особистої безпеки.

Під час підходу до автомобіля, в якому затемнені вікна, особливу увагу треба приділяти заходам особистої безпеки, необхідно запропонувати водію вийти з автомобіля, а перевірку документів проводити поза шляхом руху автомобіля. Якщо в автомобілі пасажири, запропонувати вийти з автомобіля (за необхідності). Не рекомендується здійснювати зупинку та перевірку транспорту на дорогах з обмеженою видимістю, на поворотах та перед ними, на перехрестях, підйомах та спусках, залізничних переїздах. Зупинка на цих ділянках проводиться тільки в невідкладних випадках, коли виникла в цьому крайня необхідність.

Категорично забороняється зупиняти транспортні засоби на сльзкій дорозі, при цьому виходячи на проїзну частину.

6.3. ЗАСТОСУВАННЯ ЗАХОДІВ ОСОБИСТОЇ БЕЗПЕКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ПІД ЧАС ПЕРЕВІРКИ ТА ЗАТРИМАННЯ ТРАНСПОРТНОГО ЗАСОБУ, ЩО ЗНАХОДИТЬСЯ У РОЗШУКУ

Під час несення служби кожний працівник патрульної поліції повинен пам'ятати, що за кермом будь-якого автомобіля можуть перебувати особи, які знаходяться в стані сп'яніння, ті, що скоїли незаконне заволодіння транспортним засобом чи інші злочини. Тому, намагаючись уникнути можливих перевірок, вчиняють напади на працівників патрульної поліції у разі їх зупинки останніми. При цьому, є непоодинокими випадки здійснення наїзду транспортним засобом на поліцейського з подальшим залишенням місця пригоди. В таких випадках, помилка працівника патрульної поліції, в першу чергу, полягає в тому, що він бачить транспорт, який спрямований та рухається на нього, і застосовує табельну зброю, стріляє по колесах, а не у водія. Потрібно зауважити, що табельна зброя має незначну руйнівну силу відносно транспортних засобів і не в змозі забезпечити можливість їх негайної зупинки.

В такому випадку працівник патрульної поліції помилково діє відповідно до п. 7 ч. 4 ст. 46 Закону України «Про Національну поліцію», яким передбачено застосування вогнепальної зброї для зупинки

транспортного засобу шляхом його пошкодження, якщо водій своїми діями створює загрозу життю чи здоров'ю людей та/або поліцейського. В цьому випадку злочинець не створював загрозу (створення загрози передує її реалізації), а нападав, тобто реалізовував загрозу, використовуючи транспортний засіб як знаряддя нападу (наприклад, як сокиру, ніж), тобто його дії підпадали не під п. 7, розглянутий нами вище, а під п. 1 ч. 4 ст. 46 Закону України «Про Національну поліцію». Тому в такій ситуації стріляти можна не лише в транспортний засіб, а і в особу, яка ним керує.

В разі необхідності провести перевірку транспортного засобу та осіб, що в ньому знаходяться (між працівниками патрульної поліції досягається домовленість про їх роль та місце під час проведення огляду). Працівник поліції, який здійснює перевірку документів у водія та осіб, що знаходяться в автомобілі, повинен обов'язково працювати під страхуванням одного чи двох напарників. Працівники поліції, які здійснюють страхування, не повинні підходити до колеги, який перевіряє документи, давати відповіді на запитання, які їм ставлять особи, що перевіряються, відволікатись на звірку номерних знаків автомобіля та його агрегатів – все це покладається на особу, що здійснює перевірку. Страхуючі (страхуючий) під час огляду повинні уважно стежити за діями водія та осіб, що знаходяться у транспортному засобі чи вийшли з нього і бути постійно готовими до вжиття необхідних заходів, в тому числі застосування табельної зброї в разі нападу з їх боку чи вчинення збройного опору.

Правила дорожнього руху України не зобов'язують водія виходити з транспортного засобу під час перевірки документа працівниками поліції.

Співробітники патрульної поліції самі зобов'язані підходити до зупинених транспортних засобів і пропонувати водіям вийти з кабіни (салону) тільки у випадках, коли:

- потрібна участь водія в усуненні технічної несправності належного йому транспортного засобу чи ліквідації порушення правил перевезення вантажу;
- є достатні підстави вважати, що водій перебуває у стані сп'яніння;

- необхідно провести звірення номерів агрегатів і вузлів транспортного засобу із записами в реєстраційних документах;
- водій і пасажир підозрюються у вчиненні злочину;
- коли необхідна участь водія в оформленні документів або наданні допомоги іншим учасникам руху.

Однак, незважаючи на нормативну визначеність цієї дії, не можна однозначно відповісти на питання, хто повинен підходити першим патрульний чи водій. У випадку здійснення превентивного контролю патрульний повинен сам підійти до зупиненого транспортного засобу, виконавши перед початком розмови з водієм такі дії:

- перевірити транспортний засіб за наявними обліками розшукуваних транспортних засобів;
- запам'ятати чи записати номерний знак транспортного засобу (на випадок, якщо водій транспортного засобу лише імітує зупинку);
- зробити зовнішній огляд салону, кабіни і кузова;
- установити чисельність пасажирів, вид і характер вантажу (крім опломбованих фургонів чи контейнерів), звертаючи увагу на зазначені в орієнтуваннях речі, предмети, наклейки, декоративні деталі, колір і фактуру чохлів сидінь, тип і модель радіоапаратури.

Далі поліцейський повинен діяти згідно з уявленням про ситуацію, отриманим у процесі огляду транспортного засобу, і особливостями поведінки водія і пасажирів. При цьому бажано ненав'язливо поставити їм контрольні питання про час виїзду зі стоянки, маршрут руху, кінцевий пункт руху й інше для зондування їх реакції і виявлення можливих протиріч у відповідях.

З огляду на відносно високу імовірність неправомірної експлуатації автомобілів, що ввозяться в Україну через кордон, перевірку документів доцільно супроводжувати опитуванням водіїв і власників транспортного засобу про маршрут перегону, з'ясуванням кінцевого пункту доставки транспортного засобу (де і за якою адресою мешкає особа, що буде експлуатувати цей автомобіль). У разі сумнівів щодо правдивості пред'явленої інформації слід робити відповідні запити і застосовувати передбачені законодавством запобіжні заходи.

При цьому як вторинні засоби розпізнавання можуть виступати жаргон водія і пасажирів, наявність у них декількох реєстраційних

документів на інші транспортні засоби, а також пристроїв і речей, що можуть бути використані для маскуванню і змінення ідентифікаційних ознак автомобіля.

Більшість водіїв виходять з автомобілів без додаткових нагадувань і йдуть назустріч патрульному поліцейському. З огляду на таку можливість не варто відразу ж підходити до зупиненого транспортного засобу, якщо поліцейський не має напарника, готового негайно вести переслідування на патрульному автомобілі. Невелика пауза в 30-40 секунд дозволить водію заглушити двигун, затягти важіль стояночного гальма, приготувати для перевірки документи і вийти з автомобіля. Після цього можна почати зближення з водієм. В іншому випадку водій, перебуваючи всередині транспортного засобу, може підпустити поліцейського на мінімальну відстань, а потім, різко прискорюючись, від'їхати. Співробітник патрульної поліції змушений втрачати в середньому до 15-25 секунд на повернення до патрульного автомобіля, запуск двигуна і вхід у транспортний потік. Тому, коли патрульному доводиться залишатися наодинці з водієм у безлюдних місцевостях або в нічних умовах, йому не слід залишати патрульного автомобіля до виходу водія із зупиненого транспортного засобу.

Під час зупинки та перевірки транспортного засобу, що викликає підозру, необхідно, дотримуючись правил особистої безпеки:

- обирати місце зупинки з урахуванням дорожніх умов, щільності транспортного потоку тощо;
- у темний час доби, щоб уникнути нападу або втечі водія чи пасажирів, зупиняти транспортний засіб, який перевіряється, за можливості в зоні постійного джерела світла;
- транспортний засіб, який підлягає перевірці, зупиняти за межами правої смуги руху, на узбіччі або спеціально призначеному майданчику;
- для виявлення осіб, що перебувають в автомобілі, не підходити одразу до транспортного засобу, а витримати паузу в кілька секунд;
- оглянути крізь скло салон, щоб переконатись у тому, що ніхто не ховається на підлозі;

- стояти на деякій відстані від автомобіля, збоку від нього, щоб уникнути травмування в разі раптового та швидкого початку руху;
- не припиняти спостереження за пасажирами, оскільки вони можуть застосувати зброю;
- під час перевірки обирати позицію, що дозволяє одночасно слухати відповіді водія, вживати заходів щодо особистої безпеки, контролювати ситуацію і не заважати дорожньому руху;
- запропонувати водію вимкнути двигун, щоб запобігти його втечі;
- у темний час доби звернутися до водія з проханням увімкнути освітлення салону;
- стояти від водія на відстані 1-1,5 м так, щоб бачити його, пасажирів та проїзну частину.

Слід пам'ятати, що особа, у якої перевіряють документи, може дістати замість них зброю і намагатись застосувати її.

Співробітник патрульної поліції повинен стояти з боку тієї руки, якою водій дістає документи; подані документи не слід брати тією рукою, якою, у разі необхідності, доведеться діставати зброю.

Співробітник, який «страхує» напарника, повинен:

- знаходитись біля правого заднього крила зупиненого транспортного засобу. З цієї позиції йому видно, що відбувається в автомобілі, до того ж зручно спостерігати за пасажирами;
- пересунути кобуру ближче до пряжки ремня, розстебнути її, зняти пістолет із запобіжника. Згідно із Законом України «Про Національну поліцію» співробітник патрульної поліції (в даному випадку той, що страхує) має право дістати вогнепальну зброю та привести її в готовність, якщо вважає, що в обстановці, яка складається, можуть виникнути підстави для її застосування або використання.

Під час перевірки, використовуючи привід, треба примусити водія вийти з транспортного засобу, що перевіряється, та запропонувати йому відійти на узбіччя проїзної частини, пояснюючи це необхідністю дотримання безпеки дорожнього руху або усунення дрібних несправностей, нібито виявлених співробітником патрульної поліції (перевірка несправності задніх світлових приладів, наявності знаку аварійної зупинки, вогнегасника, очищення від бруду номерного знака тощо).

До того моменту, поки водій не вимкнув двигун та не вийшов з транспортного засобу, забороняється зазирати в автомобіль; підходити впритул до капота, багажника транспортного засобу, який перевіряється, щоб уникнути можливості бути збитим автомобілем. Упевненість у своїх діях, раптовість та рішучість під час затримання дають перевагу працівнику міліції, навіть якщо він перебуває в однакових умовах з особою, яка затримується.

У разі виявлення транспортного засобу, що знаходиться у розшуку, патрульними поліцейськими під час керування ними патрульним автомобілем у транспортному потоці, рекомендуються такі заходи особистої безпеки при переслідуванні:

- пристебнутися ременями безпеки;
- постійно тримати увімкненими звукові та світлові спеціальні сигнали;
- обирати швидкість руху автомобіля (мотоцикла), виходячи з конкретних умов;
- бути уважним до маневрів транспортного засобу, що переслідується, та інших учасників дорожнього руху;
- водію транспортного засобу, що переслідується, за допомогою гучномовного пристрою постійно передавати вимогу про припинення руху, а також для привернення уваги інших учасників руху та громадян, щоб забезпечити їх безпеку.

Якщо відомо, що особа, яка переслідується, озброєна, для її затримання по радіостанції викликають групу зі спеціальним спорядженням та озброєнням.

Якщо злочинці озброєні, співробітники патрульної поліції повинні:

- повністю опустити скло правих дверей патрульного автомобіля;
- не рухатись на одному рівні з автомобілем, що переслідується;
- за наявності на передньому сидінні пасажира у транспортному засобі, що переслідується, перемістити патрульний автомобіль та зайняти позицію ліворуч, частково або повністю виїхавши на смугу зустрічного руху;
- за наявності пасажира на задньому сидінні автомобіля, що переслідується, залежно від того, де він сидить (праворуч або ліворуч), патрульний автомобіль перевести в протилежний безпечний бік;

- на поворотах дороги, залежно від обставин, змінювати дистанцію до автомобіля, що переслідується, щоб вийти з сектору обстрілу;

- залежно від положення пасажира, який здійснює активні дії, виходити з сектору обстрілу;

- для забезпечення необхідного сектору під час стрільби з опущеним боковим склом періодично перестроювати патрульний автомобіль з однієї смуги руху на іншу.

Під час наближення патрульного автомобіля до підозрілого транспортного засобу через гучномовний пристрій слід дати команду про зупинення транспортного засобу, а потім рухатись за переслідуваним до повного зупинення останнього.

Водій патрульного автомобіля, дотримуючись інтервалу, що не перевищує 1,5 метри, повинен їхати так, щоб бампер його автомобіля був на одній лінії зі спинкою заднього сидіння автомобіля, який переслідується. Це дає можливість після зупинення вільно відчинити двері та уникнути нападу злочинців.

У процесі зближення автомобілів і до їх повного зупинення не можна припиняти спостереження за пасажирами, щоб своєчасно виявити та запобігти можливим протиправним діям (підготовці до нападу, знищенню компрометуючих речей, документів, заміні водія тощо).

Надалі діяти рекомендується за одним з двох варіантів:

Варіант 1

Коли переслідуваний транспортний засіб зупиниться, патрульний автомобіль слід зупинити позаду на відстані 5-7 м. Через гучномовний пристрій старший екіпажу повинен подати команди:

- *водію* – заглушити двигун, долоні покласти на кермо!

- *пасажиру* на передньому сидінні – покласти долоні на вітрове скло!

- *тим, хто сидить на задньому сидінні*, – руки покласти на спинку переднього сидіння долонями вгору!

- *всім* – без команд не рухатись, дивитись уперед і не повертати голову.

Після виконання цих команд можна залишити патрульний автомобіль для затримання підозрюваних.

Варіант 2

Коли переслідований транспортний засіб зупиниться, патрульний автомобіль слід зупинити так, щоб його переднє праве крило було на рівні лівого заднього крила зупиненого автомобіля. Співробітники патрульної поліції виходять з патрульного автомобіля, використовуючи його двері як укриття, і займають заздалегідь обумовлені позиції.

Патрульний поліцейський, який виходить з автомобіля перший, повинен пильно стежити за діями пасажирів і водія зупиненого для перевірки транспорту.

Перевірку можна починати лише тоді, коли другий співробітник вийде з патрульного автомобіля і буде повністю готовий «страхувати» напарника.

Коли в ході перевірки стає ясно, що зупинено розшукуваний транспортний засіб, у водія необхідно вилучити ключі від замка запалювання і дверей автомобіля, а його самого доставити в найближчий підрозділ Національної поліції України, куди для огляду і збереження переганяється і транспортний засіб. Якщо патрульних поліцейських в патрульному автомобілі двоє, а в розшукуваному транспортному засобі водій один, тактика затримки аналогічна діям пішого наряду. Якщо ж у затриманому автомобілі, крім водія, знаходяться пасажирів, потрібно рацією сповістити про це в чергову частину підрозділу Національної поліції чи Управління патрульної поліції, указавши своє місцезнаходження, щоб черговий міг направити оперативну групу. Одночасно необхідно зв'язатися за допомогою рації з найближчими патрулями і попросити допомоги.

Під час видалення із затриманого автомобіля водія і пасажирів, що поводяться пасивно, старший екіпажу патруля, підготувавши зброю, повинен взяти ініціативу у свої руки і чітко подавати команди:

- водію – заглушити двигун, долоні покласти на вітрове скло!
- пасажирів на передньому сидінні – долоні покласти на вітрове скло!
- пасажирів на задньому сидінні – руки на спинку переднього сидіння долонями догори!
- усім – без команд не рухатися, дивитися вперед і не повертати голову!

Надзвичайно важливо постійно бачити руки затриманих. Не можна дозволяти підозрілим особам тримати руки піднятими вгору або за головою. У такому положенні затримані можуть непомітно дістати зброю, сховану за сонцезахисними козирками, оббивкою салону або в одязі.

Далі старший екіпажу подає *водію* команди:

- Відчинити двері!
- Тримати руками кермо та виходити з автомобіля спиною вперед!
- Підняти руки над головою якомога вище (у момент, коли водій стає ногами на землю)!
- Повільно підійти до лівого переднього крила та зупинитись поруч із ним!
- Обіпертися долонями на крило, широко розставити ноги, відвести їх подалі від автомобіля.

Таке положення дозволить затриманому зберегти рівновагу тільки за умови обпирання на всі кінцівки. Якщо ж команду не буде виконано, зловмисник зможе швидко відновити рівновагу та напасти на співробітників міліції.

Видалення з автомобіля пасажирів.

- *особі, що сидить спереду, треба дати команду: «Покласти руки на кермо!»*
- *особі, що сидить ззаду: «Тримати руки долонями вгору на спинці переднього сидіння!»*

Якщо в автомобілі тільки двоє дверей, то особа, яка сидить на задньому сидінні, для виходу з машини повинна перегнутися над переднім сидінням та тримати руками кермо, виходити ж спиною вперед.

Коли всі затримані вийдуть та піднімуть руки, одному з них (краще тому, хто вийшов останнім) віддається наказ залишити двері автомобіля відчиненими для подальшого його огляду для виявлення осіб, які, можливо, сховалися. Всі затримані повинні прийняти таку позу, як і водій.

Передусім доцільно обшукати затриманого водія. При цьому перевіряються:

- руки, проміж ніг, ноги, під пахвами, груди, ділянки живота, спини, плечей та шиї;
- весь одяг, включаючи головний убір, піджак, брюки, усі кишені, шарпетки, взуття.

Слід пам'ятати! Не завжди достатньо одного доторку, щоб виявити сховану зброю або інші предмети.

Слід бути особливо обережним, якщо особа, яку обшукують, заявляє, що боїться лоскотання:

- зброя може бути прикріплена не тільки під пахвою, але і на ногах, руках тощо;
- затриманий може володіти прийомами рукопашного бою, карате, дзюдо тощо.

У разі виявлення зброї, предметів, що можуть бути знаряддям злочину, речовими доказами тощо, необхідно користуватися рукавичками, носовою хусточкою тощо. Методи, що застосовуються під час затримання транспортного засобу в світлу пору доби, можуть застосовуватися і вночі, але слід бути особливо обережним під час наближення до затриманого транспортного засобу.

Патрульний автомобіль треба зупинити так, щоб освітити фарами салон перевірюваного транспортного засобу (увімкнувши дальнє світло). Двигун вимикати не слід.

Вийшовши з патрульного автомобіля, патрульні поліцейські повинні використовувати його як укриття доки не впевняться, що повністю контролюють обстановку.

З урахуванням обмеженої видимості в темний час доби підходити до зупиненого транспортного засобу потрібно так, щоб постійно бачити людей, які перебувають у ньому, простежуючи їх дії і дотримуючись безпечної відстані.

Забороняється ставати між патрульним та зупиненим для перевірки автомобілем. Неврахування цього моменту призводить до того, що патрульні опиняються у просторі, освітленому фарами патрульного автомобіля. Це дає можливість злочинцям бачити їх та раптово напасти або збити, рухаючись заднім ходом.

У випадку, якщо у транспортного засобу, що розшукується, світлопропускна спроможність скла нижче за встановлену норму (затемнене, задзеркалене скло) або видимість салону обмежена, не слід близько підходити до автомобіля.

Після того, як усі особи будуть видалені з автомобіля, що затримується, старший екіпажу автопатруля повинен перевірити автомобіль

зсередини. Перед початком перевірки він повинен повідомити напарника про свій намір, але зробити це треба непомітно для затриманих. Огляд транспортного засобу треба розпочати після обшуку затриманих і життя заходів, що виключають їх втечу.

Навіть після затримання підозрюваних не можна послабляти увагу бо втрата пильності може призвести до небажаних наслідків, іноді навіть трагічних. Щоб цього уникнути, співробітники патрульної поліції під час доставлення затриманих повинні стежити за їх поведінкою, запобігати будь-яким спробам втекти, позбавитись від компрометуючих речей, предметів, документів або спровокувати патрульних на неправомірні дії.

Якщо затриманий чинить опір, співробітники патрульної поліції мають право на підставі Закону України «Про Національну поліцію» застосувати до нього заходи фізичного впливу, спеціальні засоби або зброю.

Слід зазначити, що у ході затримання доцільно застосовувати прийоми відвернення уваги. Вони знижують здатність до відповідної реакції супротивника, проте діє лише тоді, коли візуальне, звукове або фізичне відвернення уваги противника, що проводиться поліцейським, має несподіваний та інтенсивний характер (здійснюється з докладанням певних зусиль).

Співробітникам патрульної поліції необхідно заздалегідь розподілити ролі для проведення перевірки та затримання, домовитись про порядок підтримання зв'язку з черговою частиною та іншими патрульями.

Домовляються також про умовні сигнали, які будуть свідчити про початок затримання: розстебнути гудзик на кітелі, зняти або доторкнутися до кашкета тощо. Подавши такий сигнал, поліцейський впевнений, що партнер надасть допомогу.

Способи відвернення уваги:

візуальний: кидання предметів у обличчя (кашкета, папки, планшета), жест рукою тощо;

слуховий (звуковий): голосно вигукнути, ляпнути у долоні тощо;

фізичний: удар, який відвертає увагу, захват.

У разі використання всіх трьох способів (візуального, звукового та фізичного) можна подовжити шоківий стан противника.

6.4. ЗАСТОСУВАННЯ ЗАХОДІВ ОСОБИСТОЇ БЕЗПЕКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ПІД ЧАС ОФОРМЛЕННЯ ДОРОЖНЬО-ТРАНСПОРТНОЇ ПРИГОДИ

До проведення необхідних дій на місці ДТП з оформлення, організації дорожнього руху й огороження місця ДТП допускаються працівники патрульної поліції, а також члени слідчо-оперативної групи (СОГ).

Керівник СОГ здійснює загальне керівництво під час проведення необхідних дій на місці ДТП. Зокрема, старший наряду патрульної поліції організовує та забезпечує безпеку дорожнього руху на місці ДТП (у разі ДТП з матеріальними збитками – оформлення відповідних матеріалів, передбачених наказом МВС України від 07.11.2015 року № 1395 «Про затвердження Інструкції з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі»). Усі необхідні дії на місці ДТП виконуються тільки після його огороження технічними засобами організації дорожнього руху і тимчасової зміни порядку організації дорожнього руху в зоні ДТП.

Початкові дії працівників патрульної поліції і СОГ на місці ДТП із забезпечення безпеки дорожнього руху:

- увімкнути на службовому транспортному засобі, який розміщується на проїзній частині дороги як елемент прикриття, пробліскові маячки й аварійну світлову сигналізацію;
- працівникам патрульної поліції забороняється знаходитися в патрульному автомобілі, який використовується як прикриття;
- обстежити місце ДТП та виставити сигнальні конуси, що позначають його межі;
- у разі розташування місця ДТП на одному боці проїзної частини необхідно виставити сигнальні конуси перед транспортним засобом прикриття на такій відстані, яка б дала можливість водіям, які рухаються з різними швидкостями уникнути наїздів на осіб, які здійснюють оформлення пригоди та автомобілі-учасники ДТП;
- у разі розташування місця ДТП на обох боках проїзної частини з одного напрямку під'їзду до місця ДТП розміщується транспортний

засіб прикриття, а з іншого напрямку необхідно виставити сигнальні конуси на відстані від місця ДТП і біля них з урахуванням швидкості транспорту який рухається поруч. На краю проїзної частини виставляється працівник патрульної поліції (регулювальник), який виконує розпорядчо-регулювальні дії.

Організувати із застосуванням технічних засобів організації дорожнього руху дорожній рух у зоні ДТП. При цьому в першу чергу встановлюються технічні засоби організації дорожнього руху, найбільш віддалені від місця ДТП.

Технічні засоби організації дорожнього руху встановлюються в такій послідовності:

- попереджувальні дорожні знаки «Інша небезпека (аварійно небезпечна ділянка)»;
- інформаційні табло «Увага! Оформлення ДТП»;
- наказові дорожні знаки «Об'їзд перешкоди з правого боку», «Об'їзд перешкоди з лівого боку»;
- конуси сигнальні, що позначають траєкторію руху транспортних засобів на під'їзді до місця ДТП;
- пробліскові маячки жовтого кольору (можуть встановлюватись одночасно з ТЗОДР, на яких вони закріплюються);
- огорожувальна стрічка.

Вимоги до встановлення технічних засобів організації дорожнього руху у зоні ДТП:

- довжина зони ДТП повинна бути мінімальною і забезпечувати безпеку осіб, що здійснюють роботи на місці ДТП, а також безпечний режим руху пішоходів і транспортних засобів;
- на початку зони ДТП встановлюється попереджувальний дорожній знак «Інша небезпека» (поза населеними пунктами на відстані 150-300 метрів, у населених пунктах на відстані 50-100 метрів). Знак розміщують на узбіччі якомога ближче до краю проїзної частини. За умови кількості смуг руху в одному напрямку двох і більше та розташування місця ДТП ближче до осі дороги попереджувальний дорожній знак «Інша небезпека» (аварійно небезпечна ділянка) встановлюють на осі дороги;
- інформаційне табло «Увага! Оформлення ДТП» встановлюється разом з попереджувальним дорожнім знаком «Інша небезпека»

(аварійно небезпечна ділянка). Винятком є випадок встановлення інформаційного табло «Увага! Оформлення ДТП» на осі дороги на відстані 25 м у населеному пункті (50 м поза населеним пунктом) по ходу руху від місця встановлення попереджувального дорожнього знака «Інша небезпека» (аварійно небезпечна ділянка);

– темного часу доби і в умовах недостатньої видимості застосування спеціальних світлових сигнальних пристроїв обов'язкове на всіх дорогах незалежно від освітлення. Крім того, їх застосування є обов'язковим на ділянках доріг під шляхопроводами, естакадами, мостами або в тунелях;

– кількість спеціальних світлових сигнальних пристроїв, що встановлюються для кожного напрямку руху в зоні ДТП, повинно бути не менше 5-ти.

Вони встановлюються:

а) на початку зони ДТП – спільно з інформаційним табло «Увага! Оформлення ДТП»;

б) на сигнальних конусах, що позначають траєкторію об'їзду місця ДТП;

– огорожувальна стрічка повинна використовуватись для огороження тієї частини місця ДТП, яка поширюється за межі проїзної частини на тротуар, а також в інших випадках, коли необхідно унеможливити шляхом застосування огорожувальної стрічки рух пішоходів у місці ДТП.

Категорично забороняється оформлення матеріалів ДТП у службовому автомобілі, що використовується як прикриття.

В обов'язковому порядку незалежно від часу доби працівники патрульної поліції, які проводять оформлення матеріалів ДТП, повинні бути одягнуті в одяг зі світловідбивальними елементами (жилети).

6.5. ЗАХОДИ ОСОБИСТОЇ БЕЗПЕКИ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО ПІД ЧАС РУЧНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДОРОЖНЬОГО РУХУ

Найчастіше, розпорядчо-регулювальні дії у сфері безпеки дорожнього руху поліцейський вимушений здійснювати, перебуваючи на

проїзній частині, серед транспортних потоків. Тому забезпеченню заходів особистої безпеки повинно приділятися достатньо уваги як самим регулювальником, так і його командиром взводу, роти, батальйону та ін.

Особиста безпека регулювальника залежить від декількох суб'єктивних та об'єктивних факторів, які впливають на здійснення регулювання.

До суб'єктивних факторів належить:

- екіпіровка регулювальника;
- його готовність до служби, вміння грамотно та зрозуміло для учасників дорожнього руху виконувати ручне регулювання;
- тривалість здійснення ручного регулювання;
- ефективність та цілеспрямованість проведення командиром взводу інструктажу.

До об'єктивних факторів належать:

- особливості ділянки вулично-шляхової мережі (перехрестя, пішохідний перехід, майданчик, ширина проїзної частини, інтенсивність руху транспортних потоків тощо);
- місце розташування регулювальника на проїзній частині, забезпечення його видимості та оглядовості;
- погодно-кліматичні умови;
- час доби та освітленість.

Екіпіровка регулювальника. Незалежно від дорожніх умов і дорожньої обстановки регулювальник повинен мати при собі відповідне посвідчення, формений одяг, жилет із світловідбивальними смугами та жезл (диск з червоним сигналом чи світловідбивачем). Готовність регулювальника виявляється в його здібностях та сукупності морально-психологічних і професійних якостей здійснювати ручне регулювання дорожнього руху в різноманітних ситуаціях, у тому числі екстремальних, незалежно від дорожніх умов і дорожньої обстановки, психологічного стану регулювальника.

Уміння регулювальника грамотно і зрозуміло для водіїв виконувати регулювання дорожнього руху досягається через досвід його роботи та дбайливе відношення до службової підготовки щодо тренування та чіткого виконання основних і додаткових сигналів. Регулювальник

повинен усвідомлювати, що своїми діями (подачею основних жестів правою рукою або додаткових лівою рукою) він допомагає водіям зрозуміти не тільки зміст сигналів, але й повідомити про дорожні умови або дорожню обстановку, які склалися на певній ділянці проїзної частини.

Тривалість виконання ручного регулювання залежить від здатності поліцейського виконувати обов'язки з регулювання дорожнього руху за будь-яких дорожніх умов, дорожньої обстановки та загазованості навколишнього середовища. Якщо інтенсивність транспортного потоку зростає і дорожні умови або дорожня обстановка ускладнюються, а оперативна обстановка потребує постійного здійснення ручного регулювання, *рекомендується щогодинна заміна регулювальника*. Це є необхідним заходом зменшення негативного впливу навколишнього (загазованого) середовища та природних факторів (дощ, хуртовина, мороз, спека) на здоров'я особи, що здійснює розпорядчо-регулювальні дії.

Місце розташування регулювальника. Особливим фактором забезпечення особистої безпеки під час регулювання дорожнього руху є місце розташування регулювальника. На проїзній частині бажано використовувати «острівці безпеки», не перебувати без необхідності поза межами тротуару. Для забезпечення безпеки, видимості та оглядовості регулювальника на місці здійснення розпорядчо-регулювальних дій доцільно користуватися «острівцями безпеки» або переміщувальними трапеціями (тумбами) висотою не менше 50 см, які повинні бути покриті світловідбивальними смугами білого та червоного кольору.

Розпорядчо-регулювальні дії у темний час доби поліцейський повинен здійснювати лише на освітленій ділянці дороги у світловідбивальному спорядженні.

Слід пам'ятати, що достатня видимість регулювальника забезпечується його екіпіровкою, розташуванням на дорозі, шириною проїзної частини, видом та конфігурацією перехрестя.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-Х. Дата оновлення: 26.05.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (дата звернення: 01.06.2022).

2. Про дорожній рух : Закон України від 30.06.1993 р. № 3353-ХІІ. Дата оновлення: 01.01.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3353-12#Text> (дата звернення: 01.06.2022).

3. Про Стройовий статут Збройних Сил України : Закон України від 24.03.1999 р. № 549-ХІV. Дата оновлення: 01.10.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/549-14#Text> (дата звернення: 01.06.2022).

4. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 р. № 580-ІІІ. Дата оновлення: 01.05.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> (дата звернення: 01.06.2022).

5. Про Правила дорожнього руху : постанова Кабінету Міністрів України від 10.10.2001 р. № 1306. Дата оновлення: 16.02.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1306-2001-%D0%BF#Text> (дата звернення: 01.06.2022).

6. Про затвердження Порядку направлення водіїв транспортних засобів для проведення огляду з метою виявлення стану алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, і проведення такого огляду» : постанова Кабінету Міністрів України від 17.12.2008 р. № 1103. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1103-2008-%D0%BF#Text> (дата звернення: 01.06.2022).

7. Інструкція з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі : наказ МВС України від 07.11.2015 р. № 1395. Дата оновлення: 04.01.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1408-15#Text> (дата звернення: 01.06.2022).

8. Про затвердження Інструкції про порядок виявлення у водіїв транспортних засобів ознак алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції : спільний наказ МВС України та МОЗ України від 09.11.2015 р. № 1452/735. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1413-15#Text> (дата звернення: 01.06.2022).

9. Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні : наказ МВС України від 07.07.2017 р. № 575. Дата оновлення: 03.07.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17#Text> (дата звернення: 01.06.2022).

10. Про затвердження Інструкції з організації реагування на заяви і повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України : наказ МВС України від 27.04.2020 р. № 357. Дата оновлення: 24.12.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0443-20#Text> (дата звернення: 01.06.2022).

11. Технічні засоби огороження місць дорожньо-транспортних пригод. Загальні вимоги. Правила застосування : Стандарт МВС України СОУ 78-45-011-2006.

12. Адміністративне право України. Повний курс : підручник / В. Галуцько та ін. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. 446 с.

13. Велика українська енциклопедія. Напрямок «Юридичні науки» / В. Л. Бабка, М. М. Шумило ; за ред. д. і. н., проф. А. М. Киридон. Київ : Державна наукова установа «Енциклопедичне видавництво», 2017. 152 с.

14. Колпаков В. К. Адміністративно-деліктний правовий феномен : [монографія] / В. К. Колпаков. К. : Юрінком Інтер, 2004. 528 с.

15. Червінчук А. В. Особливості порушення справ про адміністративні проступки у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі // Правничий часопис Донецького університету. Вінниця, 2016. № 1/2(33)-2016. С. 27–34.

16. Шилов Ю. А. Административная ответственность юридических лиц (процессуальный аспект) : автореф. дис. на соискание научной степени канд. юрид. наук : 12.00.14 «Административное право, финансовое право, информационное право» / Ю. А. Шилов. М., 2002. С. 17.

17. Юридична енциклопедія / Ю. С. Шемшученко та ін. Київ : Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2002. Т. 4. 720 с.

АВТОРСЬКИЙ КОЛЕКТИВ

Вітвіцький Сергій Сергійович – ректор Донецького державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України, полковник поліції.

Червінчук Андрій Васильович – завідувач науково-дослідної лабораторії з проблемних питань правоохоронної діяльності Криворізького навчально-наукового інституту Донецького державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, старший дослідник.

Пилипенко Євгенія Олексіївна – старший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з проблемних питань правоохоронної діяльності Криворізького навчально-наукового інституту Донецького державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, капітан поліції.

Атаманенко Юлія Юріївна – старший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з проблемних питань правоохоронної діяльності Криворізького навчально-наукового інституту Донецького державного університету внутрішніх справ, кандидат технічних наук.

Пузиня Євген Вадимович – начальник відділу реагування патрульної поліції Криворізького районного управління поліції Головного управління Національної поліції в Дніпропетровській області, майор поліції.

Навчальне видання

**ВІТВИЦЬКИЙ Сергій Сергійович
ЧЕРВІНЧУК Андрій Васильович
ПИЛИПЕНКО Євгенія Олексіївна
АТАМАНЕНКО Юлія Юріївна
ПУЗИНЯ Євген Вадимович**

**ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ
ДОРОЖНЬОГО РУХУ ПОЛІЦЕЙСЬКИМИ ГРУП
РЕАГУВАННЯ ПАТРУЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ**

Науково-практичний посібник

Технічне редагування
Верстання
Дизайн обкладинки

Тетяна Шутова
Тихон Мартиненко
Валерія Савельєва

Г Е Л Ь В Е Т И К А
В И Д А В Н И Ч И Й Д І М

WWW.HELVETICA.UA

Підписано до друку 07.09.2022 р. Формат 60x84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Droid. Цифровий друк.
Ум. друк. арк. 8,83. Наклад 300. Замовлення № 1122-170.
Ціна договірна. Віддруковано з готового оригінал-макета.

Видавництво і друкарня – Видавничий дім «Гельветика»
65101, Україна, м. Одеса, вул. Інглезі, 6/1
Телефони: +38 (095) 934 48 28, +38 (097) 723 06 08
E-mail: mailbox@helvetica.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 7623 від 22.06.2022 р.